

Církevní dějiny (Evagrius Scholasticus)

Pokračování Eusebiových Církevních dějin od dalšího starověkého autora (Evagrius Scholasticus), který navázal na prvního Eusebia pokračovatele (Socrata Scholasticus).

Vybral, přeložil, úvody a poznámkami opatřil **Josef Novák**

Daší šíření textu je možné jen se souhlasem autora. Budete-li text knihy nebo jeho části dál užívat v elektronické či jiné formě, uveďte, prosím, citaci a odkaz na naši stranu www.fatym.com.

On-line text vytvořen dle:

Novák, J: *Evagrius Scholasticus Církevní dějiny (Teol. studie)*, Praha: Česká katolická charita, 1991

OBSAH

[Úvod](#)

[I. KNIHA](#)

[Předmluva](#)

[1. kapitola - Události po smrti Juliana](#)

[2. kapitola - Nestorius](#)

[3. kapitola - Svolání synody v Efezu \(r. 431\)](#)

[4. kapitola - Sesazení Nestoria](#)

[5. kapitola - Vzájemné sesazování a smír mezi Cyrilem a Janem](#)

6. kapitola - Cyril chválí Janův dopis

7. kapitola - Nestorius ve vyhnanství

8. kapitola - Konstantinopolsí biskupové po Nestoriově

9. kapitola - Eutyches

10. kapitola - Druhá Efezská synoda (r. 449)

11. kapitola - Obhajoba různých názorů u křesťanů. Pohanští bohové

12. kapitola - Theodosiův výnos proti Nestoriově

13. kapitola - Sv. Šimon Stylita

14. kapitola - Symeonova svatyně

15. kapitola - Sv. Isidor a biskup Synesius Kyrenský

16. kapitola - Ostatky sv. Ignatia přeneseny do Antiochie

17. kapitola - Attila. Zemětřesení

18. kapitola - Stavby v Antiochii

19. kapitola - Války za vlády Theodosia

20. kapitola - Císařovna Eudokia v Antiochii

21. kapitola - Císařovna Eudokia v Jeruzalémě. Život mnichů.

22. kapitola - Eudokia v Jeruzalémě. Theodosiova smrt

II. KNIHA

1. kapitola - Imperátor Marcianus

2. kapitola - Svolání synody do Chalcedonu (r. 451)

3. kapitola - Chrám mučednice Eufemie v Chalcedonu

4. kapitola - Jednání na synodě (koncilu) v Chalcedonu.

5. kapitola - Pobouření v Alexandrii. Události v Jeruzalémě

6. kapitola - Sucho, hlad a mor

7. kapitola - Smrt Valentiniana

8. kapitola - Marcianova smrt. Události v Alexandrii

9. kapitola - Oběžník císaře Leona

10. kapitola - Odpověď biskupů

11. kapitola - Timotheus poslán do vyhnanství

12. kapitola - Zemětřesení v Antiochii

13. kapitola - Požár v Konstantinopoli

14. kapitola - Zemětřesení a povodně

15. kapitola - Svatba Zenona a Ariadny

16. kapitola - Imperátor Anthenius a jeho nástupci v Římě

17. kapitola - Smrt imperátora Leona

18. kapitola - Stručný výtah (compendium) z chalcedonského koncilu

III. KNIHA

1. kapitola - Imperátor Zenon

2. kapitola - Vpád barbarů na římské území

3. kapitola - Tyran Basiliskos

4. kapitola - Basiliskův přípis biskupům

5. kapitola - Kdo souhlasil s Basilikovým přípisem

6. kapitola - Timotheus odsouhlasil chalcedonský koncil

7. kapitola - Basiliskův druhý oběžník

8. kapitola - Zenonův návrat

9. kapitola - Biskupové po smrti Basiliska žádají o odpuštění, že odsoudili chalcedonský koncil

10. kapitola - Antiochijští biskupové

11. kapitola - Biskupové v Alexandrii

12. kapitola - Imperátor a alexandrijská církev

13. kapitola - Petr Mongon biskupem v Alexandrii

14. kapitola - Zenonovo Henotikon

15. kapitola - Alexandrijský biskup v Římě

16. kapitola - Přípisy proti Petrovi

17. kapitola - Petrův dopis Akakiovi

18. kapitola - Biskup Jan obviňuje Akakia

19. kapitola - Představený kláštera Cyril píše Felixovi

20. kapitola - Korespondence Felixe a Zenona

21. kapitola - Obvinění římských legátů

22. kapitola - Neklid v Alexandrii

23. kapitola - Biskupové v Alexandrii, Konstantinopoli a Antiochii

24. kapitola - Příbuzný císařovny Veriny Armatos zabit

25. kapitola - Vzpoua Skytha Theodorika

26. kapitola - Marcianova vzpoura

27. kapitola - Tyrani Illus a Leontius

28. kapitola - Stavitel Mammianus

29. kapitola - Zenova smrt

30. kapitola - Imperátor Anastasius

31. kapitola - Dopis palestinských mnichů nikopolskému biskupovi

Alkisonovi

32. kapitola - Konstantinopolský biskup Macedonius a antiochijský biskup Flavianus vyhnáni

33. kapitola - Antiochijský biskup Severus

34. kapitola - Sesazení Severa

35. kapitola - Potlačení izaurské vzpoury

36. kapitola - Saraceni uzavřeli s Římany mír

37. kapitola - Dobyťí Amidy a založení města Daras

38. kapitola - Dlouhá zeď

39. kapitola - Zrušení poplatků zvaných chrysargion

40. kapitola - Spisovatel Zosimos

41. kapitola - Vyvrácení Zosimových útoků proti Konstantinovi

43. kapitola - Odnětí poplatků městům

43. kapitola - Tyran Vitalianus

44. kapitola - Pobouření v Konstantinopoli a Anastasiova smrt

IV. KNIHA

1. kapitola - Justin Starší

2. kapitola - Justin odstranil eunucha Amantia a Theokrita

3. kapitola - Vitalianus zavražděn

4. kapitola - Justinus dal uříznout antiochijskému biskupovi jazyk

5. kapitola - Zemětřesení v Antiochii

6. kapitola - Nástupce biskupa Eufania Eufremius

7. kapitola - Zosimovy a Janovy zázraky

8. kapitola - Pohromy v celém světě

9. kapitola - Imperátor Justinianus

10. kapitola - Justinianus a chalcedonský koncil

11. kapitola - Biskupové Severus, Anthimus a Theodosius

12. kapitola - Perský král Kavades a Chosroe

13. kapitola - Vzpoua v Konstantinopoli

14. kapitola - Vandalský král Hunericus

15. kapitola - Maur Kabaon

16. kapitola - Belisariova výprava proti Vandalům

17. kapitola - Válečná kořist z Afriky

18. kapitola - Maurové prý pocházeli z Palestiny

19. kapitola - Události v Itálii

20. kapitola - Erulové přijali křesťanskou víru

21. kapitola - Belisarius znovu dobyl na Góthech Řím

22. kapitola - Abasgové křesťany

23. kapitola - Obyvatelé Tanaim křesťany. Zemětřesení v Řecku

24. kapitola - Velitel Narses a jeho zbožnost

25. kapitola - Chosroe vypověděl Římanům válku

26. kapitola - Zázrak v Apamei

27. kapitola - Chosroe dobývá Edessu

28. kapitola - Zázrak v Sergiopolii

29. kapitola - Mor

30. kapitola - Justinianova nenasytná hrabivost

[31. kapitola - Kostel Hagia Sofia a Svatých apoštolů](#)

[32. kapitola - Justinianovo chování](#)

[33. kapitola - Mnich Bersanufios](#)

[34. kapitola - Mnich Symeon \(Symenon\)](#)

[35. kapitola - Mnich Tomáš](#)

[36. kapitola - Zázrak v Konstantinopoli za biskupa Meny](#)

[37. kapitola - Biskupové velkých měst](#)

[38. kapitola - Koncil \(pátý\) v Konstantinopoli \(r. 553\)](#)

[39. kapitola - Justiniánův názor na Kristovo tělo](#)

[40. kapitola - Antiochijský biskup Anastasius](#)

[41. kapitola - Justinianova smrt](#)

[V. KNIHA](#)

[1. kapitola - Imperátor Justinus](#)

[2. kapitola - Smrt imperátorova příbuzného Justina](#)

[3. kapitola - Zločinci Addeus a Áetherius](#)

[4. kapitola - Justinův edikt o víře](#)

[5. kapitola - Antiochijský biskup Anastasius sesazen](#)

[6. kapitola - Nástupce Anastasia biskup Gregorius](#)

[7. kapitola - Perští Arméni se dali pod římskou ochranu](#)

[8. kapitola - Velitel Marcianus poslán proti Chosroemu](#)

[9. kapitola - Válka s Chosroem](#)

[10. kapitola - Dobytí Apamee a Darasu](#)

[11. kapitola - Justinus zešílel. Jeho nástupcem Tiberius](#)

[12. kapitola - Jednání s Chosroem](#)

[13. kapitola - Imperátor Tiberius](#)

[14. kapitola - Tiberiova výprava proti Chosroemu](#)

[15. kapitola - Chosroova smrt](#)

[16. kapitola - Biskupové v tehdejší době](#)

[17. kapitola - Zemětřesení v Antiochii](#)

[18. kapitola - Rozhořčení lidu proti Anatolioví](#)

[19. kapitola - Velitel Mauritius](#)

[20. kapitola - Mauritius porazil Peršany](#)

[21. kapitola - Znamení předznamenávající Mauritiovu vládu](#)

[22. kapitola - Mauritius imperátorem](#)

[23. kapitola - Souhrn od Justina Mladšího k Mauritiuvi](#)

[24. kapitola - Výčet historiografů](#)

[VI. KNIHA](#)

[1. kapitola - Svatba imperátora Mauritia](#)

- [2. kapitola - Mauritius omilostnil Alamundara](#)
- [3. kapitola - Velitelé Jan a Filipicus](#)
- [4. kapitola - Velitel Priscus](#)
- [5. kapitola - Svévolné jednání vojáků](#)
- [6. kapitola - Filipicus se snaží zjednat pořádek](#)
- [7. kapitola - Antiochijský biskup Gregorius](#)
- [8. kapitola - Zemětřesení v Antiochii](#)
- [9. kapitola - Porážka barbarů](#)
- [10. kapitola - Imperátorovo chování vůči rebelům](#)
- [11. kapitola - Antiochijský biskup Gregorius poslán uklidnit vojáky](#)
- [12. kapitola - Gregoriova řeč k vojákům](#)
- [13. kapitola - Účinek Gregoriovy řeči](#)
- [14. kapitola - Obléhání Martyropole](#)
- [15. kapitola - Velitel Comentiolus](#)
- [16. kapitola - Smrt Hormisda](#)
- [17. kapitola - Chosroe Mladší se utekl k Římanům](#)
- [18. kapitola - Přivítání Chosroa](#)
- [19. kapitola - Chosroe znovu získal své království](#)
- [20. kapitola - Mučednice Gollanduch](#)

[21. kapitola - Chosroe poslal dary pro chrám mučedníka Sergie](#)

[22. kapitola - Saracén Naamanes](#)

[23. kapitola - Smrt Symeona Stylity Mladšího](#)

[24. kapitola - Smrt antiochijského biskupa Gregoria](#)

[další knihy \(většinou volně šiřitelné\)](#)

[kreslené comicsy od FATYMu \(většinou volně šiřitelné\)](#)

[zpravodaj FATYMu](#)

[objednávky knih \(jen za příspěvek na tisk\)](#)

[co dalšího nabízí Tiskový apoštolát FATYMu](#)

[hlavní strana Tiskového apoštolátu FATYMu](#)

Řadu církevních řecky píšících historiografií v patristickém údobí svou ucelenou prací Církevní dějiny uzavírá Evagrius Scholasticus.

Život Evagria zachycuje ve zkratce sám autor ve svých Dějinách, když vkládá do nich své osobní zážitky. Z nich se dovídáme, že jako chlapec navštěvující nižší školu dva roky po dobytí a zpusťování Antiochie (Theopole), kdy perský král Chosroe v 13. roce vlády Justiniana I. (527-565) vtrhl na římské území, vážně onemocněl nemocí, která postihla jeho rodiště Epifanii. Chlapec tehdy navštěvoval školu u jakéhosi učitele, kterého nazývá chamaididaskalos, tedy něco jako učitele základní školy. Vyučování začínalo mimo dům rodičů po šestém roce věku a onemocněl-li 2 roky po dobytí Antiochie (539/540) možno za rok Evagriova narození označit rok 536/537. Staré latinské překlady sice překládají ono "chamaididaskalos" slovem "gramaticus", což se mi zdá nepravděpodobné, poněvadž titulem gramatikos byl označován učitel na druhém stupni - něco jako u nás učitel na střední škole - kdežto učitel učící své žáky na volném prostranství na ulici (chamai - na zemi) je krajový výraz pro gramatistes. Vyučování na druhém stupni končilo tak 15. rokem. Epifania bylo město

ležící jižně od Antiochie za městem Apamea, kde pravděpodobně rovněž navštěvoval školu druhého stupně tak zvaná liberalia, kde se vyučovalo vyšší matematice a gramatice. Odborného právního vzdělání se mu dostalo nejpravděpodobněji v nepřilíživě vzdálené Antiochii (Theopolis).

Antiochie vzdálená 22 km od Středozemního moře na řece Orontos (Nahr el Asi) vyměnila několikrát své jméno - u řeckého historika Strabona Tetrapolis, později Antiochia Epidafné a za císaře Justiniana I. (527-565) přejmenována na Theopolis - byla správním střediskem tehdejší římské provincie zvané Koilé Syria. Zde také Evagrius působil jako úspěšný právník. V VI. knize kap. 7 se zmiňuje, že byl průvodcem a poradcem antiochijského biskupa Gregoria při soudním sporu před soudem v Konstantinopoli r. 588. Že byl významnou a váženou osobou, dosvědčuje jeho poznámka, že jeho druhou svatbu - po druhé se oženil r. 592 - oslavovalo celé město. Živelné pohromy, které postihly Antiochii a její okolí, nešetřily ani Evagria. Za moru, který stíhal krajinu po mnoho let, ztratil první manželku a některé z dětí. Dceru a vnuka ztratil, když mu bylo 58 let a psal své Dějiny.

Již před soudním procesem biskupa Gregoria upozornil na sebe císařský dvůr řečmi, relacemi i dopisy týkajícími se záležitosti antiochijského biskupa Gregoria - shromáždil je ve dvou ztracených knihách - takže císař Tiberius II. (578-582) jej jmenoval čestným kvestorem. Tiberiův nástupce Mauritius (582-602) za jeho chvalořeč při narození Mauritiova syna Theodosia (VI,24) jej jmenoval prefektem archivu.

Své Dějiny zakončil ve dvanáctém roce Mauritiovy vlády r. 594. Pravděpodobně nemoc či blízkost smrti mu již nedovolila pokračovat. Rok jeho úmrtí není znám a ani Fotius jej neuvádí.

Evagrius navazuje na Církevní dějiny Socrata Scholastika. Pravda, mezi Socratem a Evagriem napsali církevní dějiny z těch nejvýznamnějších církevních historiografů, jejichž Dějiny se dochovaly celé, Sozomenos a Theodoretos, ti však jsou více méně závislí na Socratovi. Socrates líčí církevní události v údobí 306-449, Evagrius v údobí r. 431-594.

Evagrius žil v době, kdy ucelená římská říše se rozpadla, a tím je také jeho práce poznamenána. Stěhováním národů se západní část říše dostala do

moci nově přichozích národů. Jako její zánik se udává rok 476. Východní část římské říše se poznenáhlu odkláněla od Západu již za Konstantina Velikého (306-337), který si zvolil za své sídelní město Byzantium po něm nazvané Konstantinopolis r. 330. Zde se soustřeďovaly hlavní vládní úřady a tím nabývaly vlivu na úkor Říma. Konstantinopolis -Nový Řím ovládl politické pole. R. 395 se východ říše odtrhl od západu i politicky. K východořímské říši byly připojeny části bývalého římského impéria: Balkánský poloostrov, Malá Asie, ostrovy v Egejském moři, Sýrie, Palestina, Egypt, Kyrenajka, jejichž obyvateli byli Řekové, Thrákové, Syřané, Arméni, Koptové, ve IV.-VI. století se byzantská říše stala mocným státem, ale jako západní část říše římské musila i byzantská říše odolávat jednou s většími, jednou s menšími úspěchy náporu nastupujících nových národů, ale také náporu perské říše.

Byzantská říše si uchovala všechny právní zvyklosti staré římské říše. Císař, vládnoucí panovník, byl nejen nejvyšším vojenským velitelem - imperátorem a měl neomezený vliv na zákonodárství a soudnictví, ale ve svých rukou měl i dozor nad náboženstvím z titulu nejvyššího pontifika, nejvyššího velekněze. I když panovníci byli již zevně křesťany, v podvědomí v nich stále žilo vědomí dozírat na křesťanské náboženství zvláště proto, že křesťanství bylo již náboženstvím státním. Zasahování do církevních záležitostí jako bylo svolávání synod (i všeobecných), jmenování a sesazování biskupů se jim jevilo jako samozřejmost. Pro nás tzv. césaropapismus se jeví jako neoprávněné zasahování panovníka do života církve, pro tehdejší dobu byl to však jev zcela normální právě pro toto stále ještě dožívající vědomí, že panovník jako pontifex maximus má právo zasahovat do církevního života. Proto se nelze také divit, že i představení jednotlivých církevních obcí se tomuto zasahování nijak nebránili. Naopak mnozí církevní představení dovedli toho využívat proti osobám jim nepohodlným, jak to vidíme v líčení Socrata, Evagria a jiných. Zcela opačným směrem se vyvíjely mocenské poměry po zániku západní římské říše. Panovníci nových států vzniknuvších po stěhování národů již nepřebírali v takové míře staré zvyklosti říše, naopak zásluhou papežů sv. Lva Vel. a sv. Řehoře Vel. přebírala církev vedoucí postavení, takže papež se stává suverénem, který zasahuje do moci panovníka.

Přes rozdělení zůstávají obě části římského impéria církevně spojeny. Přesunutím státní moci na Východ přece jen dochází k pozvolnému odcizování církve východní a západní. Tak ku příkladu, jak dosvědčuje

Socrates, císař Konstantius r. 359 nařídil svolat synodu do italského města Rimini, převážná většina východních církevních představitelů, biskupů, se však nedostavila, takže císař se rozhodl konat odděleně synodu v Rimini a ve východořímském městě Nikomedii. Pravda, tehdy se východní církevní představení vymlouvali na stáří, nemoc a velkou vzdálenost, ale nebyla to jen výmluva? Přes všechny roztržky vyvolávané věroučnými spory - v podstatě šlo o precizování církevního učení - v Alexandrii - tu sv. Řehoř nazval městem heretiků -, v Antiochii a Konstantinopoli, velké koncily té doby ukazují jednotu ale i velkou autoritu římského biskupa nazývaného již "papas"-papež. Římský biskup měl rozhodující slovo při zasedáních, i když je zastoupen jen legáty, bez jeho souhlasu, jak vidíme při pozorném čtení Evagriových Dějin, jsou neplatná všechna synodní rozhodnutí.

Z Evagriových Církevních dějin se dost podrobně dovídáme o průběhu chalcedonského koncilu r. 541, na němž byla potvrzena víra, že Kristus má dvě přirozenosti, a odsouzen názor Eutycha, původce monofysitismu, že má Kristus jen jednu přirozenost. Dovídáme se o efezském koncilu r. 431, na němž byl odsouzen cařihradský patriarcha Nestorius upírající P. Marii titul Bohorodička. Neméně zajímavá jsou vyprávění o tehdejších světských událostech, ve kterých se často odvolává na světské historiky tehdejší doby.

Přál bych si, aby i tento překlad poskytl látku k zamyšlení nad obecnou (katolickou) církví, nad jejími zápasy o čistotu víry, těm, kteří chtějí podrobněji poznat dějiny církve, a bohoslovcům, aby doplnil místa, kterým na fakultě pro nedostatek času nemůže být věnována větší pozornost.

Přeloženo z řeckého textu vydání Migne, Patrologia graeca sv. 86/2.

J.J. NOVÁK

CÍRKEVNÍ DĚJINY 1 KNIHA

Předmluva

Všestranně velmi učený Eusebius Pamphili se tehdy svými spisy snažil pokud možno své čtenáře získat, když ne pro pravověří, tedy aspoň aby naši věc uznali.

Eusebius Pamphili, Sozomenus, Theodoritus a Socrates vylíčili příběh nejslavnějšího našeho Spasitele na zemi a jeho nanebevstoupení, dále slavné činy božských apoštolů a velmi statečných mučedníků zápasících o víru. Mimo to až do vlády Theodosia pečlivě zaznamenali, jak nejlépe mohli, co si zasloužilo chvály či výtky. Další události nikterak méně důležitější se dosud nikdo neodhodlal vylíčit. Já, i když v tomto případě jsem málo zkušený, jsem se nyní rozhodl podstoupit tento úkol a napsat o těch událostech. Pomocí toho, který dal rybářům moudrost a nerozumným tvorům hlas, věřím, že události zapadlé v zapomnění znovu oživím a svou řečí jim vrátím život a dám jim na věčnou památku lidí nesmrtelnost. Činím tak proto, aby jednotlivci poznali co, kdy, kde, jak, proti komu se až po naši dobu stalo, a nic z toho, co je hodno zapamatování, aby nezaniklo liknavostí, která nemá daleko k nečinnosti a zapomnění. Spolehně se tedy na Boží pomoc začnu líčit dobu, kde mnou zmínění spisovatelé skončili.

1. KAPITOLA

UDÁLOSTI PO SMRTI JULIANA

Když Julianova¹ bezbožnost byla utopena v krvi mučedníků a Áriova² nepřítelství byla spoutána nicejskými pouty, když Eunomius a Macedonius³ u Bosporu byli zahnáni vanutím Ducha svatého a u svatého města Konstantinopole byli vyvrženi na břeh a když přesvatá církev zbavivší se prokleté špíny znovu nabyla dřívější krásy a oděna do zlatého pestrého hávu znovu byla přivedena k nebeskému ženichovi a milenci, těžce to nesl nepřítel ctností démon. Volil proti nám jakýsi nový nezvyklý

způsob boje: kult model již potlačený a otrockou zběsilost Ariovu. Avšak obával se naši víru ochraňovanou tolika zástupy Otců otevřeně napadnout, protože by při tomto obléhání ztratil valnou část svých sil. Začal jednat jako lupiči. Připravil si otázky a odpovědi, kterými by novým způsobem převedl bloudící k judaismu.⁴ Ubožák nepochopil, že i tady podlehne. Na co předtím útočil, tomu se totiž obdivuje a to přijímá. Triumfoval by, kdyby nás sprovedil ze světa. Nemohl však znásilnit ani jeden výrok. Velmi často jako had ve své špatnosti změnil jedno písmeno a tím změnil i smysl, aby to bylo jinak chápáno.⁵ Snažil se, aby nevyznávali ani neoslavovali Otce ani Syna. Proč se tak stalo a jak to skončilo, vysvětlím na vhodném místě a ve vhodnou dobu. Připojím také, co považuji za vhodné k zapamatování, i když se bude zdát, že se odchyluji od svého úmyslu. Skončím, kde se to bude Bohu líbit.

1 Poslední z Konstantinova rodu Julián (361-363) byl sice vychován v křesťanské víře, ale pod vlivem pohanských filozofů se snažil o renesanci pohanství. Proti křesťanům napsal 3 knihy. šfeji se o něm zmiňuje starokřesťanský historik Socrates v 2. knize svých Dějin církevních.

2 Arius - kněz v Alexandrii - považoval Krista za stvořenou bytost. Jeho názory byly odsouzeny na nicejském koncilu r. 325.

3 Eunomius, představitel přísného ariánství (Syn není podoben Otci), pocházel z vesnice Dacora v Kappadokii. R. 356 na radu ariánského biskupa Secunda odešel do Alexandrie, kde se seznámil s ariánsky smýšlejícím Aetiem. Oba pak odešli na pozvání biskupa Eudoxia do Antiochie a v Sýrii rozšiřovali své názory. Za císaře Konstantina byl sice pro své názory stejně jako biskup Eudoxius poslán do vyhnanství, ale záhy oba byli u císaře omilostněni a Eunomius se stal biskupem v Cyziku v Misii pod podmínkou, že se bude co nejzdrženlivěji chovat k ariánským názorům. Když se však zdráhal odsoudit Ariovy názory, byl sesazen a poslán do vyhnanství. Za císaře Juliána se vrátil a spolu s Aetiem rozvinuli velkou činnost. Za přísné smýšlejícího císaře Valenta byl poslán do vyhnanství na ostrov Naxos. Měl zemřít roku 395 pravděpodobně ve svém rodišti. O jeho spisech se zmiňuje historik Socrates (H.E.4,7). Proti jeho názorům napsal sv. Řehoř Nysský 4 knihy.

Macedonius byl představitelem ariánské sekty popírající božství Ducha svatého. R. 341 byl konstantinopolským biskupem. Podle něho byl Duch svatý jen Božím služebníkem podobně jako anděl. Macedonius a jeho přívrženci byli odsouzeni na druhém všeobecném koncilu r. 381 (I. cařihradský koncil). Na tomto koncilu bylo nicejské vyznání víry zmiňující se jen o Duchu svatém zpřesněno slovy ("Věřím i v Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce vychází, s Otce i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků"). Tato sekta zanikla současně se zánikem ariánství.

4 Judaisté vyžadovali od křesťanů zachování mojíšských předpisů (např. nutnost obřizky).

5 Narážka na řecké "homousios" (stejně podstaty) a "homoiusios" (podobné podstaty).

2. KAPITOLA

NESTORIUS

Nestorius¹, Bohu nepřátelský jazyk, dílna rouhání, druhé Kaifášovo synedrium, na kterém je znovu Kristus prodáván. Kristu, jemuž ani na kříži nebyla zlámána žádná kost, jak je psáno, ani jeho nesešivanou suknicí si vrazi Boha nerozdělili, byly rozděleny a roztrhány jeho přirozenosti. Nestorius zavrhl slovo "Bohorodička", které mnozí velmi osvědčení muži vytvořili. Slovo "Bohorodička" přetavil jako falešný peníz. Církev naplnil četnými boji, zkrvavil ji lidskou krví.

Doufám, že se mi nebude nedostávat vhodná látka k sepsání událostí a že to dokončím, pomůže-li mi Kristus, který je nade všechno Bohem. Začnu rouháním velmi bezbožného Nestoria. Tady započal boj církvi.

Byl jakýsi kněz Anastasius, který neměl pravou víru. Byl velmi horlivým stoupencem Nestoriovým a jeho judaistického učení. Ten také doprovázel Nestoria ubírajícího se k biskupskému sídlu v královském městě². Nestorius, když se v té době setkal u Mopsuestie s Theodorem a slyšel jeho učení, odklonil se od pravé víry, jak o tom v kterémsi listu napsal Theodulos³. Tedy tento Anastasius, když mluvil v konstantinopolském kostele k lidu milujícímu Krista, odvážil se veřejně říci: "Nikdo ať nenazývá Marii Bohorodičkou, neboť Maria byla člověk. Není možné, aby se z člověka narodil Bůh". Když to Boží lid uslyšel, velmi se znepokojil a jeho řeč po právu považoval za rouhání. Nestorius, původce toho rouhání, nejen to Anastasiovi nezakázal, ale ani se nezastal pravého a zdravého učení. Co Anastasius řekl, ještě jasně podpořil tím, že v debatách tvrdošijně podporoval Anastasia. Mezitím také uváděl své vlastní názory a rozléval svůj utajovaný jed. Snažil se učit ještě něco horšího a

bezbožnějšiho. Ve své zkáze šel až tak daleko, že řekl: „Já toho, který je starý dva či tři měsíce, bych nikdy nenazýval Bohem“, jak uvádí Socrates i protokoly předchozí synody v Efezu.

1 Nestorius se narodil v Eufratské Sýrii v Germanicii. V Antiochii byl posluchačem Theodora z Mopsuestie. Pak vstoupil do kláštera sv. Euprepia poblíž Antiochie a tam byl vysvěcen na kněze. Pro svou výřečnost se stal biskupem v Konstantinopoli po smrti tamního biskupa Sissinia. Na koncilu v Efezu r. 431 byly jeho věroučné názory, jak o nich vypráví Evagrius, sesazen a císař mu uložil nucený pobyt v rodném klášteře na podzim r. 431. O čtyři roky později (435) byl poslán do vyhnanství v Arábii. Kdy a kde zemřel není známo.

2 Konstantinopolis (Cařihrad)

3 Snad to byl kněz z Coelosyrie hodně pišící za císaře Zenona, jak dosvědčuje Gennadius z Marseille a Marcelinus.

3. KAPITOLA

SVOLÁNÍ SYNODY V EFEZU (r. 431)

Alexandrijský biskup Cyril, muž velmi zvučného jména, pokáral ve svém dopise Nestoria. Nestorius mu odpověděl. Neuklidnil se ani po dopisu Cyrila, ale ani po dopisu biskupa ve starém Římu Celestina¹, nýbrž bez obav vychrlil svůj jed proti celé církvi. Právem žádal Cyril Theodosia spravujícího východ impéria, aby nařídil svolat synodu a aby imperátor o tom vyzooměl jak Cyrila samého tak všechny biskupy velmi svatých církví. Theodosius tedy stanovil synodu² na den seslání Ducha svatého (Letnic), v kterémžto dni na nás sestoupil oživující Boží Duch. Nestorius, poněvadž Efez není daleko od Konstantinopole, přišel první. Také Cyril se svými provinčními biskupy přišel před stanoveným dnem. Antiochijský biskup Jan spolu se svými biskupy ve stanovený den nepřišel. Ne schválně, jak si mnozí mysliili, ale proto, že nemohl rychle svolat biskupy své provincie. Vždyť města, která spadala pod jeho pravomoc, byla od Antiochie zvané nyní Theopolis vzdálena 12 dní cesty pro rychlého člověka, jiným trvala cesta více než 12 dní. Efez je vzdálen od Antiochie

30 dní cesty. Jan tvrdil, že se nemohl dostavit ve stanovený den, poněvadž biskupové, které vzal sebou, slavili ve svých sídlech neděli zvanou lidově Novou (1. neděle po velikonocích, u nás Provodní).

1 Papež Celestin I. (422-432).

2 Koncil v Efezu r. 431.

4. KAPITOLA

SESAZENÍ NESTORIA

Když uplynulo 15 dní po stanoveném dni, biskupové tam přítomní, bez ohledu na nepřítomnost východních biskupů či, jak se říká, po dlouhém čekání na ně, se sešli pod vedením Cyrila zastupujícího i biskupa římského města Celestina. Zavolali také Nestoria a vyzvali jej, aby odpověděl na předhozená obvinění. Ač slíbil přijít již první den, nedbal na to, co slíbil. A když byl třikrát vyzván, a nedostavil se před soud, přítomní biskupové přistoupili k plnění svého úkolu. Efezský biskup Memnon spočítal dny, které uplynuly od stanoveného dne. Bylo jich již 16. Byly tedy přečteny listy blaženého Cyrila Nestoriovi a Nestoriovy Cyrilovi. Bylo jich již 16. Byl přečten také svatý list Celestinův Nestoriovi. Biskupové Theodotus z Ancyry a Akacius z Meletiny uvedli bezbožná slova, která Nestorius veřejně řekl v Efezu, a také uvedli konečně četné názory svatých velmi zkušených Otců, kteří vyložili pravou a upřímnou víru. A když ještě uvedli také různá rouhání, která bezbožný Nestorius ve svém šíleném počínání vyřkl, svatá synoda vyslovila proti Nestoriovi doslovně toto: "Poněvadž nejdůstojnější Nestorius nechtěl poslechnout našeho předvolání ani nepřijal od nás námi poslané velmi svaté a zbožné biskupy, byli jsme nuceni přistoupit k prošetření, co on (Nestorius) bezbožně řekl. Kvůli jeho listům a knihám, které jsme četli, i kvůli slovům, které nedávno v této metropoli řekl a která byla potvrzena svědectvím mnohých, vytkli jsme mu, že bezbožně smýšlí a káže, a s přihlédnutím na vážnost kánonů a kvůli listu nejsvětějšího biskupa římské církve Celestina jsme s bolestí konečně přikročili k tomuto smutnému závěru: Tedy náš Pán Ježíš Kristus, proti

němuž Nestorius bezbožně mluvil, skrze tuto přesvatou synodu rozhodl tohoto Nestoria zbavit biskupské hodnosti a všech kněžských povinností (svolávat kněžská shromáždění)".

5. KAPITOLA

VZÁJEMNÉ SESAZOVÁNÍ A SMÍR MEZI CYRILEM A JANEM

Pátý den po tomto legitimním a velmi spravedlivém rozhodnutí o sesazení Nestoria přišel antiochijský biskup Jan se svými biskupy. Svolał shromáždění svých biskupů a sesadil Cyrila a Memnona. Cyril a Memnon z rozhodnutí synody - Socrates to z neznalosti uvádí jinak - vyzvali dopisem Jana, aby se zodpovídal, proč je sesadil. Když se Jan ani po třetí výzvě nedostavil, byli Cyril a Memnon zproštěni sesazení, Jan a jeho biskupové vyloučeni z církevního společenství a zbaveni veškeré kněžské autority. Imperátor Theodosius¹ z počátku sice Nestoriovo sesazení neschvaloval, později však, když poznal jeho bezbožnost, napsal velmi upřímný dopis Cyrilovi a Janovi, po kterém se oba smířili a potvrdili Nestoriovo sesazení.

¹ Theodosius II. (408-450).

6. KAPITOLA

CYRIL CHVÁLÍ JANŮV DOPIS

Do Alexandrie přišel emisenský biskup Pavel a měl v kostele řeč, která dosud existuje. Současně Cyril velmi pochválil Janův dopis a doslovně napsal: "Rozbořena je zeď, která nás dělila. Ztichly stížnosti a jakákoli příležitost k nešváru je odstraněna. Spasitel nás všech Ježíš Kristus vrátil

svým církvím klid a velmi zbožní a milí imperátoři nás k témuž vyzvali. Imperátoři jako velmi dobří horlitélé za prastarou zbožnost ve své duši chrání pravou a neotřesenou víru a obzvláštní péči věnují svaté církvi, aby sami dosáhli nesmrtelné slávy a své impérium učinili velmi slavným. Pán vojska jim štědře uděluje své dobrodiní a dopřává jim vítězit nad protivníky a nepřáteli. Nemůže totiž lhát ten, který řekl: „Já žiji, praví Pán, a kdo mne oslaví, toho oslavím“ (1 Kr 2,30). Když tedy můj pán, velmi zbožný bratr a spoluslužebník Pavel, přišel do Alexandrie, byli jsme naplněni radostí, a plným právem, poněvadž přišel takový prostředník a dobrovolně se rozhodl podstoupit nadlidský úkol, aby přemohl ďábelskou nenávist,

Rozdělené spojil, odstranil vše,co uráželo, a korunoval naše i vaše církve jdnotou a pokojem". A trochu dále: "Že rozpory v církvi vznikly z nepodstatné a nepatrné příčiny, bylo nám všem jasné, jakmile můj pán, velmi zbožný biskup Pavel, přinesl list obsahující bezúhonné vyznání víry a potvrdil, že jej napsala tvá svatost i velmi zbožní tamní biskupové. Vyložili svou víru a těmito slovy začínají svůj list Cyrilovi:" "O Bohorodičce" a tak dále. Když jsme četli vaše svatá slova, poznali jsme, že vaše i naše církve vyznávají tutéž víru, která se shoduje a božskými Písmy i s tradicí svatých Otců". To však mohou poznat ti, kdo chtějí přecíst o tehdejších událostech.

7.KAPITOLA

NESTORIUS VE VYHNANSTVÍ

Jak byl Nestorius poslán do vyhnanství, co se potom stalo, jak zemřel a jaké odměny si zasloužil za své rouhání, to historici nenapsali. Bylo by to zapomenuto, čas by to zcela zavál zapomněním tak, že bychom se o tom dozvěděli jen z doslechu, kdybych nezískal kterousi Nestoriovu knihu obsahující vyprávění o oněch událostech. Nestorius, otec a původce rouhání, podle podobenství Pána stavěl ne na pevném základu, ale na písku dům, který se záhy zřítil. Vytýkali mu, že šel dále, než bylo třeba, a řádně nepožádal o svolání synody do Efezu. Své rouhání se rozhodl hájit. Mimo

jiné píše, že z donucení se přišel obhájit, když přesvatá církev se rozdělila na dvě strany. "Jedni tvrdili, že Maria má být nazývána "Anthropotokos-Rodička člověka", jiní "Theotokos-Bohorodička".

I z dopisů, které napsal místodržícímu v Thebaidě². Z nich možno poznat, poněvadž jej dosud nestihl spravedlivý trest, proč Boží soud jej poslal do vyhnanství, které je ze všeho nejbolestnější. Třeba si zasloužil těžšího trestu, Bemmyové, u nichž žil jako zajatec, jej propustili. Když mu Theodosius nařídil vrátit se, měnil místa kolem Thebaidy, kde klesl k zemi a skončil tak život hodný dřívějšího života. Jako druhý Arius byl svou smrtí odměněn jako všichni, kteří mluví bezbožně o Kristu. Oba, Arius i Nestorius, se stejně rouhali Kristu. Arius považoval Krista za stvoření, Nestorius za pouhého člověka. Rád bych se zeptal Nestoria, který si stěžuje, že listiny z jednání v Efezu byly špatně složeny a zhotoveny podvodem a nedovolenými pletichami Cyrilovými, proč, když mu byl Theodosius nakloněn, byl poslán do vyhnanství a nemilosrdně potrestán tolikerým vyhnanstvím tak skončil? Či proč, když ono rozhodnutí vynesené Cyrilem a ostatními kněžími, kteří s ním byli, nebylo od Boha, a když oba již zemřeli a, jak je psáno o kterémsi cizím filozofu, již neexistují, se nikdo nepostavil proti a proč je ctěna Cyrilova laskavost a on Nestorius byl potrestán jako bezbožný nepřítel Boha? Cyril jako vynikající herold a přísný horlitel za pravé učení je všemi chválen a ctěn. Ale abychom nebyli obviňováni ze lži, uvádíme, že to řekl sám Nestorius. Nuže, ocituj mi, Nestorie, něco z dopisu, který jsi napsal místodržícímu v Thebaidě!

"Kvůli otázkám, které byly nedávno projednávány v Efezu o nejsvětějším náboženství, z imperátorova příkazu žijeme v Oase jinak nazývané Ibis". A pak trochu dále uvádí (Nestorius) toto: "Výše uvedená Oasis¹ se ocitla v barbarském zajetí a je ohněm i železem zcela zničena. Ti, kteří nám hrozili, jako by se nad námi slítovali. Propustili nás a nařídili nám opustit krajinu. Poněvadž Mazikové ji ihned obsadili, přišli jsme do Thebaidy s ostatními zbytky zajatců, které barbaři z milosrdenství k nám, nevím proč, přivedli. Svolili, abychom odešli, kam kdo chce. My jsme přišli do Panas (Panopole). Obávali jsme se, aby nás někdo neobvinil z útěku či jiného důvodu, kdyby se někdo od nás oddělil. Hrozně špatná je každá pomluva. Proto prosíme tvou vznešenost, abys pamatoval na nás v zajetí a nevydal nás zajatce nástrahám špatných lidí, aby potomci neprohlašovali, že člověk raději žije u barbarů jako zajatec, než aby utekl pod ochranu římského impéria." Potom zapřísahá místodržícího, aby imperátorovi oznámil Nestoriovo přesídlení z Oasy do Panas (Panopole), kam se po propuštění

barbary uchýlil, aby, jak řekl, "jak se bude Bohu líbit, bylo konečně o nás rozhodnuto". Z druhého Nestoriova dopisu k témuž místodržícímu: "Tyto dopisy psané od přítele tvé vznešenosti či jako napomenutí otce synovi bys měl přijmout. Vyslechni, prosím, trpělivě vyprávění o mnohých věcech, které jsem vzpomněl v těchto dopisech pokud možno stručně. Oasis nazývaná Ibis po útoku množství nomádů byla již zpusťořena." A trochu dále: "Když se to stalo, nevím z jakého popudu či důvodu, tvá vznešenosti, byli jsme z Panas odvedeni barbarskými vojáky do Elefantiny, což je město v provincii Thebaida, a jak jsem již řekl, vlečení vojenskou pomocí. A když jsme urazili větší část cesty a byli unaveni, opět jsme dostali nepsaný příkaz tvé vznešenosti, abychom se vrátili do Panopole. Unaveni dlouhou cestou, nemocní, stářím sešlí, s rozdrásanýma rukama, odřeninami na těle sotva dýchající jsme znovu přišli do Panopole. Ač dosud nás mučily krutost událostí a bolesti, napsala tvá vznešenost jiný příkaz. Z Panas (Panopole) jsme byli odvedeni na jiné místo k tomu určené. A když jsme si mysleli, že již bude konec našemu utrpení, náhle přišel nemilosrdný příkaz k našemu čtvrtému exilu." A krátce na to píše:, Bud' opravdu spokojen s tím, co se stalo. Nechť ti postačí, že jsi rozhodl o tolikém exilu pro jediného človíčka. Ve zprávě, kterou pošle tvá vznešenost, nechť řekne nepřemoženým vladařům o nás pravdu. To je naše rada jako otce synovi. Budeš-li se jako dříve hněvat a nedá-li se tvůj duch žádným důvodem obměkčit, učin, jak se ti zlíbí". Takto prosil Nestorius ve svých dopisech. Jako by bojoval, kopal, napadal a současně prosil imperátory a úřady. Tím co vytrpěl, nestal se moudřejším. Četl jsem kteréhosi spisovatele, který vyprávěl o jeho smrti, že s červy rozežraným jazykem odešel k těžkým věčným trestům.

1 Oasis, město v Libyi.

2 Theby v horním Egyptě.

8. KAPITOLA

KONSTANTINOPOLŠTÍ BISKUPOVÉ PO NESTORIOVI

Po smrti prokletého Nestoria dostal biskupství v Konstantinopoli Maximianus, za něhož Boží církev dosáhla velmi žádaný klid. A když byl tento vzat z tohoto světa, ujal se řízení Proklos, který již dříve byl vysvěcen na cyzického biskupa. Když také tento zemřel, dostal biskupství v královském městě Flavianus.

9. KAPITOLA

EUTYCHES

V té době byl povolán k výslechu bezbožný Eutyches¹. Na zvláštní synodu svolanou u Konstantinopole² dorylejský biskup Eusebius přinesl obžalobu. Tento již dříve ještě jako rétor první napadl Nestoriovu bezbožnost. Eutyches, ač předvolán, nepřišel na synodu. Prý toto řekl: "Vyznávám, že náš Pán Ježíš Kristus před sjednocením (henosis) měl sice dvě přirozenosti, po sjednocení však, vyznávám, má jen jednu přirozenost." Řekl, že tělo Pána nebylo jako naše tělo. Byl sesazen. Když však podal Theodosiovi stížnost, že jednání na synodě byla Flavianem zfalšována, byla nejprve svolána do Konstantinopole synoda sousedních biskupů. Na ní za přítomnosti úřadů byl Flavianus³ odsouzen. A když synoda potvrdila, že protokoly jsou pravé, byla svolána druhá efezská synoda.

1 Eutyches, představený kláštera poblíž Konstantinopole. Zprvu činný pomocník sv. Cyrila proti učení patriarchy Nestoria, pak upadl do extrému. Zatímco Nestorius zcela oddělil v Kristu dvě přirozenosti, Eutyches uznával v Kristu jen jednu přirozenost. Zde mají svůj původ monofysité jako jsou např. Koptové v Etiopii.

2 R. 448.

3 Biskup v Konstantinopoli.

10. KAPITOLA

DRUHÁ EFEZSKÁ SYNODA (R. 449)

Této synodě musil předsedat Dioskoros, biskup alexandrijské církve po Cyrilovi, poněvadž Chrysaſios, který tehdy měl velký vliv v královském paláci, žil v nepřátelství s Flavianem. Na synodě byl přítomen jeruzalémský biskup Juvenalis, který byl i na dřívější efezské synodě spolu se svými četnými biskupy. S nimi byl i Domnus, biskup antiochijské církve po Janovi. Též Julius, který zastupoval římského biskupa Lva. Byl přítomen i Flavianus se svými biskupy, poněvadž imperátor Theodosius to Elpidiovi výslovně zakázal. Byli přítomni soudci, kteří předtím soudili velmi zbožného archimandritu Eutycha. Ti mlčeli a nesoudili, nýbrž čekali na společný výrok všech ostatních svatých Otců, poněvadž je nyní prošetřováno, co oni soudili. Na této synodě byl Eutyches, jak stojí v synodním protokolu, zcela očištěn a zrušeno jeho sesazení. Flavianus a dorylejský biskup Eusebius byli odsouzeni a sesazeni. Na téže synodě také edesský biskup Ibas byl zbaven společenství. Také biskup Karrarů Daniel byl zbaven úřadu. Rovněž Ireneus z Tyru a Aquilinus z Byblu. Byla projednávána též záležitost konstantinopolského biskupa Sofronia. Byl sesazen také biskup z Cyru Theodoritus a antiochijský biskup Domnus. Co se stalo potom, nemohl jsem nalézt. Když toto bylo učiněno, byla druhá efezská synoda¹ rozpuštěna.

1 Synoda zvaná latrocinialis - loupežnická se konala v srpnu r. 449 v bazilice P. Marie. Zúčastněno bylo 128 biskupů.

11. KAPITOLA

OBHAJOBA RŮZNÝCH NÁZORŮ U KŘESTĀNŮ. POHANŠTÍ BOHOVÉ

Ať se nikdo z pohanů nevysmívá, když biskupové své předchůdce sesazují a vždy přidávají k víře něco nového. Uvažujme totiž o nevysvětlitelné i nepostižitelné Boží dobrotě vůči lidem. A zatímco se snažíme si jí co nejvíce vážit a ji zdůraznit, řídíme se tím či oním názorem. Ani nikdo z těch křesťanů, kteří vymyslili hereze, se nerozhodl bezbožně mluvit o

Božím dobrodiním, a když se rozhodl urážet Boha, upadl do bludu. Spíše každý z nich si myslel, když hlásal nějaký nový názor, že to vyjádřil lépe než jeho předchůdci. Co však je vlastní a základem naší víry, všichni jednohlasně vyznáváme. Totiž Trojici, jíž se klaníme; jednotu, kterou oslavujeme; a Boha Slovo zrozené dříve než věky, které se kvůli lidem druhým zrozením stalo člověkem. Co jiné hlavy jaksi nově vytvořily, stalo se proto, že náš Spasitel Bůh nám dal svobodně o tom smýšlet, aby potom svatá obecná a apoštolská církev uvedla na správnou míru a cestu to, co říkají obě strany. Proto velmi moudře řekl Apoštol: "Rozštěpení musí být mezi námi, aby ukázalo, kteří jsou mezi vámi osvědčení" (1 K 11,19). Při tom třeba obdivovat také nevýslovnou moudrost Boha, který řekl apoštolu Pavlovi:

"Síla se zdokonaluje ve slabosti" (2 K 12,9). Proto se oddělují údy od církve, proto je také přesně definována a vyložena správná a neporušená nauka, aby obecná a apoštolská Boží církev se povznesla až k nebi.

Odchovanci pohanské pověry se nesnaží poznat Boha ani pátrat, kdo řídí svět. Vyvracejí názory svých předků i své. Vymýšlejí si nové bohy. Ve svém poblouznění jim dávají jména, aby si je usmířili, a svou prostopášností se snaží si je naklonit. Nezapomínají na toho, kterého považují za nejvyššího boha a nazývají jej otcem lidí i bohů. Změnil se v ptáka a nestoudně uchvátil mladého Fryga a za zneuctění mu podal číši bezuzdného života. Dovolil mu připít si na lásku, čímž oba společně pili s nektarem i hanebnost. Poskvrnil se nesčetnými jinými špatnostmi, které nejsou dovoleny ani těm nejsprostším lidem. Sám horší než zvířata se proměnil do všech zvířecích podob. Stal se mužatkou nesoucí dítě ne v lůně ale ve stehně, aby všechno se dělo nepřirozenou cestou. Tak se narodil Bacchus (dithyrambos). I ten byl mužatkou a urazil obojí pohlaví a podle vyprávění je původce opilství, chlastu a všeho špatného. Hromobijci z Achaje (Diovi) připisují něco velkolepého, když jej nazývají otcovrahem. Všichni to považují za největší zločin, poněvadž vyhnal Saturna, který Dia zlým osudem zrodil. Co mám říci o prostituci, které dali do čela kyperskou Afroditu zrozenou z lastury? Ta považovala zdrženlivost za zločin a hřích. Oddávala se hanebným neřestem, a těmi chce být uctívána a usmiřována. Když sek ní Ares nestoudně choval, což zavinil Hefaistos, bohové se mu vysmívali. Zaslouženě by se vysmívali Fallos (mužský pohlavní úd), Ithyfallos zhýralec) i Fallagogia (ženský pohlavní úd), výstřední Priamos i bůh Pan, který je uctíván hanebným údem. Slaví eleusinská mystéria. Jsou

chválena jen proto, že na ně slunce nevidí a jsou konány za tmy. Věru, tak jsou uctíváni těmi, kteří je takto hanebně uctívají, i těmi, kteří se nechávají takto uctívat.

Pobídněme však koně, abychom se dostali ke své metě, a obraťme pozornost k událostem za Theodosia.

12. KAPITOLA

THEODOSIŮV VÝNOS PROTI NESTORIOVI

Tento imperátor vydal nadmíru správný výnos, který je uveden v prvním knize pod číslem 3 v prvním titulu Justinianovy knihy zvané Kodex. V něm Theodosius vyslovil z Božího pokynu anathema proti tomu, kterému byl dříve nakloněn, jak píše sám Nestorius. Zní takto: "Proto nařizujeme, aby kdokoli by horlil pro Nestoriovu bezpečnost, ať už biskupové či klerici, byli vyloučeni ze svatých církví. Jsou-li to laici, ať je stihne anathema". Vydal i jiné zákony ve prospěch našeho náboženství, které dosvědčují jeho velkou horlivost pro víru.

13. KAPITOLA

SV. ŠIMON STYLITA

V téže době žil velmi slavný muž svaté paměti Symeon¹. Ten si jal přibytěk sotva dva lokty velký na sloupu. V této době řídil biskupství v Antiochii Domnus. Když Domnus přišel k Symeonovi, podivil se jeho přibytku i jeho způsobu života a přál si dozvědět se něco více. Tedy oba obětovali neposkvrněné Tělo a navzájem si podali svaté přijímání. Symeon žil jako anděl v lidské podobě a zcela se zřekl pozemských věcí. Přemáhal sílu přirozenosti tlačící jej k zemi a dychtil po nebi. Jako prostředník mezi

nebem a zemí hovořil s Bohem a spolu s anděly oslavoval Boha. Modlil se za lidi a z nebe přinášel smír. Kdosi, kdo viděl toho člověka, napsal o jeho zázracích, které viděl na vlastní oči. Ale i kyrrhetský biskup Theodorétos velmi podrobně zapsal jeho zázraky. Zaznamenávám, co vynechali a co je zachováno v paměti obyvatel žijících kolem svaté poustevny a co jsme se od nich dozvěděli.

Když tedy tento Symeon, anděl na zemi a tělem občan nebeského Jeruzaléma, vedl nový a smrtelníkům dosud neznámý způsob života, poslali k němu obyvatelé svaté pouště kohosi s příkazem dozvědět se, co je to za nový způsob života, proč opustil vyšlapanou cestu světců a vydal se novou, žádnému smrtelníkovi dosud nepoznanou, cestou. Vyzvali jej, aby žil jako jiní vyvolení Otcové. Když byl ochoten sestoupit se sloupu, přikázali mu zřeknout se dosavadního způsobu života. Jeho poslušnost byla totiž dost známa. Takto jednal pod vedením a z příkazu Boha. Kdyby se vzpěchoval a jednal jen podle své vůle, neposlechl by jejich výzvy a musili by jej násilím odvést. Když však k němu tam poslaný přišel a vyřídil mu příkaz Otců, Symeon vykročil i druhou nohou, aby uposlechl příkazu Otců. Ten, který byl k němu poslán, mu dovolil, aby žil tak jako dosud a ještě jej povzbudil těmito slovy: "Buď statečný a jednej jako muž. Ten přibytěk je od Boha".

Zaznamenal jsem tento Symeonův pamětihodný čin, poněvadž se o něm nezmiňují, kdo o Symeonovi psali.

Měl tolik síly Boží milosti, že když imperátor Theodosius přikázal Židům bydlícím v Antiochii znovu si obnovit synagogy, Symeon mu s takovou upřímností napsal a tak jej zapřísahal - bál se totiž toliko imperátora Boha - , že imperátor Theodosius odvolal příkaz, vše učinil ve prospěch křesťanů a pretoriánskému prefektu odňal moc, kterou mu dal, provést to. Požádal při tom svatého Božího svědka, aby se za něho modlil a udělil mu své požehnání. Symeon žil tímto způsobem 56 let. Devět let v prvním klášteře, kde dostal návod pro božský život, 47 let v místě zvaném Mandra-Ohrada pro dobytek. Z toho 10 let v jakési uličce, 7 let na menších sloupech a 30 let na sloupu vysokém 40 loktů². Jeho svaté tělo bylo po smrti přeneseno za vlády Leona³ a antiochijského biskupa Martyria do Antiochie. Nejvyšší vojenský velitel Arbadurius s vojskem a lidmi přišel k Mandře chránit svaté tělo blaženého muže, aby si je nevzali lidé z blízkých vesnic. Během cesty, kdy bylo tělo převážené do Antiochie, se děly zázraky. Také imperiátor si přál, aby mu Antiochijští dali Symeonovo tělo. Antiochijští poslali panovníkovi prosebný list tohoto znění: "Naše město nemá hradby.

Kvůli Božímu hněvu se zřítily. Přinesli jsme proto svaté tělo, aby nás chránilo místo hradeb". Leo byl tím dojat. Vyhověl jejich prosbě a ponechal jim jeho tělo. Jeho četné ostatky jsou dochovány až do dneška. Za velmi slavného antiochijského biskupa Gregoria, když Filippikos žádal Antiochijské, aby mu poslali vznešené ostatky k ochraně východního vojska, v přítomnosti mnoha knězi jsem viděl Symeonovu svatou hlavu. Jaký to zázrak! Vlasy z hlavy neodpadly, ale zůstaly neporušené, jako když žil mezi lidmi. Kůže na čele byla sice svaštělá a ztvrdlá, je však neporušená. Také zůstalo hodně zubů krom těch, které nējáci zbožní lidé si vzali pro sebe. Tyto zuby svou velikostí svědčí, jaký byl Symeon Boží muž. U hlavy je železný řetěz jako čestný dar od Boha za zápasící tělo. Ani mrtvého Symeona neopustilo toto vzácné železo.

Zvláště jsem pojednal o skutcích tohoto muže, které by nejen mně, ale i čtenářům přineslo nemalý užitek, kdyby je Theodoritus, jak jsem řekl, podrobně vylíčil.

1 Symeon (Starší) pocházel z vesnice Susan v Sýrii. Žil kolem r. 448.

2 Loket měřil necelých 50 cm - tedy necelých 20 m.

3 Císař Leo (457-74).

14. KAPITOLA

SYMEONOVA SVATYNĚ

V tomto vyprávění uvedu, co jsem sám viděl. Hořel jsem neuvěřitelnou zvědavostí vidět svatyni tohoto světce. Je vzdálena od Antiochie téměř 300 stadií (50 km), na samém vrcholku hory.

Domorodci nazývají toto místo Mandra (Stáj). Toto jméno dal asi velmi svatý Symeon, protože tam žil v přísné kázni. Hora se vypíná do výšky 20 stadií (3 000 m). Chrám má podobu kříže se čtyřmi postranními podloubími, jejichž krásné sloupy jsou z hlazeného kamene. Nad nimi ční krásná střecha. Uprostřed je atrium (hala), nekryté, umělecky zbudované.

V atriu stojí onen 40 loktů vysoký sloup, na němž tento pozemský anděl trávil svůj nebeský život. Na střeše uvedeného podloubí jsou otvory, které někteří nazývají okny, jednak směrem k uvedenému atriu, jednak k podloubí. Když tam byl shromážděn lid a venkované tančili kolem sloupu, po levé straně sloupu jsem viděl velkou zářící hvězdu v okně. Ne jednou či dvakrát či třikrát, ale častěji se ztratila a znovu se náhle objevila. To se děje nejen o svátku, v němž si každoročně připomínají památku na světce. Někteří říkají, že je to skutečný zázrak. Jednak to tvrdí vážení lidé, jednak jsme to sami viděli. Říkají také, že viděli světce s vlajícím vousem a turbanem na hlavě. Muži, aniž by jim někdo bránil, často se svými stády obcházejí sloup. Velmi přísně se dbá na to - nevím sice proč -, aby žádná žena nevstoupila do chrámu. A tak stojí před vchodem do svatyně a dívají se na ten zázrak. Z tohoto vchodu je totiž vidět zářící hvězdu.

15. KAPITOLA

SV. ISIDOR A BISKUP SYNESIUS KYRENSKÝ

Za vlády Theodosia velmi proslul Isidor¹, jehož, abych užil básnického slova, sláva se daleko rozlétna. Pro své jednání i svou výmluvnost byl všude známý. Své tělo umrtvoval pracemi a ducha krmil nebeskými slovy tak, že už na zemi žil jako anděl. Byl živým sloupem mnišského života i rozjímání o Bohu. Napsal velmi mnohonásobně užitečných spisů. Z toho, co napsal velmi slavnému Cyrilovi, je jasně vidět, že byl slavný v době, kdy žil obdivuhodný Cyril.

Poněvadž chci, pokud je možné, vyzdobit naše vyprávění, nechť mi v tom pomůže kyrenský Synesius². Tento Synesius znal jednak jiné obory, jednak vynikal ve filozofii, takže jej obdivovali i křesťané. Ti totiž, kteří posuzují věci bez hněvu a nestranně. Radili mu, aby přijal koupel znovuzrození a vzal na sebe kněžské jho, i když dosud nepřijal učení o zmrtvýchvstání a ani nechtěl. Tedy správně uvažovali, že i to přibude k ostatním ctnostem muže, až božská milost uzná jej za připraveného, A naděje je nezklamala.

Jaký byl, o tom hojně dosvědčují dopisy po přijetí kněžské důstojnosti napsané krásným slohem a učeně, řeč před imperátorem Theodosiem i nadmíru užitečné knihy.

1 Isidor z Pelusie narozený v Alexandrii kolem r. 360 a zemřel kolem r. 435. Kněz v Pelusii a mnich. Z jeho asi 3 000 krátkých listuje zachováno asi 2 000. Listy jsou teologicky fundované a pojednávají převážně o exegetických a asketických otázkách. Byl žákem sv. Jana Zlatoústého.

2 Synesius pocházel z řecké osady v Libyi nedaleko Velké Syrty. Na biskupa byl vysvěcen alexandrijským biskupem Theophilem kolem r. 410.

16. KAPITOLA

OSTATKY SV. IGNATIA PŘENESENÝ DO ANTIOCHIE

V této době, jak neteř Jan¹ spolu s jinými uvádí, byly po mnoha letech přeneseny do Antiochie a uloženy na hřbitově ostatky božského Ignatia², který si uchystal hrob na římském amfiteátru podle svého přání v útrobách šelem. Nejlepší a nejvznešenější Bůh totiž vnukl Theodosiovi, aby Boha nesoucího mučedníka .poctil velkou slávou a dříve démonům zasvěcený chrám obyvateli nazývaný Tychaion (Náhodný) zasvětil velmi statečnému vítěznému mučedníkovi. A tak co kdysi bylo chrámem místního génia, se stalo chrámem a posvátnou budovou blaženého Ignatia, když jeho svaté ostatky byly v slavnostním průvodu převezeny do města a uloženy v chrámu. Proto každoročně až po naši dobu se tam koná radostná slavnost všeho lidu, kterou tamní biskup Gregorius učinil ještě velebnější. Stalo se to proto, že Bůh již předtím uctil ostatky svatých. Zločinný a Bohem nenáviděný tyran Julian, když dafnejský³ (vavřínový) Apollo-kastalijský pramen považoval za Apollonovu věštitrnu a když Apollonův hlas nemohl imperátorovi odpovědět, - protože v blízkosti pohřbený velmi svatý Babylas jej umlčel, - nerad a jakoby bičem poháněn přenesl ostatky mučedníka. Dal mu zbudovat u města velmi velký chrám, který dosud stojí, s tím úmyslem, aby prý démon mohl svobodně učinit, co Julianovi slíbil. Aby se ukázala síla a moc těch, kteří zemřeli mučednickou smrtí,

zařídil to náš Spasitel Bůh tak, aby ostatky svatého mučedníka (Babyla) byly přeneseny na svaté místo a uctěny překrásnou svatyní.

1 Rétor Jan z Antiochie sepsal události za císaře Theodosia II., Leona a Zenona (457-491).

2 Sv. Ignatius Antiochijský, syrský biskup umučen kolem r. 110. Přenesení ostatků se stalo r. 438.

3 Dafné, městečko (předměstí) u Antiochie s vavřínovým hájem a Apollonovým chrámem.

17. KAPITOLA

ATTILA. ZEMĚTŘESENÍ

V této době mnozí oslavovali válku vyvolanou králem Hunů Attilou.¹ Rétor Priscus ji podrobně popsal a obzvlášť krásným slohem vylíčil, jak se Attila vypravil proti východním i západním územím impéria, kolik a která města si podmanil i jak odešel z tohoto světa.

Za téhož Theodosia spravujícího celé impérium nastalo mohutné zemětřesení², převyšující všechna předešlá téměř po celém světě, takže mnoho věží královského města se zřítilo. Současně se zhroutila i dlouhá zeď na Chersonesu. Země na mnoha místech se rozsedla, četné vesnice byly pohlceny a téměř nespočet případů smrtí se stalo na moři i na zemi. Také několik řek zcela vyschlo a na jiných místech, kde nebylo žádných pramenů, vystoupilo množství vody. Jinde byly stromy vyvráceny i s kořeny a z četných balvanů náhle vyvstaly hory. Moře vyvrhlo na zem mrtvé ryby. Mnohé ostrovy se vynořily z vod. I lodí se ocitly na souši, když voda opadla. Mnohá místa v Bithynii a Hellespontu i v obojí Frygii byla velmi poškozena. Tato pohroma řádila ve světě dosti dlouho, nebyla však tak hrozná jako v začátcích a ponenáhlu se uklidňovala, až nakonec ustala.

1 Attila r. 447 zaplavil svými hordami balkánský poloostrov, zničil města a s velkou kořistí i se zajatci se přeplavil přes Dunaj. Theodosius se r. 448 podvolil platit 2 100 hřiven zlata.

2 Zemětřesení r. 447.

18. KAPITOLA

STAVBY V ANTIOCHII

V této době byli imperátorem Theodosiem posláni jako představení do Antiochie Memnonius, Zoilus a Kallistus. Všichni velmi přáli našemu náboženství. Memnonius dal od základů vybudovat budovu zvanou pséfion¹, vykládanou mozaikou s atriem uprostřed. Zoilus dal vybudovat na jižní straně Rufinovy brány královskou sloupovou síň, která si podržela své jméno až do dneška, i když vzhledem k četným pohromám byla často přestavována. Kallistus vybuoval před královskou soudní budovou u velkolepé budovy hlavního vojenského štábu velkolepou krásnou budovu, kterou jak staří tak lidé naší doby nazývají Kallistovou sloupovou síní. Po nich byl poslán na Východ vojenský velitel Anatolius. Ten dal zbudovat sloupovou síň nazvanou Anatoliovou a vyzdobil ji různým druhem materiálu. Toto sice nepatří k tomu, co jsem si předsevzal, přece však pro milovníky umění nebude to bez užitku.

1 Pséfion (pséfizein - rozhodnout hlasováním) byla pravděpodobně budova dnešní radnice - zdobená a s dvoranou.

19. KAPITOLA

VÁLKY ZA VLÁDY THEODOSIA

V době tohoto Theodosia vypukly v Evropě časté vzpoury tyranů, když v Římě spravoval impérium Valentinianus¹. Theodosius je potlačil silnými pěšími i námořními vojenskými silami. Neobyčejně zpupné Peršany, jejichž králem byl tehdy Indigernes², otec Vararanův, či podle Socrata sám Vararanes, tak na hlavu porazil, že prostřednictvím poslů žádali o mír. Mír, který s nimi uzavřel, trval do dvanáctého roku imperátora Anastasia³. Napsali o tom jednak spisovatelé, jednak velmi krásným slohem se o tom zmínil stručně Syřan Eustathius Epifanenský⁴. Ten také dobytí města Amidy. Uvádějí, že v té době žili slavní básníci Klaudianus a Cyrus⁵. Cyrus se stal vrchním prefektem. Tuto hodnost naši předkové nazývali prefectus praetorio, pretoriánský prefekt. Ten byl také velitelem na západě, když Kartágo dobyli Vandalové, jejichž vůdcem byl Genserich.⁶

1 Valentinian III. - (425-55).

2 Indigernes zemřel r. 414. Nevedl válku proti Římanům, ale potlačoval křesťany (Socrates H.E. VII,18).

3 Anastasius (491-518). Tedy do r. 512.

4 Eustathius žil za císaře Anastasia kolem r. 496.

5 Klaudianus, Řek pocházející z Alexandrie. Cyrus (Kyros), Egyptan pocházející z Pannopole.

6 R. 439. Tamní biskup a většina kléru vhozeni do moře.

20. KAPITOLA

CÍSAŘOVNA EUDOKIA V ANTIOCHII

Theodosius na podnět své sestry císařovny Pulcherie si vzal za manželku Eudokii. Byla pokřtěná, pocházela z Atén, byla krásná a skládala básně. Z ní měl Theodosius dceru Eudoxii. Když byla Eudoxia na vdávání, zasnoubil ji imperátorovi Valentinianovi, který vládl v Římě, a v Konstantinopoli se s ní oženil. Eudokia po delší době, když se vydala na

cestu do svatého města našeho Pána Krista Boha, přišla do Antiochie. Zde svou řeč k lidu zakončila slovy: Jsem ze srdce ráda, že jsem zrozena z vaší krve". Tím naznačila, že Antiochii založili vystěhovalci z Řecka. Kdo se chce o tom více dozvědět, velmi podrobně o tom píše spisovatel Strabo, Phlego, Diodorus ze Sicílie, Arrianus a básník Pisander. Krom nich Ulpianus a velmi význační sofisté Libanius a Julian. Proto antiochijští na její počest postavili kovovou sochu, která stojí dodnes. Na Eudokiin popud Theodosius velmi rozšířil město tím, že prodloužil hradby až k bráně vedoucí k předměstí Dafné. Kdo budou chtít, mohou to poznat. Až do naší doby mohou zde spatřit zbytky staré zdi. Někteří také říkají, že městské hradby rozšířil Theodosius Starší a po Valentově křtu, když část jich shořela, dal na vybudování jich 200 liber zlata (6,5 kg).

21. KAPITOLA

CÍSAŘOVNA EUDOKIA V JERUZALÉMĚ. ŽIVOT MNICHŮ

Z tohoto města (Antiochie) přišla Eudokia do Jeruzaléma. Proč tam šla, co viděla, přenechávám historikům. Přesto se mi zdá, že neříkají úplnou pravdu. Když přišla do svatého Kristova města, učinila mnoho k počtě Boha Spasitele. Stavěla zbožné kláštery a tak zvané lávry. V nich žijí mniši odlišným způsobem života, ale se stejným zbožným cílem.

Jedni mniši žijí pohromadě a netouží po ničem z pozemských věcí. Nemají ani trochu zlata. A co říkám zlato. Někdy nemají ani vlastní šaty ani nádobu na jídlo. Plášť (pallium) či šaty hodné otroků si oblékají jedni po druhém, takže šaty jednoho patří všem, a co patří jednomu a nosí jeden, patří všem. Jedí společně. Na stole nejsou vybraná jídla, ale zelenina a luštěniny, kterých je jen tolik, kolik je třeba k udržení života. Společně se modlí k Bohu, neustále ve dne v noci. Pracemi jsou tak zesláblí, že vyhlízejí spíše jako hroby bez mrtvých. Často se nepřetržitě postí dva či tři dny. Nechybějí ani takoví, kteří se postí pět i více dnů a nepřijímají ani ten nejnnutnější pokrm.

Jiní volí opačnou cestu. Uzavírají se v kobkách tak širokých a tak vysokých, že v nich nelze vzpřímeně stát ani pohodlně ležet. Rozjímají podle slov Apoštola v jeskyních, dutinách a v děrách v zemi. Jiní žijí jako zvíř v neznámých skrýších a tam se modlí k Bohu. Vymyslili si také způsob života, který překračuje každý druh statečnosti. Muži i ženy se totiž utíkají do sluncem vyprahlé pouště jen v oděvu zakrývajícím jen tu část těla, kterou stud nedovoluje jmenovat, a celé nahé tělo vystavují nesmírnému žáru i mrazu. Pohrdají stejně žářem i mrazem. Pohrdají obvyklými pokrmy. Živí se tím, co najdou na zemi, a proto jim říkají "boskoi - pasoucí se". Tolik si toho nasbírají, kolik postačí k životu. Podobají se spíše zvířatům, i když nezměnili svou lidskou podobu ani lidské smysly. Když spatří lidi, dávají se na útěk. A jestliže je někdo náhodou potká, rychle utečou nebo se skryjí na nepřístupných místech.

Připomenu něco, na co jsem téměř zapomněl, i když to předčí vše ostatní. Někteří z nich, i když je jich málo, po neustálém duchovním cvičení oproštění všech vášní se vracejí mezi lidi. Jako blázni šlapou po plytké světské slávě jako po nějaké tunice. Jak říká Plato, duch je zbavuje toho posledního. Naučili se jíst, aniž by při tom pociťovali nějaké smyslové uspokojení. Je-li toho třeba, neostýchají se žít jako kramáři či překupníci. Často chodí i do veřejných lázní a koupají se se ženami a muži. Tak přemohli smyslnost, že se neuchýlí ani k pohledu ani k doteku ani k objetí ženy, k tomu, co je zcela přirozené. S muži se chovají jako muži, s ženami jako ženy. Netouží být jedním, ale obojím pohlavím. Abych to shrnul: V tomto tak vznešeném a božském způsobu života ctnost přemáhá přirozené zákony, takže jim nedává nic, čím by nasýtili své životní potřeby. Vždyť mnišský zákon jim prikazuje lačně a žíznit a tělo kryt jen natolik,

nakolik je to nutné. Dále způsob života je u nich tak vyvážen, že i když musí žít v protichůdném světě nepociťují potřebu změnit svůj způsob života. Věci protichůdné jsou tak propojené, že i to, co nelze dát dohromady, Boží milost spojuje a znovu odděluje. Ku příkladu život a smrt. I když život a smrt mezi sebou úporně bojují, u těchto mnichů přebývají společně. Kde je vášeň, tam jsou mrtví a pohřbení. Když je čas k modlitbě jsou živí a svěží, i když jsou staří. Obojí život je v nich tak spojen, že, ačkoli tělo téměř odhodili, přece žijí a s živými pobývají, aby léčili tělesné lidské neduhy a Boha prosili za druhé, A konečně právě tak jako dříve žili, neváží se na jedno místo, leda že by to bylo nutné. Všechny vyslechnou a se všemi se stýkají. Často poklekají a opět vstávají, pokud

tomu nebrání stáří nebo nemoc. Jsou závodníky bez těla, zápasníky bez krve. Za svou největší radost považují půst a z bohatého stolu, pokud je to možné, by nic neokusili. Kdykoli k nim přijde cizinec třeba ráno, přijímají jej s obzvláštní laskavostí. Aby s ním mohli jíst proti své vůli, vymyslí si jiný způsob postu. Všichni žasnou, že jsou spokojeni s málem, i když postrádají tolika věcí potřebných k životu. Nepřátelé vlastní vůle a nepřátelé lidských přirozených potřeb se podrobují přání bližních. Tím tělesná rozkoš ani neexistuje. Duše drží kormidlo a zvolila si moudře to, co se líbí Bohu. Šťastni kvůli životu, jaký zde vedou. Šťastnější kvůli cestě do jiného života, ke kterému neustále vzhlížejí, po němž s láskou touží a který spěchají spatřit.

22. KAPITOLA

EUOKIA V JERUZALÉMĚ. THEODOSIOVA SMRT

Theodosiova manželka Eudokia se tehdy setkala s mnoha takovými muži a vybuodovala, jak jsem řekl, mnoho klášterů - hrůzu nahánějících učeben, A když obnovila jeruzalémské hradby, vybuodovala krásný velký chrám ke cti jáhna a prvního mučedníka Štěpána, vzdálený od města asi ¹ stadion (150 m). V něm byla také potom pohřbena, když odešla do nesmrtelného života.

Theodosius zemřel o něco později či podle jiných před smrtí Eudoxie'. Říši spravoval 38 let. Po něm se ujal řízení římského impéria nejvznešenější Marcianus².

Co se udalo ve východní říši za Marcianovy vlády, vyloží s Boží pomocí velmi podrobně následující kniha.

1 Theodosius zemřel r. 450, Eudoxia v říjnu r. 460.

2 Marcianus r. 450-57.

II. KNIHA

1. KAPITOLA

IMPERÁTOR MARCIANUS

V předcházející knize jsme shrnuli události v době Theodosia Mladšího. Nyní uveďme slavného římského imperátora Marciana. Nejprve vyložme, kdo byl, odkud pocházel a jak se dostal k moci. Na patřičném místě a ve vhodnou dobu se zmíníme o jeho činech.

Tedy Marcianus, jak prozradili rétor Priscus a mnozí jiní, pocházel z Thrákie. Jeho otec byl povoláním voják. Marcianus si přál jít ve šlépějích svého otce, a proto odešel do Filippopolis¹, kde se chtěl dát zapsat do vojenského stavu. Na cestě narazil na mrtvolu nedávno zabitého člověka ležícího na zemi. Přistoupil k němu - Marcianus byl mezi jiným obdivuhodně lidský a milosrdný - a dosti dlouho se u něho zdržel, neboť mu chtěl vystrojit pohřeb. Někteří jej proto podezřívali a ohlásili to úřadům ve Filippopoli. Ti hned Marciana zatkli a vyšetřovali jej pro zavraždění člověka. Když dohady a výpovědi více zmohly než pravda sama a než obhajoba popírající zavraždění a Marcianus již měl být potrestán za vraždu, náhle Boží prozřetelnost odhalila pachatele vraždy. Ten byl za vraždu sťat a tím zachránil Marcianovu hlavu. Takto nad očekávání zachráněn byl ve Filippopoli přidělen k vojenskému oddílu a jeho jméno zapsáno do seznamu vojáků. Vojáci jej obdivovali a podle určitých znamení věstili mu velkou a mocnou budoucnost. Velmi mile jej přijali a nezařadili jej až na poslední místo, jak žádá vojenský řád, ale na místo nedávno zemřelého vojáka jménem Augustus. Do vojenského seznamu Marciana zapsali jako Augusta. Tak Marcianus svým jménem předešel titul našich imperátorů, kteří s titulem Augustus nosí i purpurový šat. Zkrátka jméno Augustus bez hodnosti a hodnost vyjádřena jménem. Jménem Augustus jej také oslovovali. Jedním slovem: Naznačovalo to hodnost i jméno.

Přihodilo se něco, z čeho si mohl Marcianus vyložit, že někdy bude vládnout. Jako voják bojoval pod vedením Aspara proti Vandalům. Římsí vojíci byli ve velké bitvě poraženi. On s mnoha jinými byl zajat a přiveden s ostatními zajatci na planinu, kde Geiserich je s potěšením přehlížel. Po čase se někteří zajatci mohli volně pohybovat, neboť strážci na Geiserichův příkaz sňali zajatcům pouta, Každý mohl dělat, co chtěl. Slunce pálilo více než obvykle. Marcianus ležel na zemi a spal. Tu přilétl orel, střemhlav se snesl a jako mrak zastínil Marciana a tak jej nemálo ochladil. Geiserich žasl nad tímto zázrakem a hned z toho vyvodil, co se stane. Povolal k sobě Marciana, daroval mu svobodu a zavázal jej přísahou, aby dal, až bude vládcem, čestné slovo Vandalům, že proti nim nepodnikne výpravu. Prokopius² píše, že to Marcianus skutečně dodržel.

Trochu jsme odbočili, a proto se vraťme k tomu, co jsme si předsevzali. Marcianus byl zbožný a vůči poddaným velmi spravedlivý. Měl za to, že bohatstvím není, co se ukrývá (před zloději), ani co je získáno daněmi, ale pouze to, co může ulehčit strádajícím v jejich bídě a co bohatým může bezpečně zajistit majetek. Byl obávaný, ne proto že trestal, ale že nebude trestat. A tak říši dostal nikoli právem dědice, ale že si to zasloužil pro své ctnosti. Na radu Pulcherie³ senát a muži všech stavů mu společně vzdali tuto poctu. Pulcherii jako císařovnu sice pojal za manželku, přece však nikdy se s ní manželsky nestýkal. Ona zůstala pannou až do své smrti. To se stalo hlasováním, ještě než Valentinianus vládnoucí v Římě Marcianovo zvolení schválil. Pro Marcianovu statečnost zvolení později potvrdil. Marcianovým velkým přáním bylo, aby všichni uctívali Boha jedním jazykem, který byl znetvořen bezbožností, a Bůh aby byl jednomyslně oslavován.

1 Filippopolis, dnešní Plovdiv v Bulharsku.

2. Historiograf Prokopius pocházející z Palestinské Caesaree provázal kolem r. 527 Belisaria na jeho vojenských taženích a od císaře Justiniana I. (527-65) byl vyznamenán vysokými státními úřady. Zachovalo se od něho více cenných historických prací (Popis války Justiniana s Peršany, Vandaly a Góty do r. 555).

3 Pulcheria byla sestrou císaře Theodosia II.

2. KAPITOLA

SVOLÁNÍ SYNODY DO CHALCEDONU (R. 451)

Když si to umínil, přišli k němu vyslanci římského biskupa Lva. Tvrdili, že Dioskoros na druhém efezském koncilu nepřijal dopis obsahující učení pravé víry. Přišli s prosbou i ti, které Dioskoros urazil. Žádali, aby jejich spor rozsoudil biskupský sněm. Dřívější dorylejský biskup Eusebius především tvrdil, že on a Flavianus byli sesazeni intrikami Theodosiova chráněnce Chrysafia. Flavianus, když na něm Chrysafios žádal za vysvěcení peníze, prý mu posměšně poslal posvátné nádoby. Stěžovali si také, že Chrysafios v nauce souhlasí s Eutychem. Mimo to Eusebius tvrdil, že Dioskoros takovým způsobem Flaviana zbil, že jej až zabil.

Z tohoto důvodu byla svolána chalcedonská synoda prostřednictvím poslů. Listy velmi zbožného panovníka byli povoláni biskupové z jednotlivých měst nejprve do Efezu. Tak římský biskup Lev, když psal o legátech poslaných na koncil, totiž o Paschasinovi, Lucentiovi a ostatních, adresoval svůj list biskupům v Nicei a potom v Chalcedonu. Rétor Zacharias stranící Nestoriovi říká, že byl Nestorius povolán na koncil z exilu. Z toho plyne, že věc se má zcela jinak, poněvadž Nestorius byl na oné synodě potrestán anathematem. Dosvědčuje to i biskup v Berytu Eustathius. V dopise zaslaném biskupu a knězi Janovi napsal o událostech na synodě toto: "Dostavili se konečně ti, kteří žádali Nestoriovy ostatky a na synodě křičeli, proč že jsou anathematem trestáni svatí muži". Imperátor byl tak rozčilen že svým tělesným strážcům nařídil je vyhnat. Jak tedy Nestorius mohl být předvolán, když již zemřel, to nevím.

3. KAPITOLA

CHRÁM MUČEDNICE EUFEMIE V CHALCEDONU

V Chalcedonu se shromáždili v bazilice mučednice Eufemie. Chalcedon je město v provincii Bithynie. Tento kostel je vzdálen od Bosporu asi 2 stadia

(300 m) na krásném mírném svahu, takže kdo přicházejí do chrámu mučednice, bez velkých obtíží se náhle objevují nahoře u baziliky. Odtud jako ze strážní věže vidí na planině dole ležící pole porostlé zelení, hojným osením a stromy všeho druhu. Krom toho je vidět i tichou lesknoucí se hladinu moře a břehy příjemně omývané vodou. Jsou tam totiž klidná bezvětrná zákoutí. Jiná místa jsou bouřlivá, hřmějí příboje, které si pohrávají mlži, vodními řasami, úlomky lastur a rybkami.

Chrám je směřován ke Konstantinopoli a je nemalou ozdobou města. Skládá se ze tří rozlehlých budov. První budova má otevřenou dvoranu, atrium, ze všech stran obehnanou sloupovím. Druhá budova délkou, šířkou a sloupovím se téměř podobá první jen s tím rozdílem, že je zastřešena. Na severní straně směrem k východu je kulatý chrámový prostor se střechou. Je velký, obklopený sloupy. Tam je večeřadlo. Kdo chtějí, mohou tu prosit mučednici a účastnit se svatých tajemství. Uvnitř k východu je velkolepý náhrobek, v němž v jakési podlouhlé ze stříbra krásně zhotovené rakvi - někteří ji nazývají archa - jsou ostatky svaté mučednice. Přesvatá mučednice tu činí zázraky, o kterých vědí všichni křesťané. Často totiž těm, kdo přijdou do města, mimořádně zbožným či jinak vynikajícím zbožným životem, se zjevuje ve spánku a přikazuje jim přinést do chrámu hrozny. Když se to tehdy vladař, patriarcha i celé město dozvěděli, spěchali k bazilice - panovníci, veleknězi i úředníci - aby se účastnili svatých tajemství. Potom konstantinopolský biskup vstupuje se svými kněžími do svatyně, kde, jak jsem řekl, je uloženo tělo. V této arše jsou malé dveře se závorou. Tudy spouštějí až ke svatým ostatkům dlouhou tyč, na níž je připevněna houba. Když tuto houbu tam strčí, vytáhnou tyč plnou sražené krve. Když to lid vidí, ihned chválí Boha. Zevnitř je vytaženo tolik krve, že nejen zbožní imperátoři, knězi tam shromáždění, i všechen tam shromážděný lid z ní hojně dostanou. Ale i věřícím po celém světě, kdo si to přejí, posílají kapku. Sražená krev nemizí a nemění svou barvu. Tento zázrak se děje nikoli v určité době, ale když je toho hoden bezúhonný život biskupa. Říkají totiž, že kdykoli řídí církev vážený a všemi ctnostmi ozdobený muž, se děje tento zázrak a sice velmi často. Kdykoli není takový, zřídka se ten zázrak stává.

Připomenu i jiný zázrak, který se neděje v určité době z nějakého důvodu a nečiní rozdíl mezi věřícími a nevěřícími, ale všichni mají na něm účast. Když totiž někdo přijde k tomuto svatému místu, kde je ona velmi drahocenná rakev se svatými ostatky, ucítí takovou příjemnou vůni daleko

převyšující obvyklou vůni. Tato vůně není podobná vůni lučních květů ani vůni vonících předmětů ani nevyvěrá z mastí. Je to vůně zvláštní, která ukazuje, jakou moc mají ostatky, které tu vůni vysílají.

4. KAPITOLA

JEDNÁNÍ NA SYNODĚ (KONCILU) V CHALCEDONU

Zde se tedy konala synoda. Přítomni byli v zastoupení biskupa Lva, jak jsem řekl, ze starého Říma biskupové Paschasius a Lucentius s knězem Bonifácem. Dále biskup konstantinopolské církve Anatolius, představený alexandrijské církve Dioskoros. Přítomni byli také biskup Maximus z Antiochie a jeruzalémský biskup Juvenalis. Těž byli přítomni biskupové, kteří s nimi byli, a ti, kteří zastávali přední místa v senátu královského města. Zástupci Lva jim řekli, že Dioskoros nesmí zasedat na synodě, že jim to totiž nařídil jejich biskup. Kdyby se tak nestalo, že ihned odejdou z kostela. Když se senátoři ptali, co mají proti Dioskorovi, odpověděli, že Dioskoros se musí zodpovídat ze svého jednání, protože neoprávněně vzal na sebe úlohu soudce bez svolení římského velekněze. Když pak Dioskoros z rozhodnutí senátu povstal, žádal Eusebius, aby byla přečtena jeho stížnost, kterou poslal imperátorovi. Řekl toto:

"Dioskoros mne urazil. Víře se stala velká křivda. Biskup Flavianus byl zabit a spolu se mnou byl nespravedlivě sesazen. Přikážte, aby byla přečtena má stížnost". A když se soudci mezi sebou poradili, byla Eusebiova stížnost přečtena. Zní takto: "Milujícím Krista našim velmi zbožným imperátorům Flaviovi Valentinianovi a Flaviovi Marcianovi, doživotním Augustům, od nejponiženějšího biskupa v Doryleu Eusebia za sebe, za pravověrnou víru a za svatou památku konstantinopolského biskupa Flaviana. Vaše výsost se rozhodla starat se o všechny poddané a podat pomocnou ruku všem, kterým se stala křivda, zvláště kněžím. Tak totiž ctíte Boha, který vám dal moc vládnout a být pánem světa. Protože Kristova víra a my sami jsme velmi trpěli protiprávně a nespravedlivě od nejdůstojnějšího biskupa z velkého města Alexandrie, přicházíme k Vaší zbožnosti se žádostí, aby nám bylo zjednáno právo. Důvodem žádosti je

toto: Na synodě konané předtím v metropoli Efezu - kéž by se nikdy nekonala; svět by nebyl naplněn zlem a zmatkem - onen dobrý Dioskoros, který nemá žádné oprávnění ani strach před Bohem, protože stejně smýšlí a je téhož názoru jako proradný heretik Eutyches, se neprojevil tak jasně jako později. Když jsem obvinil Eutycha a jeho společníka z bludu a z toho, co jsem se dozvěděl o Eutychovi od blahé paměti biskupa Flaviana, shromáždil kolem sebe množství buřičů. Dioskoros si za peníze koupil tyranskou moc a svaté náboženství, jak jen mohl, zviklal. Potvrdil zvrácený názor mnicha Eutycha již dříve hned na počátku odsouzený svatými Otcí. Není to nic bezvýznamného, oč se pokusil proti Kristově víře i proti nám. Proto poklekáme před Tvým majestátem a prosíme, abyste velmi zbožnému biskupu Dioskorovi přikázal odpovědět na naše námitky. Aby totiž přečetl před velmi svatou synodou, co napsal proti nám. My mu pak můžeme dokázat, že se on odcizil pravé víře a potvrdil herezi plnou bezbožnosti, že nás nespravedlivě sesadil a velmi těžce nás potrestal. Dejte úctyhodný příkaz svatému, Bohu velmi milému shromáždění biskupů, aby vyslechli důvod sporu mezi námi a jmenovaným Dioskorem a oznámili Vaší zbožnosti vše, aby tak mohla Vaše nesmrtelná duše rozhodnout. Když toho dosáhneme, budeme, velmi zbožní imperátoři, stále prositi Boha za Vaši trvalou vládu".

Potom na žádost Dioskora i Eusebia byly přečteny zápisy z jednání druhé efezské synody. Nyní jen stručně, o čem se jednalo na chalcedonském koncilu. Kdo se chtějí podrobně dozvědět o závěru jednání na chalcedonském koncilu, připojil jsem to k této druhé knize svých Dějin. Kdo si přeje všechno podrobně poznat, těm dávám možnost přečíst si to a podrobně se s tím seznámit. Zatím stručně připomenu, co pokládám za důležité- Že totiž Dioskoros byl usvědčen, že nepřijal list biskupa ve starém Římě Lva. Že biskupa nového Říma během jednoho dne sesadil a že shromáždění biskupové podepsali čistý papír, jako by tam bylo Flavianovo jméno uvedeno. Pak ti ze senátu rozhodli takto: "Při včerejším zasedání velkého koncilu jednajícím o pravé a katolické víře jsme shledali, že je třeba to velmi pečlivě prošetřit. Co se týče zbožné paměti Flaviana a velmi zbožného Eusebia z prošetření zápisů a rozhodnutích synody i z řečí těch, kteří tehdy synodě předsedali a kteří přiznali svůj omyl i že je zbytečně sesadili, při tom však naprosto nepochybili ve víře, se shledává, že Flavianus a Eusebius byli nespravedlivě sesazeni. Podle Boží vůle se nám zdá, že je spravedlivé a že velmi znamenitý a zbožný pán brzy rozhodne, aby nejdůstojnější alexandrijský biskup Dioskoros,

nejdůstojnější jeruzalémský biskup Juvenalis, nejdůstojnější biskup v Ancyře Eusebius, nejdůstojnější biskup v Berytu Eustathius a nejdůstojnější biskup v izaurické Seucii Basilius, kteří tehdy předsedali synodě, byli potrestáni stejnou mírou od přesvatého koncilu podle svatých, kánonů a zbaveni biskupské hodnosti a vše, co se následovně stalo, bylo zasláno na vědomí nejdůstojnějšímu imperátorovi".

Druhý den byla projednávána obžaloba proti Dioskorovi vinící jej z různých provinění a z úplatkářství. Byl dvakrát či třikrát předvolán, a nikdy nepřišel. Vymlouval se na různé příčiny. Proto zástupci římského biskupa Lva rozhodli takto: "Že Dioskoros, předtím biskup velkého města Alexandrie, jednal proti kánonům a proti církevní kázni, je jasné jak z toho, co již bylo prošetřeno na prvním zasedání, tak z toho, co se dnes stalo. Tento (Dioskoros) - přijal do společenství stejně smýšlejícího Eutycha, řádně sesazeného vlastním biskupem velmi svatým Otcem naším a biskupem Flavianem ještě dříve, než se sešel v Efezu z ostatními Bohu velmi milými biskupy. Těmto biskupům apoštolský stolec udělil milost, protože nejednali dobrovolně. Ti až dosud zachovali poslušnost biskupu Lvovi a svatému všeobecnému concilu. Poněvadž se Lvem sdíleli tutéž víru, přijal

je do svého společenství. Dioskoros až do dneška se nepřestal honosit tím, nad čím by měl bédovat a sklonit se až k zemi. Nedovolil vůbec číst list blaženého Otce Lva, který napsal blažené paměti Flavianovi, přestože jej poslové často o to žádali a přestože se zapřísahal, že přikáže jej přečíst. Dopis nebyl vůbec přečten a velmi svaté církve na celém světě se nad tím pohoršovaly. Ač se velmi provinil, přece jsme s ním chtěli přes jeho dřívější bezbožné chování stejně laskavě jednat jako s ostatními Bohu milými biskupy, třebaže oni neměli tutéž moc soudit jako on. Svou dřívější nespravedlnost pozdějším jednáním daleko překonal. Odvážil se exkomunikovat nejsvětějšího a velmi zbožného biskupa starého Říma Lva. Na svatý concil přinesl písemnou stížnost plnou potupných obvinění proti Lvovi. Třikrát byl předvolán Boha velmi milujícími biskupy, jak stanoví kánony. Neuposlechl, protože měl výčitky svědomí. Konečně přijal do společenství nezákonně ty, kteří byli na různých synodách spravedlivě sesazeni. Proti sobě samému vynesl rozhodnutí církevních zákonů, které často pošlapával. Proto nejsvětější a nejblaženější biskup velkého starého Říma Lev prostřednictvím nás a přítomného synodního shromáždění spolu s nejblaženějším a vši chvály nejhodnějším apoštolem Petrem, který je

skálou a základem obecné (katolické) církve a základem pravé víry, Dioskora zbavil biskupské hodnosti a rozhodl zbavit jej vší kněžské povinnosti. Nechť tedy svatý a velký tento koncil podle kánonů rozhodne nad jmenovaným Dioskorem".

Koncil to potvrdil a v dalším jednání na žádost koncilu a na pokyn imperátora byli znovu dosazeni na svá dřívější místa ti, které Dioskoros sesadil. Po ještě nějakých dodatcích k dřívějšímu jednání, bylo vyhlášeno o víře toto:

"Náš Pán a Spasitel Ježíš Kristus, když učedníkům potvrdil víru, řekl: Pokoj svůj vám dávám, pokoj svůj vám zanechávám (J 14,27). Řekl to proto, aby se nikdo neodchýlil od rozhodnutí o víře a všem aby byla hlášána stejná víra". Potom bylo čteno nicejské vyznání. K tomuto vyznání víry, symbolu, 150 svatých Otců dodalo toto: "K potvrzení pravé víry stačilo sice ono moudré a spasitelné symbolům (vyznání víry) Boží milosti. Ono totiž o Otcí, Synu a Duchu svatém předává dokonalou nauku, poučuje o vtělení Pána ty, kteří jej přijímají s vírou. Nepřátelé pravdy ve snaze vlastními herezemi rozvrátit Kristovo učení vytvořili si nová slova. Jiní se odvážili pokazit tajemství Božího vtělení, které se stalo kvůli nám, a odpírají Panně Marii titul Bohorodička. Jiní zavádějí sloučení a smísení (přirozeností u Krista) a pošetile si myslí, že Kristus má jednu přirozenost, a mylně se domnívají, že božská přirozenost Jednorozeného trpěla, tím že se sloučila (s lidskou přirozeností). Proto tato svatá, velká a všeobecná synoda ve snaze překazit cestu podvodu a machinacím proti pravdě a hájíc již od samého začátku neotřesitelnou pravdu, stanovila: Především aby víra 318 svatých Otců zůstala nedotčena a kvůli těm, kteří napadají Ducha svatého, potvrzuje nauku o podstatě Ducha svatého, kterou předalo 150 Otců shromážděných v královském městě. Tuto nauku oni ohlásili všem. Ne že by něco přidali, co dříve chybělo, ale aby vyjádřili svědectvím Písem svůj názor na Ducha svatého proti těm, kteří se pokoušeli vyvrátit moc Ducha svatého.

Někteří se odvažují pokazit víru v tajemství spásy a o tom, který se narodil ze svaté Panny Marie, nestoudně mluví, že je pouhým člověkem. Proto synodální listy pastýře alexandrijské církve Cyrila zaslané Nestorioví a východním biskupům uznal koncil za správné, neboť vhodně vyvracejí bláznivý názor Nestoriovů a vysvětlují spasitelné symbolům k užítku těch,

kteří ve své svaté horlivosti touží je poznat. Rovněž na potvrzení správného učení schválil i list nejblaženějšího a nejsvatějšího Lva, biskupa velmi velikého starého Říma, napsaný svatému biskupu Flavianovi, aby uhasil zlovolné počínání Eutycha. Ten dopis je v souladu s vyzváním blaženého Petra a je jakýmsi opěrným sloupem proti těm, kdo špatně smýšlejí (o Kristu). Lev se staví i proti těm, kteří se pokoušejí tajemné vtělení rozdělit ve dva Syny. Kdo se neostýchají tvrdit, že božství Jednorozeného trpí, ty vyloučil ze shromáždění svatých. Staví se proti těm, kteří dvě přirozenosti Krista slučují či směšují. Rovněž vylučuje ze společenství ty, kteří bláhově tvrdí, že přirozenost služebníka, kterou Kristus vzal na sebe z nás, má nebeskou či nějakou jinou podstatu. Konečně vyslovuje anathema proti těm, kteří sice mluví o dvou přirozenostech Pána před sjednocením, říkají však, že po sjednocení je jen jedna přirozenost. Jdouce tedy ve šlépějích svatých Otců, jednohlasně všichni učíme, že je třeba vyznávat, že náš Pán Ježíš Kristus je jeden a týž Syn, že je dokonalý Bůh a dokonalý člověk, že je opravdovým Bohem a opravdovým člověkem, který má rozumovou duši a tělo, že je jedné podstaty s Otcem vzhledem k božství a stejné podstaty vzhledem k lidství, že je nám všem podobný jako člověk krom hříchu, že se sice před věky vzhledem k božství narodil z Otce, v poslední době kvůli nám a pro naši spásu se narodil z Panny a Bohorodičky Marie, že je jeden a týž Ježíš Kristus, Syn Pán, Jednorozený, ve dvou přirozenostech, neměnný, nerozdělený a neodlučitelný; že sjednocením rozdílnost přirozeností nebyla nijak zrušena, ale obě přirozenosti si zachovávají obě své vlastnosti a jsou současně v jedné osobě či hypostasi; že není rozdělen ve dvě osoby, ale je to jeden a týž Syn, jednorozený Bůh Slovo, Pán Ježíš Kristus, jak nás o tom poučili proroci i on sám a předali nám to v symbolu (vyznání) víry. Toto jsme tedy se vši pečlivostí a pílí stanovili a svatá všeobecná synoda (koncil) rozhodla, aby nikomu nebylo dovoleno jinou víru hlásat, sepisovat, skládat, jinak smýšlet či jiné tak učit. Kdokoli se tedy odváží jinou víru skládat, hlásat, učit či předkládat jiné symbolům (vyznání víry) těm, kteří by se chtěli obrátit z pohanství, judaismu (židovství), či z kterékoli jiné sekty k poznání víry, biskupové ať jsou zbaveni biskupské hodnosti, a jsou-li to klerici, ať nejsou počítáni mezi klérus. Byli-li to mniši nebo laici, ať jsou stíženi anathematem".

Když tento výnos byl předčítán, imperátor Marcianus přišel do Chalcedonu a účastnil se koncilu. Po své řeči k biskupům záhy odešel. Též Juvenalis a Maximus po jisté dohodě přerušili své spory týkající se nějakých provincií.

Mimo to Theodoritus i Ibas byli znovu dosazeni na svá místa. Bylo jednáno o jiných záležitostech, které, jak jsem řekl, najde čtenář na konci této knihy. Konečně bylo rozhodnuto, že biskupský stolec nového Říma, protože je druhým po starém Římu, má přednost před ostatními biskupskými stolci.

5. KAPITOLA

POBOUŘENÍ V ALEXANDRII. UDÁLOSTI V JERUZALÉMĚ

Dioskoros byl poslán do Gangry v Paflagonii¹. Proterius za souhlasu koncilu se stal alexandrijským biskupem. Když se ujal správy biskupství, vzniklo ve městě hrozné pobouření. Lid se rozdělil. Jak se v takové situaci obyčejně stává, jedni chtěli zpět Dioskora, jiní tvrdošjně hájili Proteria. Nastaly z toho těžké poměry. Rétor Priscus ve svých Dějinách píše, že v té době přišel z provincie Thebais do Alexandrie a spatřil, jak množství lidu zaútočilo na úřední budovu.² Když vojáci chtěli tomu zabránit, lid že na ně zaútočil kamením, takže vojáci se dali na útěk a uchýlili se do bývalého Serapidova chrámu. Lid že je tam uzavřel a za živa upálil. Když se to imperátor dozvěděl, poslal tam 2 000 vojáků nedávno odvedených. Ti za příznivého větru se tak rychle připlavili, že za 6 dnů dorazili k velkému alexandrijskému městu. Vojáci prý drze obtěžovali alexandrijské manželky a dívky, takže situace se stala horší, než byla dříve. Nakonec lid zastihl v cirku Flora, který tehdy byl nejvyšším vojenským velitelem v Egyptě a zároveň prefektem v Alexandrii, a žádal jej, aby se postaral o vrácení potravin, které jim vzal. Zároveň žádal, aby jim vrátil lázně a divadla a vše, co jim pro vzpouru odňal. Florus na radu rétora Prisca předstoupil před lid a slíbil, že tak učiní. Tím pobouření uklidnil.

Ani poušť u Jeruzaléma nebyla klidná. Někteří z mnichů, kteří byli na koncilu a nesouhlasili s rozhodnutím koncilu, přišli totiž do Jeruzaléma. Stěžovali si, že byla zrazena víra, a začali horlivě podněcovat mnichy. Juvenalis dostal znovu svůj biskupský stolec. Když však rozhněvaní mniši na něm žádali, aby změnil svůj názor a dal do klatby rozhodnutí koncilu, odebral se do královského města. Ti, kteří nesouhlasili s rozhodnutím

koncilu a Chalcedonu, se sešli a v kostele svatého Zmrtvýchvstání vysvětili na biskupa Theodosia. Toho, který na chalcedonském koncilu vyvolal nejvíce povyku a který jim to o této synodě (koncilu) první oznámil. Když o něm palestinští mniši psali Alkisonovi, sdělili, že jej vlastní biskup pokáral za špatné chování a že byl vyhnán z vlastního kláštera. Když pak přišel do Alexandrie, že přišel k Dioskorovi. Jako buřič že byl zbit, posazen na velblouda a veden jako zločinec přes celé město.

K Theodosiovi se přidali mnozí z měst tří Palestin³ a dali si od něho vysvětit biskupy. Mezi nimi byl jakýsi Petr, pocházející z Hiberie, kterému bylo svěřeno biskupství v Majume, což je město u Gazy. Když se to dozvěděl Marcianus, nejprve přikázal přivést Theodosia k sobě do vojenského stanu. Potom poslal Juvenala zjednat pořádek. Přikázal mu, aby vyhnal všechny, které Theodosius vysvětil. Po příchodu Juvenala se udalo mnoho smutných událostí, poněvadž obě strany si navzájem dělaly to nejhorší.

Závistivý Bohem nenáviděný démon zlomyslně změnil jedno písmenko a špatně je vyložil. I když to bylo jedno písmenko⁴, zcela změnilo smysl. Kdo totiž vyznává, že Kristus má dvě přirozenosti, tím také jasně říká, že Kristus se skládá ze dvou přirozeností. Když vyznává, že Kristus má božskou i lidskou přirozenost, přiznává, že Kristus se skládá z božství a lidství (že je Bůh i člověk). A kdo říká, že se skládá ze dvou přirozeností, ten také přiznává dvě přirozenosti. Když říká, že Kristus se skládá z božství a lidství, nezměnilo se božství v lidství ani lidství v božství. Z tohoto povstává nevysslovitelná jednota (henosis). Tímto slovem "z dvou (přirozeností)", má se zároveň rozumět "ve dvou (přirozenostech)", má se také rozumět "ze dvou (přirozeností)" a tím se nemá dělat rozdíl mezi těmi výrazy. Říkáme, že celek se dá poznat z částí a v částech celek. Nicméně si přece lidé myslí, že ty dvě přirozenosti jsou od sebe zcela oddělené a netvoří jednu osobu. Z jakéhosi zvyku tak smýšlejí o Bohu a tvrdošjně na tom stojí. Raději chtějí podstoupit jakýkoli druh smrti, než aby uznali pravdu. Z toho pak všechno zlo, o kterém jsem se výše zmínil. Opravdu je tomu tak.

1 V nynější severním Turecku u Černého moře.

2 Vzpoura r. 452.

3 Ke konci 3. stol. (za Diokleciana):

Palestina prima (Západní Jordánsko jižně od plošiny Jesreel a Karmelu až Beersabé s pobřežím) a malá část východního Jordánska (Jericho až k horským pramenům Wadi Zerka). Metropolí byla Caesarea.

Palestina secunda (Fénicie, plošina Jesreel, stará Galilea, Džolan a severní část starého Gileadu. Metropolí byla Skythopolis a částečně i Bosra. Skythopolis (Beth Sean) patřila k Dekapolis a od 4. stol. biskupské sídlo.

Palestina tertia (salutaris) mezi Rudým mořem až k Mrtvému moři. Metropolí byla Petra.

4 Narážka na "homousios - stejné podstaty" a "homoiusios - podobné podstaty".

6. KAPITOLA

SUCHO, HLAD A MOR

V této době nastalo velké sucho v obojí Frygii, v obojí Galatii, v Kappadokii a Kilikii. Následoval velký nedostatek potravin. Lidé jedli zdraví škodlivou potravu. Nastal mor. Změnou jídla totiž onemocněli. Dostávali horečku, tělo otékalo, přestávali vidět, soužil je kašel a třetí den umírali. Na mor nebylo tehdy možno nalézt žádný lék. Těm, kteří zůstali naživu, poskytla lék ochránkyně Boží prozřetelnost. Za toho suchého roku spadl totiž jako tehdy Izraelitům pokrm, který nazývali mannou. Následujícího roku země sama od sebe vydala v pravý čas své plody. Tyto dvě pohromy zničily Palestinu a nesčetné jiné krajiny po celém světě.

7. KAPITOLA

SMRT VALENTINIANA

Zatímco se toto dělalo na Východě, byl v Římě zavražděn Aetius¹. Někteří Aetiovi stoupenci z Maximova návodu úkladně zavraždili imperátora západní části impéria Valentiniana a s ním Heraklia. Maximus, aby se mohl zmocnit vlády, si vzal za záminku, že Valentinianus znásilnil jeho manželku. Tento Maximus přinutil později Valentinianovu manželku Eudoxii, aby si jej vzala. Kostky jsou vrženy, říká se. Ona, když se to stalo, rozhodla se podstoupit jakékoliv nebezpečí, aby pomstila svého manžela a očistila svou urážku. Žena je totiž ve svém nesmiřitelném hněvu krutá, kdykoli se snaží uchovat si neporušenou cudnost násilně jí vyrvanou. Zvláště když ji vyrval ten, který zabil manžela. Poslala tedy do Afriky posly ke Geiserichovi s neobvyklými dary a se vzkazem, aby doufal. Přemluvila jej, aby napadl římské impérium a slíbila, že to vše připraví. Když se tak stalo, Řím byl dobyt. Geiserich však jako barbar a povahově nestálý, nedodržel úmluvu. Zapálil město a s uloupeným bohatstvím se vrátil do Afriky. Eudoxii s dvěma jejími dcerami si odvedl s sebou. Starší dceru Eudokii dal za manželku svému synovi Hunerikovi. Mladší Placidii spolu s její matkou poslal do Byzantia ke královskému dvoru, aby si tak usmířil imperátora Marciana. Marcianus se totiž hněval proto, že Řím byl požárem zničen a že císařovna byla tak uražena. Placidia se na příkaz Marciana provdala za Olymbriav považovaného za nejvznešenějšího římského senátora, který po dobytí Říma odešel do Konstantinopole.

Po Maximovi vládl v Římě 8 měsíců Avitus². Když ten zemřel na mor, vládl 2 roky Majorianus. Když jej vojenský velitel Ricimeres úkladně zavraždil, vládl v říši tři roky Severus.

1 Aetius, ctižadostivý státník ve službách Theodosiem II. prohlášeného císaře Valentiniana III. (425-455). Nečinný Valentinian sídlící v Ravenně svaloval vinu za porážku Attilovými vojsky na Aetia. Ze žárlivosti i nenávisti dal svolení k Aetiovu zavraždění. Sám však zemřel úkladnou smrtí za několik málo měsíců r. 455.

2 Avitus (455-56).

8. KAPITOLA

MARCIANOVA SMRT. UDÁLOSTI V ALEXANDRII

Zatímco Severus v Římě spravoval impérium, Marcianus přešel z království pozemského do lepšího.¹ Vládl takřka 7 let a zanechal všem smrtelníkům královskou památku. Když se alexandrijsí občané doslechli o jeho smrti, vzplanuli velkým hněvem proti Proteriovi. Jsou povahově vznětliví a z nepatrné příčiny se rozzlobí. Z největší části je alexandrijský lid takový. Vytvářejí tajné spolky a rychle odvážně jednájí. Říká se, že je tam komukoli dovoleno, chce-li, při sebenepatrnější příležitosti vyprovokovat lid ke vzpouře a vést jej, jak chce a proti komukoli. Velmi rád má však žerty a rád se baví, jak píše Herodot o Amasidovi. Takový je alexandrijský lid. Jinak nelze jím opovrhovat. Tedy alexandrijsí, využivše vhodnou příležitost, kdy vojenský velitel Dionysios dlel v Horním Egyptě, zvolili si za biskupa v Alexandrii jakéhosi Timotheje příjmením Ailuros (Kocour). Timotheus předtím žil jako mnich, později byl zapsán jako kněz alexandrijské církve. Přivedli jej k většímu kostelu zvanému císařský a ustanovili jej svým biskupem, ještě když tam Proterius konal biskupskou službu. Svěcení byli přítomni biskup v Pelusiu Eusebius a biskup v Maiumé Petr, pocházející z Hiberie, jak připomíná ten, který napsal Petruův život. Ten píše, že Proterius nebyl zabit alexandrijským lidem, ale jakýmsi vojákem. Jak je psáno v dopise císaři Leonovi², když Dionysius velmi rychle přišel do Alexandrie, poněvadž se tam události přiosřily, někteří z alexandrijských podněcování Timothejem zabili Proteria. Vrazili mu do břicha meč, když se utekl do svatého baptisteria. Svázali jej a pověsili na místě zvaném tetrapylon (Čtyři brány). Všem posměšně ukazovali, že je to zavražděný Proterius. Potom jeho mrtvolu vlečenou přes celé město spálili. Jako divá zvíř se neostýchali jíst jeho vnitřnosti. To obsahuje stížnost egyptských biskupů a všeho alexandrijského kléru, kterou poslali Leonovi, spravujícímu, jak jsme řekli, po Marcianově smrti římské impérium. Stížnost zní takto: "Zbožnému a Krista velmi milujícímu, od Boha ustanovenému Vítězi, nepřemoženému Augustu Leonovi od všech biskupů Vašeho správního kraje (diecése) a od kleriků velmi velké svaté církve alexandrijské. Právem, Auguste, nejzbožnější ze všech imperátorů, nepřestáváš se po Bohu starat o stát". A potom dále: "Mezi pravověrným lidem u nás i v Alexandrii byl klid. Nyní však propukl neklid. Timotheus hned po svatém chalcedonském koncilu, kdy byl ještě knězem, se odloučil od společenství katolické církve i od pokoje a odmítl rozhodnutí koncilu spolu se čtyřmi či pěti bývalými biskupy a několika mnichy, kteří právě jako on se drželi smrtonosného Apollinariova a Eutychova bludu. Proto byli tehdy na synodě sesazeni blahé paměti Proteriem a všemi egyptskými biskupy a královským rozhodnutím byli poslání do vyhnanství". O něco

dále: "V době svaté vzpomínky na smrt Augusta Marciana, bezbožně a se zlořečením Timotheus napadl jeho jméno, jako by pro něho neplatily žádné zákony. Krom toho bez studu proklel všeobecný chalcedonský koncil. Shromáždil mnoho vzbouřenců, které proti božským zásadám a církevní kázni i proti zákonům státu podněcoval ke vzpouře. Vnikl do svatého Božího kostela, kde tehdy učitel a pastýř, nejsvětější náš Otec a biskup Proterius konal slavnostní bohoslužbu a prosil našeho Spasitele Krista za zbožnou Vaši vládu a za Kristu velmi milý císařský dvůr". A krátce na to: "Druhý den, když Proterius, Bohu velmi milý svým životem, byl v biskupském domě, Timotheus se dvěma zákonitě sesazenými biskupy a s kleriky, jak jsme již řekli, rovněž potrestanými vyhnanstvím, vnikl do kostela, aby mohl být dvěma biskupy vysvěcen, ač nebyl přítomen žádný pravověrný biskup z egyptské diecése, jak tomu bývá při svěcení alexandrijského biskupa. Domníval se, že tak obsadí biskupské křeslo. Odvážil se veřejně zprznit církev mající již svého ženicha, který konal posvátnou oběť a který zákonitě podle církevních kánonů spravoval biskupský stolec". A trochu dále: "Blažený Proterius nemohl nic jiného dělat než, jak je psáno, uvolnit místo hněvu a utéci se do svatého baptisteria, aby se vyhnul těm, kteří se chystali jej zavraždit. Na místě, které nahání hrůzu samotným barbarům a divochům neznajícím posvátnost toho místa a odtud vyzařující milost. Kdo se snažili provést Timotheův úmysl a kteří ani na posvátném místě nehodlali ušetřit Proteria, neměli úctu ani před posvátným místem ani před samou dobou. Byl totiž tehdy spásu přinášející velikonoční den. Ani se nezalekli kněžské důstojnosti, která je prostřednicí mezi Bohem a lidmi. Zabili nevinného a s ním krutě zavraždili ještě jiných šest. Jeho mrtvolu plnou ran vláčeli téměř po celém městě, Proteriovi nadávali, necitlivé tělo nemilosrdně bili a úd po údu usekávali. Neostýchali se jako divá zvíř jíst vnitřnosti toho, kterého krátce předtím považovali za přímluvce mezi Bohem a lidmi. Nakonec zbytky jeho těla spálili na hranici a popel rozsykali. Svou krutostí předčili kteroukoli dravou zvíř. Původcem a strůjcem toho všeho byl Timotheus". Zacharias³ ve svých Dějinách doznává, že toho bylo ještě více, než jsem uvedl. Říká však, že to byla Proteriova vina, poněvadž vyvolal v Alexandrii velmi velké pobouření. Zacharias se neuspokojil s tím, co udělali lidé a někteří vojáci. Opíral se tu o autoritu listu, který Timotheus napsal imperátorovi Leonovi. Ostatně imperátor Leo poslal Stillu potrestat to, co se stalo.

1 Marcianus zemřel 457.

2 Leo (457-74).

3 Rétor Zacharias zemřel před r. 553 jako biskup v Mytileně. Napsal církevní dějiny (řecký originál ztracen). Krom toho napsal životopis Severa Antiochijského, před tím uvedeného Petra a askety Izaiáše.

9. KAPITOLA

OBĚŽNÍK CÍSAŘE LEONA

Leo také poslal oběžník všem biskupům římského světa a významným mnichům s dotazem, co soudí o chalcedonském koncilu a vysvěcení Timothea, zvaného Ailuros. Zároveň jim poslal opisy, které mu poslala Proteriova i Timotheova strana. Opis oběžníku velmi zbožného imperátora Leona, zaslaného konstantinopolskému biskupu Anatoliovì, metropolitním biskupům celého světa a ostatním biskupům:

"Imperátor césar Leo, zbožný, vítěz, nepřemožený, největší, vždy Augustus biskupu Anatoliovì.

Vždy bylo mou snahou, aby všechny pravověrné a přesvaté církve

a všechna města římského impéria žily v naprostém pokoji a aby se nepřihodilo nic, co by porušilo pokoj. Co se nedávno stalo v Alexandrii, nepochybují, že se Tvá svatost již o tom dozvěděla. Abys však mohl podrobně poznat, co bylo příčinou takového nepokoje a takového pobouření, posílám opisy stížnosti proti Timotheovi, které velmi zbožní biskupové a klerici z výše uvedeného města Alexandrie a z egyptské krajiny přinesli mé laskavosti do královského města Konstantinopole. Posílám rovněž opisy stížnosti, kterou někteří z téhož města Alexandrie z Timotheovy strany podali naší zbožnosti, když přišli do královského města Konstantinopole. Obsahují sdělení, co učinil Timotheus, že žádají lid, významní členové senátu a představitelé Alexandrie o biskupa, a ještě jiné záležitosti. Mimo to ve stížnosti píšì chalcedonskému koncilu, s kterým výše uvedení nesouhlasí, jak uvádí přiložená stížnost. Tvá svatost může (ze

zaslaných opisů) jasně poznat, oč se jedná. Ať tedy tvá důstojnost k sobě pozve všechny pravověrné biskupy a také nejdůstojnější kleriky, kteří dlí v tomto královském městě. Ať se jich podrobně vyptá, od kdy je nepokoj v Alexandrii. Znepokojuje nás, co se tam děje. Sdělte nestranně, co soudíte o výše uvedeném Timotheovi a chalcedonském koncilu. Bojte se vševědoucího Boha. Víte, že budete skládat účty Bohu. Abychom mohli vydat nařízení, sdělte nám v dopise o všem". To byl dopis Anatolioví. Podobně napsal imperátor ostatním biskupům i těm, kteří v té době, jak jsem řekl, žijí odříkavým životem. Mezi ně patřil Symeon, který první bydlel na sloupu, o němž jsme se dříve zmínili. Mezi ně patřili také Baradatos a Jakub Syrský.

10. KAPITOLA

ODPOVĚĎ BISKUPŮ

První odpověděl biskup starého Říma Lev. Hájl chalcedonský koncil a vysvěcení Timothea neschválil jako pravoplatné. Tento dopis Lva poslal imperátor Leo prostřednictvím svého osobního tajemníka alexandrijskému biskupu Timotheovi. Timotheus v odpovědi pokáral chalcedonský koncil i Lvův dopis. Opisy těchto dopisů jsou ve sbírce listů zvané Enkyklikai (encykliky). Nebudu o nich mluvit, abych svou práci nezatěžoval citováním množství dopisů. Také biskupové z jiných měst se pevně drželi rozhodnutí chalcedonského koncilu a všichni neuznávali Timotheovo vysvěcení. Jediný Amfilochios ze Sidy v dopise imperátorovi sice ostře odsoudil Timotheovo vysvěcení, avšak chalcedonský koncil neuznával. Napsal o tom rétor Zacharias, který ve svých Dějinách uvedl Amfilochiův dopis. Rovněž svaté paměti Symeon napsal o této záležitosti dva dopisy. Jeden imperátorovi Leonovi, druhý antiochijskému biskupu Basiliovi. Uvedu dopis napsaný Basiliovi, poněvadž je kratší.

"Mému pánu, velmi zbožnému a svatému biskupu a Bohu velmi milému Basiliovi, hříšník a ponížený služebník v Pánu posílá pozdrav. Pane, nyní oprávněně můžeme říci: Požehnaný Hospodin, který neodmítl naši prosbu ani neodvrátil svou laskavou tvář od nás hříšníků. Když jsem totiž dostal

dopis od Vaší důstojnosti, obdivoval jsem horlivost a zbožnost Bohu velmi milého našeho imperátora jak vůči svatým Otcům tak i vůči jejich pevné víře. Jako ji prokazoval dříve, tak ji i nyní ukázal. Avšak tento dar není z nás, jak říká svatý Apoštol, ale od Boha, který mu to na vaše modlitby dal." A trochu dále: "Proto i já, ponížené a nepatrné mnišské nedochůdče, jsem své mínění naznačil císařskému majestátu o víře 630 svatých Otců shromážděných na chalcedonském koncilu, že na této víře zjevené Duchem svatým zcela trvám. Vždyť jestliže náš Spasitel, kde jsou dva nebo tři shromáždění v jeho jménu, je mezi nimi, jak by bylo možné, aby již Duch svatý nebyl mezi tolika a tak svatými Otcí?" A trochu dále: "Proto buď statečný a jednej jako muž, jako jednal za izraelský národ Hospodinův služebník, Naumův syn Ježíš. Prosím, pozdravuj mým jménem všecken zbožný klérus, který spadá pod tvou svatou pravomoc, i požehnaný a velmi zbožný lid".

11. KAPITOLA

TIMOTHEUS POSLÁN DO VYHNANSTVÍ

Potom byl Timotheus potrestán vyhnanstvím a bylo mu přikázáno žít v Gangře¹. Alexandrijští si tedy za Proteriova nástupce zvolili jiného Timothea (toho jedni nazývali Basilikem, jiní Salofakialem) pocházejícího z města v Thesalii. Mezitím po zemřelém Anatoliově se stal biskupem v královském městě Gennadius. Po něm nastoupil Akakios (Acacius), který byl představeným siročince.

¹ Gangra, město v Paphlagonii (v se v. Turecku). Timotheus byl poslán do vyhnanství r. 457 a strávil v něm 18 let.

12. KAPITOLA

ZEMĚTŘESENÍ V ANTIOCHII

V druhém roce vlády Leona nastalo v Antiochii velké zemětřesení¹, když obyvatelé tohoto města učinili něco strašného, co daleko předčilo běsnění dravé zvěře. To předznamenávalo toto neštěstí. Stalo se to 506. roku od založení Antiochie kolem čtvrté noční hodiny 14. dne měsíce Gorpaios, který Římané nazývají září před nedělí v 11. roce indikce. Prý to bylo šesté zemětřesení během 347 let od onoho zemětřesení v Trajanově době. Zemětřesení v Trajanově době bylo roku 159 od doby, kdy se stalo město městem s městskými právy. Toto zemětřesení se stalo za vlády Augusta Leona v roce 506, jak uvádějí velmi svědomití spisovatelé. Při tomto zemětřesení se zhroutily téměř všechny budovy v novém městě, kde žilo velmi mnoho obyvatel. Žádná část města nebyla neobydlena nebo zpustlá, nýbrž pro přízeň dřívějších imperátorů, kteří se v tom snažili jeden druhého překonat, bylo město velmi pečlivě udržováno a vyzdobeno. Zhroutila se také první i druhá budova paláce. Ostatní spolu se sousedními lázněmi zůstaly neporušené. Co dříve nebylo k užitku, po této pohromě posloužilo zničenému městu, totiž místo zřícených zbylých lázní. Zhroutila se také brána před palácem a za ni Tetrasyon (Čtyři brány). Zřítily se také věže cirků, které byly za branami, a jakési podloubí vedoucí k oněm branám. Ve starém městě se nezhroutily ani domy ani podloubí. Z Trajanových, Severových a Hadrianových lázní zůstala nepatrná část. Toto zemětřesení postihlo sousední Ostrakinu a zbořilo Nymfaion (chrám nymf) se sloupovím. Podrobnosti pečlivě zaznamenal rétor Jan. On píše, že imperátor poslal 1 000 talentů zlata plynoucích z daní a že náhradou za zbořené domy jim byly poslány peníze. Mimo to že imperátor se postaral o znovuvybudování veřejných budov.

¹ Zemětřesení r. 458.

13. KAPITOLA

POŽÁR V KONSTANTINOPOLI

Tomuto zemětřesení nikoli nepodobná pohroma postihla Konstantinopolis. Dokonce byla daleko horší. Pohroma začala v přímořské části města zvané Bosporos. Prý jakýsi zhoubný démon v podobě ženy, či spíše chudičká žena štvaná démonem - obojí se vypráví - v době, kdy se rozsvěcují lampy prý přišla s lampou na tržiště, aby si jako koupila nasolené ryby. Tam lampu odložila a rychle odešla. Od lampy se zapálila koudel a z toho vznikl velký požár¹. V okamžiku shořel celý dům. Pak snadno shořelo v blízkosti vše. Oheň nezapálil pouze hořlavé věci, ale zachvátil i kamenné domy. Požár trval 4 dny a nedal se uhasit. Celý střed města od severu k jihu v délce 5 stadií (skoro 1 km) a šířce 14 stadií (asi 3 km) lehl popelem. Z veřejných i soukromých budov vůbec nic nezůstalo. Sloupy a kamenné klenby, ale i předměty z tvrdého materiálu shořely jako sláma. Tato pohroma řádila i v severní části, kde jsou městské loděnice, od Bosporu až k staré Apollonově svatyni. V jižní části řádil oheň od Julianova přístavu až k domům nedaleko kostela Homonoia (Svornost). Ve středu města od Konstantinova náměstí až k náměstí Tauros (Býka) byla hrozně žalostná podívaná. Vše, co svou nesrovnatelnou krásou zdobilo město, ať už jde o veřejné či soukromé stavby, se změnilo v hory sutin všeho druhu hyzdící dřívější krásu města. Sami obyvatelé nesnadno rozeznávali, co kde z dřívějších staveb stálo.

1 Požár postihl Konstantinopol nedlouho po onom zemětřesení buď r. 462 či 465.

14. KAPITOLA

ZEMĚTŘESENÍ A POVODNĚ

Skorem v téže době, kdy Skythové válčili s východními Římany,¹ postihlo zemětřesení Thrákii a Hellespont. Také Ionie a Kykladské ostrovy zažily tutéž pohromu. Na ostrovech Knidos a Kó se zřítily četné budovy. Jak uvádí Priskos, postihla Konstantinopolis a krajiny v Bithynii povodeň. Tři nebo čtyři dny padala proudem s nebe voda. I hory byly splaveny do nížiny. Četné vesnice byly zaplaveny. V boanské bažině (en boané limné) nedaleko Nikomedie vznikly z naplavenin ostrovy. To se vše stalo trochu později.

1 Evagrius tím myslí válku, kterou vedli Hunové pod vedením Attilova syna Dengizicha proti východní římské říši r. 469.

15. KAPITOLA

SVATBA ZENONA A ARIADNY

Leo dostal za zeti Zenona, nazývaného již od kolébky Ariknesios. Dal mu za manželku svou dceru Ariadnu. Toto jméno Zeno dostal až při svatbě podle nějakého Zenona, který byl u Izaurů velmi slavný. Proč přišel tento Zeno k tak slavnému jménu a proč mu Leo dával přednost před ostatními, o tom nás zpravuje Syřan Eustathius.

16. KAPITOLA

IMPERÁTOR ANTHENIUS A JEHO NÁSTUPCI V ŘÍMĚ

Na žádost západních Římanů byl poslán do Říma jako panovník Anthenius¹, jemuž imperátor Marcianus dal za manželku vlastní dceru. Nedlouhou potom bratr Leonovy manželky Veriny, Basiliscus, velitel vojska, byl poslán s vybranými sbory proti Geiserichovi.² Toto všechno podrobně popsal rétor Priscus. Kromě toho líčí Priscus, jak imperátor Leo zákeřně zabil Aspara, který mu přenechal vládu nad impériem. Odměna za povýšení! Leo také odstranil Asparovy syny Ardaburia a Patricia. Patricia rádce předtím učinil césarem, aby si tak naklonil Aspara. Po zabítí Anthenia, který spravoval římské impérium 5 let, Recimen jmenoval imperátorem Olymbria. Po něm se stal imperátorem Glycerius. Když byl Glycerius vyhnán, vládl v Římě Nepos, který Glyceria ustanovil biskupem v Salomé v Dalmatii. Nepota sesadil Orestes. Jeho syn Romulus nazývaný Augustulus³ (malý Augustus) se po 1303 letech od krále Romula stal

posledním imperátorem v Římě. Po něm Odoaker, opovrhnuv titulem imperátor, přijal titul krále a řídil římský stát.

1 Anthemius (467-72).

2 Neslavná výprava proti Vandalům r. 468.

3 Romulus Augustulus r. 475.

17. KAPITOLA

SMRT IMPERÁTORA LEONA

V této době se po sedmnáctileté vládě v Konstantinopoli vzdal moci imperátor Leo. Leona, syna své dcery Ariadny a Zenona, prohlásil za imperátora. Po něm obdržel imperátorský purpur Zeno, poněvadž Leonova manželka Verina jej jako svého zetě podporovala. Nedlouho potom, když zemřel její syn Leo, se Zeno stal imperátorem¹. Co učinil, či co bylo proti němu učiněno a co se v té době stalo, vysvětlí s Boží pomocí další kniha.

1 Leo I. (457-474); Leo II. a Zeno (474-91).

18. KAPITOLA

STRUČNÝ VÝTAH (COMPENDIUM) Z CHALCEDONSKÉHO KONCILU

Římského biskupa Lva zastupovali biskupové Paschasius a Lucentius a kněz Bonifacius. Přítomni byli konstantinopolský biskup Anatolius a Dioskoros z Alexandrie. Rovněž byli přítomni biskupové Maximus z Antiochie a Juvenalis z Jeruzaléma spolu se svými biskupy, které s sebou

přivedli. Bylo přítomné také 5 nejvznešenějších senátorů královského města. Jim zástupci Lva řekli, že s nimi nesmí na koncilu zasedat Dioskoros. To, že je příkaz jejich biskupa. Kdyby se tak nestalo, že ihned odejdou z kostela. Když se senátoři ptali, co mají proti Dioskorovi, odpověděli, že se Dioskoros musí napřed zodpovídat za své jednání, protože neoprávněně vzal na sebe úlohu soudce bez svolení římského biskupa. Když pak Dioskoros z rozhodnutí senátu povstal, žádal Eusebius, aby byla přečtena jeho žádost, kterou poslal imperátorovi. Eusebius řekl toto: "Dioskoros mne urazil. Víře se stala velká křivda. Biskup Flavianus byl zabit a spolu se mnou nespravedlivě sesazen. Přikážete, aby byla přečtena moje stížnost." A když se soudci mezi sebou poradili, byla Eusebiova stížnost přečtena. Zní takto: "Stížnost podaná nejponiženějším dorylejským biskupem Eusebiem jménem svým, jménem pravověrné víry a svaté památky Flaviana, který byl biskupem v Konstantinopoli. Úmyslem Vaší vlády je starat se o své poddané a podat pomocnou ruku všem, kterým se stala křivda, zvláště kněžím. Tak totiž ctíte Boha, který Vám dal moc vládnout a být pánem světa. Protože Kristova víra a my sami jsme velmi trpěli protiprávně a nespravedlivě od nejdůstojnějšího biskupa z velkého města Alexandrie, přicházíme k Vaší zbožnosti se žádostí, aby nám bylo zjednáno právo. Důvodem naší stížnosti je toto: Na synodě konané předtím v metropoli Efezu - kéž by se nikdy nekonala; svět by nebyl naplněn zlem a zmatkem - onen dobrý Dioskoros, který nemá žádné oprávnění ani strach před Bohem, protože stejně smýšlí a je téhož názoru jako proradný heretik Eutyches, se neprojevil tak jasně jako později. Když jsme obvinili Eutycha, jeho společníka, z bludu a z toho, co jsme se dozvěděli o Eutychovi od blahé paměti biskupa Flaviana, shromáždil kolem sebe množství buičů. Dioskoros si za peníze koupil tyranskou moc a víru pravověrných zviklal. Potvrdil zvrácený názor mnicha Eutycha, již dříve hned na počátku odsouzený svatými Otcí. To není nic bezvýznamného, co se odvážil proti Kristově víře i proti nám. Proto poklekáme před Tvým majestátem a prosíme, abyste velmi zbožnému biskupu Dioskorovi přikázal odpovědět na naše námítky. Aby totiž přečetl před velmi svatou synodou, co napsal proti nám. My mu pak můžeme dokázat, že on se odcizil právě víře a potvrdil herezi plnou bezbožnosti, že nás nespravedlivě sesadil a velmi těžce potrestal. Dejte úctyhodný příkaz svatému, Bohu velmi milému shromáždění biskupů, aby vyslechli důvod sporu mezi námi a jmenovaným Dioskorem a oznámili Vaší zbožnosti vše tak, aby mohla Vaše nesmrtelná moc rozhodnout. Když toto dosáhneme, budeme, velmi zbožní imperátoři, stále prosit za Vaši trvalou vládu". Potom na Dioskorovu a Eusebiovu

žádost byly přečteny zápisy z jednání na druhé efezské synodě. Z nich bylo zřejmé, že dopis Lva nebyl čten, třebaže několikrát bylo o to žádáno. A když Dioskorovi bylo přikázáno vysvětlit, proč nebyl čten, odpověděl, že několikrát přikázal, aby se tak stalo, a žádal jeruzalémského biskupa Juvenalia a biskupa z kappadocké Caesaree Thalassia, aby to vysvětlili, protože s ním předsedali synodě. Juvenalis sice dosvědčil, že přikázal přečíst imperátorův dopis, ale že o dopisu Lva se nikdo nezmínil. Thalassius řekl, že nebránil jej přečíst, ale že neměl tolik pravomoci rozhodnout, zda se má číst. Čtení zápisu dále pokračovalo a někteří biskupové prohlásili, že Lvův dopis je nepravý. Efezský biskup Stefanos na dotaz, kteří jeho sekretáři dopis přijali, odpověděl, že jeho sekretáři byli pozdější lebedský biskup Julian a Krispinos. Sekretáři že se bránili, aby to Dioskoros udělal, ale on že je vzal za ruku, takže málo chybělo, aby se stalo to nejhorší. Stefanos dosvědčil, že on i ostatní biskupové v tentýž den podepsali sesazení Flaviana. K tomu ariathejský biskup Akakios dodal, že všichni byli přinuceni podepsat čistý papír a že hrozně trpěli, když vojáci s kopími a meči stáli kolem nich. Biskup z Klaudiopole Theodoros řekl, že nikdo se sesazením nesouhlasil. Pokračovalo se ve čtení až k tomu místu, kde Eutyches řekl, že odsuzuje ty, kteří by tvrdili, že tělo Boha, Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista sestoupilo z nebe. Synodní zápisy prozrazovaly, že Eusebius se proti tomu ohradil. Že sice Eutyches odsoudil ty, kteří by řekli, že Kristovo tělo sestoupilo z nebe, ale nedodal, jaké to bylo tělo. Tytéž zápisy dodávaly, že biskup z Cyzika Diogenes řekl: "Řekni mi, kde vzal Kristus tělo?" Nebylo jim však dovoleno ptát se. Potom tytéž zápisy naznačovaly, že biskup ze Seleucie v Izaurii Basil řekl: "Klaním se jednomu našemu Pánu Ježíši Kristu, jednorozenému Božímu Synu, Bohu Slovu, který po vtělení a sjednocení je ve dvou přirozenostech (má dvě přirozenosti)". Naproti tomu egyptští biskupové zvolali: "Toho, který je nerozdělen, ať nikdo nerozděluje. Nesluší se říkat, že jeden Syn jsou dva (Synové)". Východní biskupové že vykřikli: "Anathema, buď proklet ten, který je dělen, anathema tomu, který rozděluje."

V těchže zápisech také stojí, že Eutyches na dotaz, zda mluvil o dvou přirozenostech v Kristu, odpověděl, že před sjednocením měl dvě přirozenosti, po sjednocení že však shledává, že Kristus má jen jednu přirozenost. Basilus že na to řekl: "Kdyby řekl, že Kristus po sjednocení nemá dvě nerozdělené a nesmíšené přirozenosti, mluví o sloučení a smíšení přirozeností. Dodali ovšem, že se Kristus vtělil a stal se člověkem, a bude chápat vtělení tak jako Cyril, pak říká totéž co my. Něco jiného je božství

(božská přirozenost), které má od Otce, a něco jiného lidství (lidská přirozenost), které je z matky".

Podle synodních zápisů na dotaz, proč podepsali sesazení Flaviana, východní biskupové zvolali: "Všichni jsme zhřešili, všichni prosíme o milost". Další čtení zápisů nás poučuje, když biskupové byli tázáni, proč nedovolili Eusebiovi vstoupit, Dioskoros že na to odpověděl: "Elpidius nám připomenul, že imperátor Theodosius přikázal, že Eusebius nesmí být přítomen. Zápisy dosvědčují, že totéž řekl Juvenalis. Thalassius řekl, že k tomu neměl zplnomocnění. Tyto odpovědi předsedající neuznali. Jedná-li se o víru, že totiž tato výmluva neplatí. Potom tytéž zápisy naznačují, že Dioskoros si postěžoval: "Nač jsou tu kánony, když je tu Theodoritus?". Senátoři odpověděli, že Eusebius a Theodoritus jsou tu jako žalobci a Dioskoros jako obžalovaný. Byly přečteny všechny zápisy druhé efezské synody a znovu přečteno rozhodnutí o odsouzení Flaviana a Eusebia. Když došli při čtení až k místu, kde je napsáno "Biskup Hilarius řekl: Jsem proti", biskupové z Východu a ti, kteří byli s nimi, zvolali: "Anathema Dioskorovi! Kristus teď sesadil Dioskora! Dioskoros sesadil Flaviana. Svatý pane, potrestej ho! Katolický imperátore, potrestej ho! Lev ať žije dlouhá léta! Ať patriarchové žijí dlouhá léta!" Z dalšího čtení zápisů vysvítalo, že všichni tehdy shromáždění souhlasili se sesazením Flaviana a Eusebia. Po vzrušené debatě soudci prohlásili: "Po včerejším úplném shromáždění nabyli jsme o pravé a katolické víře přesvědčení, že je třeba vše důkladně prošetřit. Ze zápisu, z rozhodnutí i ze samotných slov těch, kteří tehdy předsedali na synodě - ti přiznali, že chybili a neprávem sesadili Flaviana a Eusebia, ač tito nepochybili ve víře - je shledáno, že zbožné paměti Flavianus a nejdůstojnější dorylejský biskup Eusebius byli nespravedlivě sesazeni. Asi je spravedlivé a Bohu milé a jistě i zbožný náš pán rozhodne, aby nejdůstojnější alexandrijský biskup Dioskoros, nejdůstojnější jeruzalémský biskup Juvenalis, nejdůstojnější biskup z kappadocké Caesaree, nejdůstojnější biskup z Ancyry Eusebius, nejdůstojnější biskup z Berytu Eustathius a nejdůstojnější biskup ze Seleucie v Izaurii Basilius, kteří tehdy právoplatně předsedali synodě, aby byli stejnou mírou potrestáni, rozhodnutím koncilu podle svatých kánonů zbaveni biskupské hodnosti a vše aby bylo oznámeno zbožnému panovníkovi". Po tomto rozhodnutí biskupové z Východu zvolali: „Je to spravedlivé rozhodnutí". Biskupové z Illyrika zvolali: "Všichni jsme zhřešili, všichni prosme o milost!" Když biskupové z Východu opakovali: „Je to spravedlivé rozhodnutí! Kristus sesadil vraha! Kristus pomstil

mučedníky!", senátoři se mezi sebou poradili a prohlásili, aby každý z přítomných biskupů vyznal víru, v kterou věří i velmi zbožný imperátor, kterou vyložilo 318 Otců shromážděných v Nicei a 150 Otců shromážděných v Konstantinopoli a kterou obsahují listy svatých Otců Řehoře, Basila, Hilaria, Athanasia, Ambrože a dva Cyrilovy dopisy čtené na první efezské synodě (koncilu). Také nejdůstojnější biskup starého Říma Lev v této víře sesadil Eutycha.

Takto bylo skončeno jednání. Když se potom pouze biskupové sešli k dalšímu jednání, dorylejský biskup Eusebius podal jménem svým i Flaviana žalobu na Dioskora, protože Dioskoros stejně smýšlel jako Eutyches a protože je zbavil kněžství. Řekl také, že Dioskoros uvedl v zápise slova, která nebyla vůbec řečena, a že Dioskoros se mimo jiné postaral, aby biskupové podepsali čistý papír. Eusebius také žádal, aby všechny zápisy druhé efezské synody a rozhodnutí tam shromážděných biskupů byly zrušeny, aby znovu nabyli kněžskou důstojnost a aby prokleté učení bylo potrestáno anathematem. Po přečtení žaloby také žádal, aby obžalovaný byl přítomen. A když biskupové přikázali, aby se tak stalo, hlavní zapisovatel arcijáhen Aetius řekl, že šel k Dioskorovi i k ostatním, Dioskoros že však řekl, že mu stráž nedovolila přijít na koncil.

Po poradě bylo přikázáno vyhledat Dioskora za bránou koncilu. A když nebyl nalezen, konstantinopolský biskup Anatolius po poradě řekl, že musí být předvolán, že musí být přítomen. Dostali tedy příkaz vyhledat ho. Ti, kteří byli posláni k Dioskorovi, po svém návratu oznámili, že Dioskoros řekl: „Jsem pod dozorem. Necht' strážci řeknou, zda mi dovolí přijít na koncil". A když vyslaní koncilem odpověděli, že byli posláni k němu a ne k úředníkům, Dioskoros odpověděl: „Jsem ochoten přijít na svatý všeobecný koncil, ale je mi v tom bráněno". Když se vrátili od Dioskora, Himerius dodal, že se setkal s vedoucím posvátného úřadu (officia) a že biskupové spolu s ním se vrátivší si cosi zaznamenali.

Z přečteného se dozvěděli, že Dioskoros řekl: "Uvážil jsem, že mi to prospěje, a tak odpovídám: Na dřívějším shromáždění nejvznešenější soudcové po četných poradách rozhodli o mnohém. Nyní jsem předvolán na druhé shromáždění, aby bylo předešlé rozhodnutí zrušeno. Prosím, aby nejvznešenější soudcové a vážení senátoři, kteří byli na prvním shromáždění, byli také nyní přítomni a znovu totéž prověřili". Jak vysvítá z

týchž zápisů, Acacius mu odpověděl: "Svatá velká synoda nepřikázala tvé svatosti být přítomen proto, aby bylo zrušeno, co se projednávalo před nejvznešenějšími soudci a před svatým senátem, ale poslala nás k tobě s příkazem, abys přišel na shromáždění a ne aby tvá svatost nepřišla". Jak je uvedeno v protokolu, Dioskoros mu odpověděl: "Ted' jste mi řekli, že Eusebius podal žalobu. Znovu žádám, aby má sporná záležitost byla projednána před soudci a senátem". A v dalších zápisech se čte, že byli znovu posláni k Dioskorovi s napomenutím, aby se jednání zúčastnil. Když se od něho vrátili, sdělili, že si poznamenali tuto Dioskorovu odpověď: „Již předtím jsem vaší svatosti naznačil, že jsem nemocný. Žádám, aby velmi vznešení soudci a posvátný senát byli přítomni při posuzování toho, co má být prošetřováno. Poněvadž má nemoc se zhoršila, nemohl jsem být přítomen". Podle zápisu tehdy Kekorpion řekl Dioskorovi, že se předtím nezmínil o nemoci, a proto musí učinit zadost svatým předpisům. Dioskoros mu na to odpověděl: Jednou jsem již řekl, že musí být přítomni soudci". Na to samosatský biskup řekl Dioskorovi, že může, když bude přítomen, říci svobodně, co chce. Když se Dioskoros zeptal, zda přijdou na koncil Juvenalis, Thalassius a Eustathius, bylo mu řečeno - řekl to Pergamios -, že to k tomu nepatří. Zápisy dosvědčují, že po těchto slovech Dioskoros k tomu dodal, že požádal Krista velmi milujícího imperátora, aby přikázal vznešeným soudcům, aby na koncilu byli přítomni i ti, kteří spolu s ním soudili. Koncilem vyslaní odpověděli, že byl obžalován pouze on Eusebiem, a proto že ostatní nemusí být přítomni. Tehdy že Dioskoros na to řekl, že mají být přítomni i ti, kteří s ním soudili. Eusebiova žaloba že nemá ráz soukromý, ale že se jedná o záležitost, kvůli níž všichni soudili. A když legáti stáli na svém, odpověděl Dioskoros: "Co jsem řekl, řekl jsem. Víc k tomu nemám co dodat". Když to oznámili na koncilu, dorylejský biskup Eusebius řekl, že vznesl žalobu proti Dioskorovi a proti nikomu jinému. Žádal, aby byl Dioskoros předvolán ještě po třetí. Potom Aetius sdělil, že někteří, kteří si říkali klerici, spolu s jinými laiky z Alexandrie nedávno podali stížnost proti Dioskorovi a nyní že před branami koncilu čekají na předvolání. Stížnost přednesli diákon alexandrijské církve Theodorus, diákon Ischirion, syn Cyrilovy sestry kněz Athanasius a konečně Sofronios. Ti žalovali Dioskora jednak pro urážky, jednak pro nějaké ublížení na těle a vymáhání peněz. Dioskoros byl předvolán po třetí s napomenutím dostavit se na koncil. Když se vyslaní koncilem od něho vrátili, oznámili, že Dioskoros řekl: Již dříve jsem to vaší svatosti řekl a nic k tomu nemohu dodat". Opět se k němu legáti dostavili a vybízeli ho, aby přišel. Dioskoros však odpověděl stejně. Tu

biskup Paschasinus řekl: "Dioskoros byl již třikrát předvolán, a nikdy neuposlechl, poněvadž má výčitky svědomí". Otázal se přítomných biskupů, jaký trest by si zasloužil. Biskupové odpověděli, že se provinil proti kánonům. A když smyrnenský biskup Proterius řekl: "Když byl svatý Flavianus zabit, nebylo proti Dioskorovi učiněno nic", zástupci biskupa starého Říma Lva rozhodli takto: Čeho se odvážil bývalý biskup velkého města Alexandrie proti církevním kánonům a proti církevní kázni, je jasné jednak z toho, co již bylo prošetřeno na prvním zasedání, jednak z toho, co se dnes stalo. On, abychom přešli mnohé jiné, přijal do společenství proti svatým kánonům stejně smýšlejícího Eutycha, řádně sesazeného velmi svatým naším Otcem a biskupem Flavianem, ještě než v Efezu zasedal s ostatními Bohu velmi milými biskupy. Apoštolský stolec prominul biskupům, protože tehdy nejednali dobrovolně. Ti až dosud setrvali ve společenství s nejsvětějším biskupem Lvem a svatým všeobecným koncilem. Protože s biskupem Lvem sdílejí jednu víru, přijal je do společenství. Dioskoros až do dneška se nepřestal pyšně chovat, ač měl bédovat a sklonit se až k zemi. Proto nedovolil přečíst dopis velmi blaženého Otce Lva, který napsal svaté paměti Flavianovi, ačkoli jej o to velmi často žádali ti, kteří dopis přinesli, a ačkoli se zapřísahal, že přikáže jej přečíst. Dopis nebyl čten a to velmi pohoršilo velmi svaté církve na celém světě. Přesto, ač tak jednal a tak si bezbožně počínal, rozhodli jsme se s ním jednat laskavě tak jako s ostatními Bohu milými biskupy, i když ti to neměli tutéž soudní moc jako on. Svým jednáním daleko předčil svou dřívější nespravedlnost - odvážil se exkomunikovat nejsvětějšího a velmi zbožného biskupa starého Říma Lva - a krom toho byly velkému svatému koncilu podány proti němu žaloby obviňující jej z hanebného jednání. Jednou, dvakrát, třikrát, jak nařizují kánony, jej Boha velmi milující biskupové předvolali, a přesto neuposlechl, poněvadž jej bičovalo jeho vlastní svědomí. Konečně nezákonně přijal do společenství ty, které různé synody sesadily. Protože často pošlapal církevní zákony, vynesl tím nad sebou soud. Proto nejsvětější, velmi blažený biskup starého Říma Lev prostřednictvím nás a přítomného shromáždění spolu s nejblaženějším a vší chvály nejhodnějším apoštolem Petrem, který je skálou a základním kamenem katolické církve a podkladem pravé víry, jej zbavil biskupské hodnosti a všech kněžských povinností.

Nechť svatý velký koncil rozhodne podle platných kánonů o výše uvedeném Dioskorovi. Když to schválili Anatolius, Maximus a ostatní krom těch, které senát spolu s Dioskorem sesadil, podal o tom koncil

zprávu panovníku Marcianovi a připsal o sesazení poslal koncil Dioskorovi. Zní takto: "Poněvadž pohrdáš svatými kánony a chováš se vzpurně vůči tomuto svatému všeobecnému koncilu a poněvadž mimo jiná provinění, z nichž jsi byl usvědčen, třikrát tě tento svatý koncil podle svatých kánonů předvolal, aby ses zodpovídal z obžalob, a ty jsi vůbec nepřišel, věz, že jsi byl svatým koncilem sesazen z biskupské a vši kněžské služby". Potom byl o tom napsán také dopis velmi zbožnému lidu alexandrijské církve a veřejně ohlášeno rozhodnutí o Dioskorovi. Tím skončilo shromáždění (zasedání).

Tak skončilo výše uvedené zasedání. Soudcové žádali ještě výklad pravé víry. Shromáždění biskupové odpověděli, že víc není stanoveno, když záležitost s Eutychem je vyřízena a rozhodnutím římského biskupa ukončena. S tím všichni souhlasili. A když všichni biskupové volali, že se všichni stejně vyslovili, soudcové po poradě oznámili, aby jednotliví patriarchové s jedním či dvěma biskupy ze své diecéze (provincie) vystoupili a každý veřejně pronesl svůj názor. Biskup ze Sard Florentinus žádal, aby každý uváženě řekl pravdu. Tehdy biskup ze Sebastopole Kekropios řekl: "Víru správně vyložilo 318 svatých Otců a potvrdili ji svatí Otcové Athanasius, Cyril, Celestin, Hilarius, Basil, Řehoř a konečně nyní nejsvětější Lev. Žádáme tedy, aby byla přečtena slova 318 svatých Otců i nejsvětějšího Lva." Když byla přečtena, celé shromáždění zvolalo: "To je víra pravověrných. Tak všichni věříme. Tak věří Otec Leo. Tak věřil Cyril, tak to vyložil papas (papež)".

Potom byl vysloven názor, aby byl přečten výklad víry 150 Otců. Ten byl ihned přečten. Po skončení čtení celé shromáždění koncilu zvolalo: "To je víra všech. To je víra pravověrných. Tak všichni věříme". Potom arcijáhen Aetius řekl, že má po ruce list blaženého Cyrila psaný Nestoriovi, který všichni biskupové shromáždění na efezské synodě svými podpisy schválili. Též že má druhý dopis tohoto Cyrila psaný antiochijskému biskupu Janovi, který byl také schválen. Žádal, aby oba dopisy byly přečteny. Po poradě byly oba dopisy přečteny.

Část prvního dopisu zní:

"Nejdůstojnějšímu a velmi zbožnému spolubratru Nestoriovi Cyril. Někteří, jak slyším, nás u Tvé svatosti pomlouvají, a to velmi často. Myslím

si snad, že před shromážděnými váženými předními muži Tě svými řečmi potěší". A trochu dále: "Tedy svatá velká synoda říká, že ten Bůh z Boha, podle přirozenosti jediný zrozený Syn, pravý Bůh z pravého Boha, Světlo ze Světla, skrze nějž Otec vše učinil, sestoupil, vtělil se, stal se člověkem, trpěl, třetího dne vstal z mrtvých, vstoupil na nebesa. Na těchto slovech a rozhodnutích musíme trvat, poněvadž víme, co znamená, že Bůh Slovo se stal člověkem. Neříkáme, že přirozenost Slova se změnila a stala se tělem, ani že se změnila zcela v člověka majícího duši a tělo. Spíše říkáme, že pravé Slovo, když se sjednotilo osobním spojením (hypostatickým spojením) s tělem oživeným rozumovou duší, se jakýmsi nevyslovitelným a nepostižitelným způsobem stalo člověkem a bylo nazváno Synem člověka, nejen svobodným rozhodnutím, ale také že nepřijal pouze podobu člověka. Jsou to dvě rozdílné přirozenosti, které se sjednotily (vytvořily pravou jednotu), je to však Kristus a Syn. Tím sjednocením nebyla odstraněna různost přirozeností. Nevyslovitelným a tajemným sjednocením božství a lidství (božské a lidské přirozenosti) vytvořily nám jednoho Pána a Krista Syna". A krátce na to: "Poněvadž kvůli nám a pro naši spásu lidská přirozenost v osobním spojení s božstvím vyšla ze ženy, proto se říká, že se narodil podle těla. Ani se totiž nenarodil ze svaté Panny jako obyčejný člověk a až potom do něho vstoupilo Slovo, ale říkáme, že z tohoto lůna Boží Syn přijal tělesné narození jako ten, který se narodil jako člověk. Stejně také říkáme, že trpěl a vstal z mrtvých. Ne že by jako Bůh Slovo byl bičován, hřeby přibit či jinak trpěl. Bůh totiž netrpí, poněvadž nemá hmotné tělo. Poněvadž trpělo tělo, Které přijal, proto se říká, že trpěl za nás. V těle, které trpělo, byl Bůh, který nemůže trpět."

Druhý Cyrilův dopis byl z větší části uveden již v první knize těchto Dějin. Obsahuje, co antiochijský biskup Jan vyložil ve svém dopise a co Cyril zcela schválil. Je to toto: "Vyznáváme, že svatá Panna je Bohorodičkou, protože Bůh Slovo z ní přijal tělo, stal se člověkem a od samého počátku početí si z ní učinil svůj chrám. Víme, že boží lidé v evangeliích a listech apoštolů mluví o Pánu jako o jediné osobě. Jinak však mluví o dvou přirozenostech. Vzhledem ke Kristovu božství mluví o přirozenosti hodné Boha, vzhledem k jeho lidství o přirozenosti méně důstojné. K tomu dodává Cyril: "Když jsem přečetl vaše slova, cítíme, že smýšlíme stejně. Jeden je totiž Pán, jedna víra, jeden křest. Velebíme Boha Spasitele všech, navzájem si blahopřejeme, že církve v naší i ve vaší krajině vyznávají víru souhlasící s Bohem inspirovanými Písmy i s tradicí svatých Otců." Po přečtení listu přítomní biskupové zvolali: "Všichni tak věříme. Papas

(papež) Lev tak věří. Anathema tomu, kdo Krista rozděluje a kdo jej směšuje. To je víra biskupa Lva. Lev tak věří. Lev a Anatolius tak věří. Všichni tak věříme. Věříme jako Cyril. Cyrilovi věčná paměť. Cítíme, jak to stojí v Cyrilových dopisech. Tak jsme věřili, tak věříme. Tak smýšlí biskup Lev, tak věří, tak to napsal".

Po poradě bylo oznámeno, aby byl přečten také dopis Lva. Byl přeložen do řečtiny a přečten. Je uveden jako dokument v zápisu z koncilního jednání. Když byl přečten, biskupové zvolali: "To je víra Otců. To je víra apoštolů. Tak všichni věříme, tak věří pravověrní. Anathema tomu, kdo tak nevěří. Petr promluvil ústy Lva. Apoštolové tak učili. Zbožně a pravdivě učil Lev. Cyril tak učil. Lev a Cyril hlásají stejnou víru. Anathema tomu, kdo tak nevěří. To je pravá víra. Právo věrní tak cítí. To je víra Otců. Proč to nebylo čteno v Efezu? Dioskoros to zatajil". Na koncilu byla čtena tato část výše uvedeného dopisu Lva: "Aby mohl být zaplacen dluh, neporušitelná přirozenost se sjednotila s přirozeností, která může trpět. Aby mohl být naším lékem, jeden a týž prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Ježíš Kristus musil v jedné přirozenosti zemřít a v druhé nezemřít". Když to illyrští a palestínští biskupové nemohli pochopit, arcijáhen svaté konstantinopolské církve Aetius přečetl z Cyrilova dopisu toto: „Jeho vlastní tělo Boží milostí, jak praví apoštol Pavel, podstoupilo smrt za všechny (Žd 2,9). Tím říká, že zemřel za nás. Ne že, co se týče přirozenosti, by nemohl zemřít - toto říkat a tak smýšlet je vrchol pošestilosti - ale protože jeho tělo, jak jsem předtím řekl, okusilo smrt". Opět byla čtena tato část Lvova dopisu: "Jedna přirozenost se spojila s druhou. To patří k vlastnosti Ježíše Krista. Jedna přirozenost činí zázraky, druhá trpí nespravedlností". Když o tom illyrští a palestínští biskupové pochybovali, týž Aetius přečetl tuto kapitolu z Cyrilova dopisu: "Z hlasů, které mluví o Kristu, jedni říkají, že je Bohem, druzí že Kristus je jen člověkem. Někteří zaujímají střední cestu. Soudí, že Boží Syn je Bohem a zároveň člověkem". Když pak výše uvedení biskupové ještě tomu nedůvěřovali, přečetl druhou část tohoto dopisu: "V Pánu Ježíši je Bůh a člověk jedna osoba. Tvrdit, že z obou přirozeností má jen jednu, je urážka. Tvrdit, že má obě přirozenosti je slávou. Z našeho má totiž lidskou přirozenost, kterou je menší než Otec; u Otce má božství (božskou přirozenost), kterou je rovný Otci". Po zvážnění těchto slov, Theodoritus uvedl, že i Cyril totéž řekl těmito slovy: "Kdo se stal člověkem, neztratil, co mu bylo vlastní. Zůstal totiž tím, co byl. Tím se rozumí, že jedno přebývalo v druhém, to je, božská přirozenost v člověku".

Když se pak vážení soudcové ptali, zda má někdo ještě nějaké pochybnosti, všichni biskupové odpověděli, že nikdo. Tehdy nikopolský biskup žádal, aby bylo dáno několik dnů na rozmyšlenou, aby mohli v klidu posoudit, co by mohl schválit Bůh a Otcové. Žádal také, aby jim byl dán dopis Cyrila Nestoriovi, v němž Cyril vybízí Nestoria, aby také on souhlasil s dvanácti kapitolami, se kterými všichni souhlasili. A když soudcové po poradě nařídili, aby během pěti dnů se sešli u konstantinopolského biskupa Anatolia, všichni biskupové zvolali: "My tak věříme. Nikdo z nás nepochybuje. Všichni jsme podepsali". Soudci na to odpověděli: "Není nutné, abyste se všichni sešli. Poněvadž však je spravedlivé, aby pochybující byli přesvědčeni, nejdůstojnější biskup Anatolius nechť z těch, kteří podepsali, vybere ty, o kterých si myslí, že by byli vhodní poučit pochybující". Tehdy biskupové zvolali: "Prosíme za Otce. Nechť se Otcové vrátí do synody. Ať se vrátí, kdo souhlasí se Lvem. Nechť se Otcové vrátí zpět. Voláme k imperátorovi. Prosíme za pravověrné. Prosíme císařovnu. Všichni jsme zhřešili, nechť všem je odpuštěno". Klerici konstantinopolské církve zvolali: "Křičí jich jen málo, synoda to neříká". Po nich východní biskupové volali: "Egypt'ana poslat do vyhnanství!" illyrští biskupové volali: "Prosíme, smilujte se nade všemi!". Východní biskupové znovu: "Egypt'ana poslat do vyhnanství!" A když Illyrští biskupové žádali totéž co dříve, klerici z Konstantinopole zvolali: "Dioskoros do vyhnanství, Egypt'an do vyhnanství, heretik do vyhnanství, Kristus sesadil Dioskora!" Potom znovu Illyrští biskupové volali: "Všichni jsme zhřešili. Všem odpusť, Dioskoros na synodu, Dioskora vraťte církvím". Po dalších podobných přáních zasedání skončilo.

Když při následujícím shromáždění senát navrhl přečíst dřívější usnesení, Konstantin přečetl usnesení z protokolu přineseného z archivu: "Shledáváme, že příští den se musí důkladně na koncilu pojednat o víře, katolické víře. Po prošetření rozhodnutí i ze samotných slov těch, kteří tehdy předsedali synodě - ti sice přiznali, že se mýlili a zbytečně sesadili Eusebia a Flaviana, ač se tito nijak nepomyšlili ve víře - bylo shledáno, že

svaté paměti Flavianus a nejdůstojnější dorylejský biskup Eusebius byli nespravedlivě sesazeni. Myslíme si, že je spravedlivé a bohumilé a jistě tak rozhodne velmi zbožný náš pán, aby nejdůstojnější alexandrijský biskup Dioskoros, nejdůstojnější jeruzalémský biskup Juvenalis, nejdůstojnější biskup Thalassius z kappadocké Caesaree, nejdůstojnější biskup z Ancyry Eusebius, nejdůstojnější biskup z Berytu Eustathius a nejdůstojnější biskup

z izaaurické Seleucie, kteří tehdy předsedali synodě, byli stejně potrestáni podle svatých kánonů přesvatého koncilu a zbaveni biskupské hodnosti". Po přečtení ještě jiných dokumentů byli přítomní biskupové otázaní, zda dopis Lva souhlasí s vírou 318 svatých Otců shromážděných v Nicei a s vírou 150 Otců shromážděných v královském městě. Konstantinopolský biskup Anatolius a všichni přítomní biskupové odpověděli, že Lvův dopis souhlasí s rozhodnutím o víře výše uvedených Otců. Týž Anatolius potvrdil svým podpisem výše uvedený Lvův dopis. Pak celý koncil zvolal: "Všichni souhlasíme. Všichni schvalujeme. Všichni stejně věříme. Všichni totéž cítíme. Všichni tak věříme. Nechť Otcové, kteří podepsali se vrátí. Nechť se vrátí. Dlouhá léta imperátorovi. Dlouhá léta císařovně. Otcové ať se vrátí na koncil. Kdo jsou téže víry, nechť se vrátí. Dlouhá léta imperátorovi. Kdo stejně smýšlí, nechť se vrátí. Dlouhá léta imperátorovi. Všichni jsme podepsali víru. Smýšlíme jako Lev". Potom soudcové oznámili: "Poslali jsme o tom zprávu našemu velmi milému a zbožnému pánu a očekáváme od jeho vznešenosti odpověď. Vaše důstojnost bude skládat účty Bohu jak za Dioskora, kterého jste sesadili, tak za těch pět, za které jste prosili, a za všechno, co se na koncilu dělo". Všichni volali: "Bůh sesadil Dioskora. Dioskoros byl spravedlivě sesazen. Dioskora sesadil Kristus". Když došla odpověď imperátora Marciana, dovolující biskupům, aby sami rozhodli o pěti sesazených, jak ve své řeči soudcové naznačili, biskupové prohlásili: "Žádáme, aby vstoupili. Kdo smýšlí jako my, nechť se vrátí na synodu. Kdo podepsal Lvův dopis, ať se vrátí na synodu". Potom byla přečtena žádost egyptských biskupů imperátorovi Marcianovi. Mezi jinými stálo v ní i toto: "Smýšlíme tak, jak to vyložilo 318 Otců v Nicei, blažený Athanasius a svaté paměti Cyril. Vyslovujeme anathema každé herezi, totiž herezi Aria, Eunomia, Maneta (Máni), Nestoria a těch, kteří říkají, že tělo našeho Pána pochází z nebe a ne ze svaté Bohorodičky Marie vždy Panny, které je podobné našemu tělu krom hříchu". Tehdy všichni biskupové shromáždění na koncilu zvolali: "Proč také neodsuzují názor Eutycha? Ať se podepíše pod Lvův list a anathematem odsoudí Eutycha a jeho učení. Ať souhlasí s dopisem Lva. Chtějí nás oklamat". Egyptští biskupové odpověděli, že se nemohou osobně zaručit za všechny, a prosili, aby synoda počkala na jejich arcibiskupa, protože, jak je zvykem, musí se řídit jeho názorem. Kdyby totiž před rozhodnutím arcibiskupa něco učinili, postavili by se proti nim všichni z egyptské provincie (diecéze). A když dlouho o to prosili a přítomní biskupové velmi statečně odolávali, po dohovoru bylo nařízeno, aby egyptským biskupům byl dán odklad až do ustanovení nového arcibiskupa. Potom byla předložena

žádost některých mnichů, aby nemusili nic podepsat, dokud nebude imperátorem svolána nová synoda a dokud se nedozví, o čem bylo na ní rozhodnuto.

Po přečtení žádostí cyzický biskup Diogenes řekl, že Barsumas, jeden z těch, kteří přišli na koncil, zabil Flaviana. Ze prý křičel: "Zabij ho!". A ač nebyl uveden v žádosti, že přece protiprávně vstoupil. Pak všichni biskupové volali: "Barsumas zpusť celou Sýrii, poslal proti nám tisíce mnichů". Pak bylo řečeno mnichům, aby počkali na rozhodnutí koncilu. Oni však žádali, aby byla přečtena jejich žádost obsahující mimo jiné, aby Dioskoros a s ním jeho biskupové byli přítomni na koncilu. Když to biskupové uslyšeli, všichni volali: "Anathema Dioskorovi. Kristus sesadil Dioskora. Vyhod' (Kriste) tyto mnichy. Nedopusť, aby se koncilu stala křivda. Nedopusť, aby byl koncil potupen". Naproti tomu mniši křičeli: "Odstraň křivdu, která se stala na klášteřích". A když shromáždění biskupové to znovu opakovali, bylo přikázáno přečíst ostatní žádosti. Ty uváděly, že Dioskorovo sesazení nebylo správné a že po složení vyznání víry má být připuštěn na shromáždění koncilu. Kdyby se tak nestalo, že svléknou mnišský oděv a odejdou ze společenství shromážděných biskupů. Po přečtení těch žádostí arcijáhen Aetius přečetl kánon jednající o těch, kteří se sami oddělují od společenství. Když se jich jménem koncilu ptali svatí biskupové a potom i arcijáhen Aetius, proč to chtějí učinit, mniši se rozdělili. Jedni odsoudili anathematem Eutycha a Nestoria, druzí byli na rozpacích. Proto soudci rozhodli, aby byla přečtena žádost Fausta a ostatních mnichů. V ní žádali imperátora, aby nepřijímal mnichy, kteří se krátce předtím odvrátili od pravého učení. Mezi nimi jakýsi Dorotheus nazval Eutycha pravověrným. Tomu soudcové kladli různé otázky o Eutychově učení. Na začátku pátého zasedání soudci po poradě oznámili, aby byla oznámena definice víry. Tehdy diákon konstantinopolské církve Asklepiades přečetl vyznání víry, o kterém usoudili, že nemá být zařadeno mezi dokumenty jednání. S tímto vyznáním víry mnozí souhlasili, někteří byli proti. A když byly hlasy pro i proti, soudci řekli, že Dioskoros prohlásil, že Flaviana sesadil proto, poněvadž Flavianus mluvil o dvou přirozenostech (u Krista) a v tomto vyznání víry že je napsáno, že (Kristus) se skládá ze dvou přirozeností. Na to Anatolius odpověděl, že Dioskoros nebyl sesazen kvůli víře, ale že exkomunikoval Lva a protože nepřišel na koncil, ani když jej třikrát předvolali.

Tehdy soudci žádali, aby slova Lvova dopisu byla vložena do vyznání víry. Biskupové byli proti. Tvrdili, že nemůže být již jiná formulace víry, a tato že by byla nadpočetná. O záležitosti byl zpraven imperátor. Imperátor přikázal, aby 6 východních biskupů, z pontské diecéze 3, z Asie rovněž 3, z Thrákie 3, tolik též z Illyrika přišlo do chrámu mučednice Eufemie v přítomnosti Anatoria a zástupců římského stolce a tam složili nové vyznání nebo aby každý vyložil svou víru. Pakli ne, že koncil se bude konat na východním území. Na dotaz koho budou následovat, zda Dioskora, který říkal, že Kristus se skládá ze dvou přirozeností, či Lva, který tvrdí, že v Kristu jsou dvě přirozenosti, zvolali biskupové, že souhlasí se Lvem a ti, kteří tvrdí opak, že jsou Eutychiáni. Soudcové řekli, že nutno přidat do vyznání podle názoru Lva, že v Kristu tvoří jednotu dvě neměnné (atreptos), nerozdělené a nesmíšené (asynchytos) přirozenosti. Biskupové žádali soudce, aby vstoupili do martyria svaté Eufemie. Soudci vstoupili do výše uvedeného martyria (kaple) spolu s Anatoliem, zástupci Lva, Maximem z Antiochie, Juvenalem z Jeruzaléma, Thalassiem z kappadocké Caesaree a s ostatními biskupy. Když po chvílce vyšli, četlo se toto vyznání: "Pán a Spasitel náš Ježíš Kristus" a ostatní, co jsme uvedli ve svém vyprávění. Všichni prohlásili: "Toto je víra Otců. Metropolitě již podepsali. To je víra apoštolů, tu všichni následujeme. Všichni tak cítíme". Soudcové odpověděli: "To, co Otcové stanovili a co všichni schválili, bude sděleno velmi svatému panovníkovi".

Na šesté zasedání koncilu přišel imperátor Marcianus a promluvil k biskupům o jednotě. Na jeho příkaz arcijáhen konstantinopolské církve Aetios přečetl formulaci víry. Tuto formulaci podepsali všichni biskupové. Když se imperátor ptal, zda s touto formulací všichni souhlasí, všichni ji radostně schválili. Imperátor se ptal podruhé a všichni opět souhlasili. Tehdy na podnět imperátora byly složeny kánony a městu Chalcedonu udělena práva metropole. Imperátor také přikázal, aby se biskupové zdrželi dva nebo tři dny a každý aby velmi vznešeným soudcům předložil své přání a mohlo tak vše skončit před kompetentním soudem. Potom bylo další zasedání, na kterém byly stanoveny jiné zákony. Na dalším zasedání se Juvenalis a Maximos dohodli a rozhodli, aby pod pravomoc antiochijského biskupa spadaly obě Fénicie a Arábie a pod pravomoc jeruzalémského biskupa tři Palestiny. Tato dohoda byla po poradě soudci i biskupy schválena. Na devátém zasedání byla projednávána Theodoritova záležitost. Theodoritus odsoudil anathematem Nestoria těmito slovy: "Anathema Nestorioví a tomu, který popírá, že svatá Panna Maria je

Bohorodičkou, a tomu, který jediného jednorozeného Syna rozděljuje ve dva Syny. Já podepsal formulaci víry i Lvův dopis". Rozhodnutím všech získal znovu biskupské křeslo. Na dalším zasedání byl probírán Ibův případ a přečteno, co proti němu bylo učiněno a prohlášováno. Soudci byli biskup z Tyru Fotios a biskup z Berytu Eustathius. Rozsudek byl odložen na příští zasedání. Na jedenáctém zasedání se většina biskupů rozhodla, aby Ibas znovu získal kněžskou důstojnost. Někteří biskupové byli však proti a řekli, že Ibovi žalobci jsou venku a dožadují se, aby vešli dovnitř. Byla tedy přečtena žaloba proti Ibovi. Když soudci po poradě nařídili, aby bylo přečteno, co měli v Efezu proti Ibovi, biskupové odpověděli, že vše, o čem se na synodě v Efezu jednalo, je neplatné krom vysvěcení antiochijského biskupa Maxima. Při této příležitosti žádali imperátora, aby zákonem stanovil, že nic z toho, co bylo po první synodě (v Efezu), jíž předsedal svatý Cyril z Alexandrie, schváleno na (druhé) synodě v Efezu, nebude potvrzeno. Bylo rozhodnuto, aby Ibas znovu dostal své biskupství. Při dalším jednání byla projednávána záležitost efezského biskupa Bassiana. Bylo rozhodnuto, aby jak on tak i Stefanos byli sesazeni a na jejich místo dosazen jiný. Na dalším zasedání to bylo potvrzeno. Na 13. zasedání byla projednávána záležitost nikomedského biskupa Eunomia a nicejského biskupa Anastasia, kteří se hádali o nějaká města. Bylo tedy nutné i 14. zasedání, na kterém byla projednávána i záležitost biskupa Sabiniana. Nakonec bylo rozhodnuto, aby konstantinopolský biskupský stolec zaujímal první místo po římském stolci.

III. KNIHA

1. KAPITOLA

IMPERÁTOR ZENON

Zenon po smrti svého syna vládl sám. Snad byl přesvědčen, že nemůže vládnout, nevyjde-li vstříc každé špatnosti a neokusí-li ji. Ihned na samém

začátku se zcela oddal chlípnosti. Nic špatného a nedovoleného neodolalo jeho útoku. Válel se v neřestech. Tajně, bez svědků to dělat považoval za něco špatného. Činit to veřejně a před očima všech, to považoval za cosi hodného panovníka. Opravdu v tomto ohledu byl otrokem svých vášní. Imperátor se totiž nepozná podle toho, jak přikazuje jiným, ale jak ovládá sám sebe, nemyslí na nic špatného, jako vítěz nad vášněmi jako by vydechoval obraz ctností a své poddané vede k napodobování. Tento se oddal rozkoším a ponenáhlu se stal velmi hanebným otrokem a zajatcem, kterého nelze vykoupit za žádné peníze. Měnil své pány jako neužitečné otroky. Vždyť nespočet rozkoší se stalo jeho pány. jedna rozkoš za druhou a neměly konce. Přítomná rozkoš nebyla poslední, ale povzbuzovala a byla úvodem k další. Buď jako skutečný imperátor by vyhnal tuto nepokojnou panovnici a vládl by jako král a ne jako tyran, nebo jí bude sloužit až do posledního dechu, dokud se nezřítí do hádu, do pekel.

2. KAPITOLA

VPÁD BARBARŮ NA ŘÍMSKÉ ÚZEMÍ

Takový byl Zenon na počátku své vlády. Bezohledný, lehkomyšlný. Poddaní jak na Východě tak na Západě pod jeho vládou velmi trpěli. Z jedné strany všechno zpustošili Saracéni, z druhé strany Hunové, nazývaní kdysi Massageti, se přeplavili přes Dunaj a vtrhli do Thrákie, aniž se jim kdo postavil na odpor. Konečně i Zenon jednal a žil jako barbar.

3. KAPITOLA

TYRAN BASILISKOS

Bratr Veriny Basiliskos¹ se proti němu postavil. Příbuzní totiž nenáviděli Zenona pro jeho odporný život, poněvadž neučinil nic, co by bylo hodno

muže. Ve špatnosti se odráží duchovní slabost podléhající rozkoším. Uprchl před Basiliskem toužícím zmocnit se vlády. S manželkou Ariadnou, která po útěku manžela opustila matku, a s několika přáteli, kteří mu ještě zůstali, uprchl do svého rodiště v Izaurii. Tak Basiliskos dostal římskou říši. Svého syna Marka učinil císařem a šel zcela jinou cestou než Zenon a ti, kteří vládli před ním.

1 Basiliskos (476-77).

4. KAPITOLA

BASILISKŮV PŘÍPIS BISKUPŮM

Hned jak Basiliskos nastoupil, když byla k němu vyslána delegace nějakých lidí z Alexandrie, povolal zpět z osmnáctiletého vyhnanství Timothea (Aelura). V té době spravoval konstantinopolské biskupství Akakios (Acacius). Když tedy Timotheus přišel do královského města, přemluvil Basiliska, aby napsal všem biskupům a aby nad jednáním v Chalcedonu a nad knihou Lva vyslovil anathema.

Dopis zní takto:

Basiliskův oběžník, enkyklion

Basiliskos imperátor, císař, zbožný, vítěz, triumfátor, největší, vždy Augustus, a Markus, velmi vznešený císař nejdůstojnějšímu a Bohu velmi milému biskupu města Alexandrie Timotheovi. Naši velmi zbožní předchůdci imperátoři, kteří stále ctíli svatou, blaženou, nesmrtelnou a oživující Trojici vydali zákony týkající se pravé a apoštolské víry, které vždy byly ku prospěchu celému světu. Chceme, aby nikdy nebyly porušovány, a považujeme je za své vlastní zákony. My horlivě a zbožně ctíme Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, který nás povýšil k této slávě a jemuž dáváme přednost před všemi pozemskými záležitostmi. Věříme, že jednota Kristova stáda je základem spásy jak vlastního stáda tak všech poddaných a pevnou, nedobytnou hradbou našeho impéria.

Proto v Boží horlivosti přinášíme Bohu a Spasiteli našemu Ježíši Kristu jakoby prvotinu naší vlády přání jednoty ve svaté církvi. Slavnostně prohlašujeme, že oporou lidského štěstí je vyznání víry, symbolům, 318 svatých Otců, kteří tehdy z vnuknutí Ducha svatého byli shromážděni v Nicei. V tomto symbolu jako naši předkové tak i my věříme a v něm jsme byli pokřtěni. Toto symbolům (vyznání víry) necht' jedině je užíváno ve všech velmi svatých Božích církvích při shromáždění pravověrného lidu. Vždyť co jednou se stalo směrnicí pravé, upřímné víry, postačí k vyvrácení kterýchkoli herezí i k dokonalé jednotě svatých Božích církví. Necht' je závazné i to, co potvrdilo v tomto královském městě 150 svatých Otců ve velmi svatém symbolu proti těm, kteří se rouhavě vyjadřují o Duchu svatém, a co bylo učiněno nedávno v efezské metropoli proti bezbožnému Nestorovi a proti těm, kteří následovali jeho blud.

Jednotu a klid ve svatých Božích církvích po celém světě ruší kniha Lva a všechno, co bylo řečeno a uděláno v Chalcedonu při definování víry a výkladu symbola (vyznání víry) k vylepšení výše uvedeného svatého symbola 318 svatých Otců. Proto jsme se rozhodli, aby všichni svatí biskupové zde a všude v jednotlivých církvích vyslovili proti tomu anathema a kdekoli by bylo něco takového nalezeno, aby to dali spálit. Tak totiž naši zbožné a svaté paměti předchůdci imperátoři Konstantin a Theodosius Mladší nařídili o všech heretických učeních. Takto má být zcela vyloučeno z katolické, apoštolské a jedině pravé církve, co by měnilo na věčném a spasitelném ustanovení 318 svatých Otců, 150 blažených Otců, kteří vynesli rozhodnutí o Duchu svatém, a konečně i těch shromážděných v Efezu.

Tedy ať není dovoleno žádnému, ani knězi ani laikovi, žádným způsobem přestoupit ono svaté ustanovení přesvatého symbola. Stejně jako všem novotám zavedeným v Chalcedonu proti božskému symbolu, rozhodli jsme se vyslovit anathema také herezi těch, kteří popírají, že jednorozený Boží Syn se stal člověkem z Ducha svatého a Bohorodičky Marie vždy Panny, ale vykládají, že přijal tělo z nebe nebo že měl jen domnělé tělo. Konečně vyslovujeme anathema každé herezi a všemu, co kdy a kde na světě v myslí či slovem bylo změněno na božském symbolu. Poněvadž úkolem imperátorské prozíravosti je nejen teď, ale i v budoucnu zajistit svým poddaným bezpečný klid, rozhodli jsme se, aby velmi svatí biskupové kteréhokoli místa svým podpisem potvrdili tento náš oběžník a jasně prohlásili, že se drží toliko božského symbola 318 svatých Otců a co

později potvrdilo 150 Otců. Velmi svatí Otcové, kteří se sešli potom v efezské metropoli, rozhodli, že se nutno řídit jako směrnicí víry pouze svatým symbolem 318 svatých Otců. Proto svaté církve musí zcela odmítnout, co v Chalcedonu urazilo pravověrný lid a co by bylo na překážku šťastného života celého světa i jednotlivců. Po tomto napomenutí, o kterém věříme, že jsme je napsali z Božího vnuknutí a že přispěje k jednotě všech velmi svatých Božích církví, ať se nikdo nepokouší o novotu v Chalcedonu, která je namířena proti víře, mluvit, o ní učit a ve svých spisech ji šířit ani ji vůbec jmenovat. Ty bychom považovali za původce neklidu ve svatých Božích církvích i v celém našem impériu a za nepřátele Boha a naší spásy podle zákonů, které již dříve o takovýchto špatnostech vynesl blahé paměti imperátor Theodosius a které jsme také k tomuto našemu svatému oběžníku připojili. Jsou-li to biskupové či klerici, nařizujeme je sesadit, jsou-li to mniši či laici, potrestat je vyhnanstvím a ztrátou všeho majetku. Tak totiž svatá Trojice jedné podstaty, která vše stvořila a oživuje a kterou naše zbožnost stále uctívá, až bude vytrhán plevel a zachována pravá apoštolská tradice svatého symbola, bude naším duším i všem poddaným milostivá a nadále spolu s námi zachová klid.

5. KAPITOLA

KDO SOUHLASIL S BASILISKOVÝM OBĚŽNÍKEM

Jak píše rétor Zacharias, souhlasil s tímto oběžníkem Timotheus, který se nedávno vrátil z vyhnanství. Dále Petr příjmením Kyafeus-Fullo (pozn.: něco jako čistič prádla), který byl s Timotheem v Konstantinopoli. Ti rozhodli, aby i Pavel se stal biskupem v Efezu. Týž Zacharias uvádí, že také jeruzalémský biskup Anastasius, který nastoupil po Juvenalovi, podepsal ještě s mnoha jinými oběžník, takže dopis Lva a chalcedonský koncil odsoudilo asi 50 biskupů. Podle téhož spisovatele poslali Basiliskovi žádost asijských biskupové, kteří byli v Efezu.

Část žádosti zní takto:

"Velmi zbožným a Krista velmi milujícím našim pánům Basiliskovi a Markovi, věčným vítězným Augustům". A krátce na to: Jste stále považováni za velmi zbožné imperátory, kteří velmi milují Krista. Spolu s vírou, která je nenáviděna a bojuje se proti ní, napadají různým způsobem i vás". A trochu dále: "Necht' stihne hrozný budoucí soud a plamen Božího ohně i spravedlivý hněv Vaší jasnosti v krátké době odpůrce, kteří se na všemocného Boha a na Vaši vládu posilovanou pravou vírou v jakési zpupnosti jakoby kopím snažili zaútočit a nijak ani nás nešetří. Stále nás napadají, že jsme musili podepsat Váš svatý apoštolský oběžník. A my jsme jej velmi rádi přece podepsali". A dále: Jednejte tak, jak jste to napsali ve svém oběžníku. Uvědomte si, jak jste již řekli, že celý svět by byl rozvrácen. Zlo, které vzešlo z chalcedonského koncilu, se snad bude zdát nepatrným, avšak usmrtí nespočet lidí a nespravedlivě a nezákonně zaviní prolítí krve pravověrných". A opět trochu dále: "Před naším Spasitelem Ježíšem Kristem prohlašujeme a prosíme: Ať Vaše zbožnost neodvolá nic z toho, co si předsevzala, a ať jsou spravedlivě podle církevních kánonů potrestáni a sesazeni. Zvláště ať je potrestán ten, který obviněn z mnoha zločinů neprávem spravuje biskupství v královském městě". Týž Zacharias o tom píše doslovně toto: Jakmile vyšel imperátorův oběžník, mníši v královském městě následovali Eutychovo blouznění a rychle se přiklonili z prospěchářství k Timotheovi. Když však Timotheus jim dokázal, že Boží Slovo vzhledem k tělu má stejnou podstatu jako naše tělo a vzhledem k božství že má stejnou podstatu jako Otec, vrátili se k Eutychovu názoru".

6. KAPITOLA

TIMOTHEUS ODSOUDIL CHALCEDONSKÝ KONCIL

Týž Zacharias říká, že Timotheus odešel z Konstantinopole do Efezu a tam dosadil na biskupský stolec Pavla. Pavel pozbyl biskupský stolec, poněvadž již dříve byl vysvěcen biskupy tamní provincie podle starého zvyku. Timotheus také efezské církvi vrátil patriarchální právo, které jí, jak jsem dříve připomenul, odňal chalcedonský koncil. Odtud se Timotheus odebral do Alexandrie a ode všech, kteří k němu přišli, důtklivě žádal, aby

anathematem odsoudili chalcedonský koncil. Jak uvádí Zacharias, nepřistoupili na to ani jeho straníci ani biskup z Joppe Theodotus. Ten byl jedním z těch, které vysvětil Theodosius. Theodosia někteří ustanovili jeruzalémským biskupem v době, když byl Juvenalis v Konstantinopoli.

7. KAPITOLA

BASILISKŮV DRUHÝ OBĚŽNÍK

Týž Zacharias píše, že konstantinopolského biskupa Akakia (Acacia) velmi mrzelo, že mniši a lid královského města se vzbouřili proti Basiliskovi, jako by byl heretikem. Píše rovněž, že Basiliskos svůj oběžník odvolal a že vydal zákon, že je neplatné, co v dřívějším oběžníku bylo uvedeno. A konečně že poslal jiný oběžník, jímž potvrzuje chalcedonský koncil. A tento oběžník - nazývá jej antikyklion - vynechal Zacharius, který svým straníkům příliš stranil, když o tom psal.

Ten druhý oběžník zní takto:

"Imperátoři césarové Basiliskos a Marek jsme rozhodli, že pravověrná víra, kvetoucí od samého začátku v katolických církvích až do naší doby, musí být zachována i v budoucnu. V ní jsme byli pokřtěni a v ní věříme. Rozhodli jsme se, že pouze tato víra neporušená a neotřesená musí vládnout a natrvalo zůstat ve všech katolických a apoštolských pravověrných církvích a nic jiného se nemá hledat. Z tohoto důvodu nařizujeme za neplatné vše, o čem jedná oběžník či jiné přípisy ohledně víry a církevní kázně. Zároveň vyslovujeme anathema Nestorioví, Eutychovi a všem jiným herezím i těm, kteří s nimi souhlasí. Proto nechceme, aby se konala nějaká nová synoda ani aby nevznikal žádný problém ohledně víry, ale chceme, aby víra zůstala pevná a neotřesená. Prikazujeme, aby provincie (eparchia) s právem světít měla sídlo v tomto královském městě a to právo aby bylo znovu přiznáno nejdůstojnějšímu patriarchovi a biskupu Akakiovi (Acacioví) a aby velmi milovaní biskupové zůstali ve svých sídlech, kde nyní jsou. Nikdo po jejich smrti ať

si neosobuje výsadní právo světit, které přísluší stolci tohoto královského města. Nikdo ať nepochybuje o síle tohoto nařízení".

Avšak udalo se toto:

8. KAPITOLA

ZENONŮV NÁVRAT

Zenon viděl ve snu svatou a v četných zápasech velmi osvědčenou prvomučednici Theklu, jak jej povzbuzuje a slibuje mu znovu vládu. Vydal se tedy proti Byzantiu. Podplatil své protivníky a vyhnal z impéria Basiliska po jeho dvouleté vládě. Basiliskos se utekl do kostela, kde se vzdal nepřátelům. Proto Zenon zasvětil velmi velký a krásný chrám prvomučednici Thekle v izaurické Seleucii a vyzdobil jej královskými klenoty, což až do dneška je tam zachováno. Basiliskos byl odveden do Kappadokie. Na stanici zvané Akusos byl s manželkou a dětmi zavražděn. Zenon vydal zákon, kterým zrušil všechno, co tyran Basiliskos v oběžnicích nařídil. Tehdy byl vyhnán z antiochijské církve Petr, příjmením Fullo, a Pavel z Efezu.

9. KAPITOLA

BISKUPOVÉ PO SMRTI BASILISKA ŽÁDAJÍ O ODPUŠTĚNÍ, ŽE ODSOUDILI CHALCEDONSKÝ KONCIL

Mezitím asijští biskupové, aby si naklonili Akakia (Acacia), poslali mu jako omluvu žádost o milost. Tvrdili, že byli přinuceni podepsat oběžník, že to neučinili dobrovolně. Přísahali, že je tomu skutečně tak a že nevěří jinak, než jak to bylo formulováno na chalcedonském koncilu a že i předtím tak věřili. Smysl jejich žádosti je tento: "Dopis či žádost poslaná

asijskými biskupy konstantinopolskému biskupu Akakiovi. Velmi svatému a velmi zbožnému konstantinopolskému biskupu velmi svaté církve v královském městě Konstantinopoli - Novém Římě Akakiovi". A dále: "Přináší ji Vám, který nás řádně zastupuje". A trochu dále: "Touto žádostí naznačujeme, že ne dobrovolně, ale z přinucení jsme podepsali. Učinili jsme to slovem i písmem, ale ne s vnitřním souhlasem. Pomocí Vašich bohumilých modliteb a Boží pomocí tak věříme, jak jsme to přijali od oněch 318 a 150 svatých Otců. Věříme krom toho tomu, co v Chalcedonu zbožně a správně stanovili svatí Otcové tam shromáždění". Zda je rétor Zacharius pomluvil či sami lhali, když tvrdili, že podepsali nedobrovolně, nemožu ovšem říci.

10. KAPITOLA

ANTIOCHIJŠTÍ BISKUPOVÉ

Po sesazení Petra se stal biskupem antiochijské církve Stefanos. Toho antiochijsští chlapani zabili velmi ostrými šípy ze třtiny, jak píše rétor Jaří. Po Stefanovi byla svěřena správa biskupského stolce Kalandiovi. Tento všechny, kteří k němu přicházeli, přemluvil, aby odsoudili anathematem Timothea a Basiliskův oběžník.

11. KAPITOLA

BISKUPOVÉ V ALEXANDRII

Zenon měl v úmyslu vyhnat Timothea z Alexandrie. Změnil však svůj úmysl, když mu někteří připomenuli, že Timotheus je již velmi starý a blízko smrti. Nedlouho potom, když Timotheus zemřel, biskupové spadající pod pravomoc alexandrijského stolce si zvolili za biskupa jakéhosi Petra příjmením Mongon¹. Když to bylo Zenonovi oznámeno,

velmi ho to znepokojilo. Zenon se rozhodl potrestat Petra smrtí. Povolal zpět za nástupce Proteria Timothea, který pro vzpouru lidu žil tehdy v Kanobi. Timotheus tedy na imperátorův příkaz znovu získal své biskupské křeslo.

1 Petr Mongon, diákon alexandrijské církve, přívrženec Eutycha a Timothea Aelura byl vysvěcen heretickým biskupem r. 477.

12. KAPITOLA

IMPERÁTOR A ALEXANDRIJSKÁ CÍRKEV

Kněz a ekonom ctihodného kostela svatého Jana Předchůdce a Křtitele Jan na radu některých alexandrijských byl poslán do Konstantinopole požádat panovníka, aby alexandrijským občanům bylo dovoleno, kdyby snad jejich biskup zemřel, zvolit si biskupa, kterého by chtěli. Jak píše Zacharias, imperátor tomuto Janovi vytkl, že se sám chce ucházet o biskupství. Když se Jan přísahou zavázal, že se nikdy nebude ucházet o biskupství, vrátil se do vlasti. Imperátor zákonem stanovil, že po smrti Timothea bude biskupem ten, kterého si klérus a lid zvolí. Když nedlouho potom zemřel Timotheus, tento Jan, jak uvádí též Zacharias, opovrhl přísahou, kterou se panovníkovi zavázal, a za úplatky byl ustanoven biskupem v Alexandrii. Když se to imperátor dozvěděl, nařídil Jana vyhnat. Na radu některých napsal alexandrijským přepis zvaný Henotikon (Výzva k jednotě) a přikázal, aby alexandrijský stolec byl vrácen Petrovi (Mongovi), pokud podepíše toto Henotikon a pokud přijme do společenství Proteriovy přívržence.

13. KAPITOLA

PETR MONGON BISKUPEM V ALEXANDRII

Na radu biskupa královského města Akakia (Acacia) přinesl prefekt v Egyptě Pergamios imperátorovo Henotikon. Když dorazil do Alexandrie a dozvěděl se, že Jan utekl, sešel se s Petrem. Přemluvil jej, aby přijal Zenonovo rozhodnutí, i ty, kteří s Petrem nesouhlasili. A tak Petr výše uvedené Henotikon přijal a podepsal. Slíbil, že přijme do společenství ty, kdo s ním nesouhlasili. Zanedlouho, když se konala v Alexandrii veřejná slavnost a když všichni souhlasili se Zenonovým přepisem, přijal Petr Proteriovy přívržence do společenství. V kostele měl promluvu k lidu, při níž přečetl Zenonovo Henotikon, které zní takto:

14. KAPITOLA

ZENONOVO HENOTIKON

"Imperátor césar Flavius Zenon, zbožný, vítěz, triumfátor, největší, vždy Augustus nejdůstojnějším biskupům, klerikům, mnichům a lidu v Alexandrii, Egyptě, Libyi a Pentapolis.

Poznáváme, že jediné pravá a správná víra, kterou vyložilo 318 svatých Otců v Nicei z Božího vnuknutí a kterou potvrdilo 150 svatých Otců v Konstantinopoli, je posilou a ochranou našeho impéria. Ve dne v noci všemožně se snažíme svými zákony, aby všude rostla svatá katolická a apoštolská Boží církev, která je pro naši vládu neporušenou a nesmrtelnou matkou, skrze níž, jak jsem řekl, roste i víra. Necht' zbožný lid v pokoji a svornosti setrvává s Bohu velmi milými biskupy, velmi zbožnými kleriky, přestavenými klášterů a mnichy a necht' prosí Boha za naše impérium. Když velký Bůh a Spasitel náš Ježíš Kristus, který se narodil a stal se člověkem ze svaté Panny a Bohorodičky Marie, schválí naši oslavu a úctu, budou potřeni a zničeni všichni nepřátelé a všechny národy podle Boží vůle se podřídí naší moci. Pak lidem bude dán pokoj a z pokoje vyplývající dobra, dobré počasí, úroda a všechna ostatní dobra. Neposkvrněná víra chrání nás i římský stát. Velmi zbožní archimandrité, mniši a jiní nejdůstojnější lidé nás se slzami v očích prosili, aby zavládla ve velmi svatých církvích jednota a aby se jedny údy spojily s druhými, které již drahý čas se pokusil nepřítel rozdělit u vědomí, že snadno zvítězí,

napadne-li celé tělo církve. Tak se stalo, že nespočet lidí zahubil falešným křtem, jednak sebou vezme z tohoto života ty, kteří nejsou v božském společenství. Bylo spácháno nespočet vražd a množstvím krve byla potřísněna nejen země, ale i vzduch. Kdo by nechtěl to změnit k lepšímu? Proto chceme, abyste věděli, že ani my ani kterékoli církve neuznáváme ani nebudeme uznávat jiné symbolům (vyznání víry) ani jinou formulaci víry či víru mimo uvedené symbolům 318 svatých Otců a potvrzené již uvedenými 150 Otců a také nechceme, aby někdo něco jiného vyznával. Kdo by něco jiného vyznával, toho považujeme za odcizeného víře. Jak již bylo řečeno, věříme, že pouze touto vírou je chráněno naše impérium. Všichni, kteří přijímali spasitelný křest, ať jsou křtěni pouze ve znamení tohoto symbola. Jím se řídili svatí Otcové v Efezu, kteří sesadili bezbožného Nestoria spolu s těmi, kteří následovali jeho názor. Nad Nestoriem a Eutychem, poněvadž smýšleli zcela opačně než uvedení Otcové, vyslovujeme anathema. Také uznáváme 12 kapitol, které složil svatý paměti biskup svaté katolické alexandrijské církve Cyril. Vyznáváme, že jednorozený Boží Syn a Bůh se stal člověkem, že náš Pán Ježíš Kristus je co do božství jedné podstaty s Otcem a co do lidství je stejné podstaty jako my. Vyznáváme, že sestoupil, narodil se z Ducha svatého a Panny Bohorodičky Marie, že je jeden a ne dva (Synové). Říkáme, že je to jedna osoba, která činila zázraky, i že jako člověk dobrovolně trpěl. Neuznáváme ty, kteří rozdělují či směšují Krista či říkají, že je to pouhý prelud. Pravé a bezhříšné narození z Bohorodičky nepřivedlo na svět druhého Syna. Trojice zůstala totiž Trojicí, i když jeden z Trojice, totiž Bůh Slovo, se stal člověkem. U vědomí, že svatý a pravověrný Boží církve kdekoli na světě i Boha velmi milující jejich představení biskupové a konečně i naše impérium žádné jiné symbolům či formulaci víry krom výše uvedeného svatého učení nepřipustili ani nepřipouští, bez váhání jsme se k tomu připojili.

Píšeme vám to, ne, že bychom zaváděli novoty ve víře, ale abychom se vám ospravedlnili. Kdokoli jinak cítí či smýšlí ať nyní či kdykoli jindy, než co bylo ustanoveno v Chalcedonu či na jiné synodě, tomu vyslovujeme anathema. Zvláště Nestoriovi a Eutychovi a těm, kteří smýšlejí jako oni. Spojte se tedy s duchovní matkou církví, abyste spolu s námi žili v Božském společenství podle výše uvedené víry 318 svatých Otců, která je jedinou a jednou směrnicí víry. Nejsvětější naše matka církev na vás jako na své vlastní syny čeká, aby vás objala. Dlouho již touží slyšet příjemný

hlas vaší jednoty. Pospěšte si tedy! Učiníte-li to, nakloníte si laskavost Pána a Spasitele našeho Krista a náš majestát bude vás velmi chválit".

Když to bylo přečteno, všichni Alexandrijští se připojili k svaté apoštolské církvi.

15. KAPITOLA

ALEXANDRIJSKÝ BISKUP V ŘÍMĚ

Jan, o kterém jsme se dříve zmínili, když uprchl z Alexandrie, uchýlil se do Říma a zde vzbudil velký rozruch. Tvrdil, že byl vyhnán, protože hájil rozhodnutí Lva¹ a chalcedonského koncilu a že na jeho místo byl dosazen

jiný, který byl proti těmto rozhodnutím. Biskup starého Říma Simplicius² byl tím pobouřen a napsal o tom imperátorovi Zenonovi. Zenon odpověděl, že Jan lhal a nebyl z žádného takového důvodu vyhnán z biskupství.

1 Sv. Lev I. (440-61). Sedmý den po smrti sv. Lva I. nastoupil 12. listopadu r. 461 Hilarius. Hilarius byl římským biskupem 6 roků 3 měsíce a 10 dní. Zemřel 21.

2. 468. Dne 25. 2. 468 byl zvolen Simplicius (zemřel 2. 3. 483).

16. KAPITOLA

PŘÍPISY PROTIPETROVI

Ale i antiochijský biskup Kalandion napsal imperátorovi Zenonovi a konstantinopolskému biskupu Akakiovi (Acaciovi) a nazval Petra cizoložníkem¹. Tvrdil, že Petr, když byl v Alexandrii, veřejně vyhlásil anathema chalcedonskému koncilu. Kalandion byl zanedlouho poslán do

vyhnanství do Oasis, protože prý stranil Illovi, Leontinovi a Pamprepiovi, kteří byli proti tyranu Zenonovi. Petr, příjmením Kyafeus-Fullo, který byl biskupem v Antiochii před Kalandionem a Stefanem, znovu získal biskupský stolec. Podepsal Zenonův přípis Henotikon a synodní jednání a poslal jej alexandrijskému biskupu Petrovi. Také

konstantinopolský biskup Akakios vešel ve společenství s tímto alexandrijským biskupem Petrem. Rovněž jeruzalémský biskup Martyrius poslal synodní akta tomuto Petrovi. Přesto potom někteří vyloučili Petra ze svého společenství a Petr veřejně vyhlásil anathema chalcedonskému koncilu. Když to bylo oznámeno konstantinopolskému biskupu Akakiovi, nemálo jej to znepokojilo. Akakios tedy poslal své lidi, aby zjistili pravdu. Petr se je snažil přesvědčit, že se nic takového nestalo, a postaral se o zápis, ve kterém někteří dosvědčili, že nic takového neučinil.

1 Rovněž papež Simplicius tak nazývá. Petra Mongona v dopise Akakiovi.

17. KAPITOLA

PETRŮV DOPIS AKAKIOVI

Tento Petr jako falešný herec, který se dovedl přizpůsobit poměrům, nesetřval na svém názoru. Jednou vyslovil anathema chalcedonskému koncilu, podruhé pěl na něj chválu a hledal pomoc, kde se dalo. A tak napsal konstantinopolskému biskupu Akakiovi tento dopis:

"Nejvyšší Bůh nechť Tvé svatosti odplatí za takovou námahu a nepříjemnosti, které jsi po mnoho let zakoušel, protože jsi chránil víru svatých Otců a posiloval ji jsi svým kázáním. V léto víře také shledávám, že symbolům 318 svatých Otců bylo správně a řádně stanoveno. V této víře byli jsme kdysi pokřtěni, tak jsme věřili a věříme. Tu víru potvrdilo také 150 svatých Otců v Konstantinopoli. Tys neustále ukazoval všem cestu a snažil jsi se, aby svatá Boží církev byla jednotná. Pádnými důkazy jsi nás přesvědčil, že proti této víře nebylo na velmi svatém koncilu podniknuto nic, co by nesouhlasilo se svatými Otcí shromážděnými tehdy

v Nicei, naopak, že potvrdili jejich rozhodnutí. Když tedy vidíme, že na víře nebylo nic změněno, připojili jsme svůj souhlas i svou víru. Poznali jsme však, že někteří mniši nenávidějící bratrskou lásku donesli k Vaším uším pomluvy, které mohly velmi snadno Tvou svatost popudit proti nám. Předně, že jsme přenesli ostatky svatého Otce biskupa Timothea na jiné místo. Něco takového není ani milé Bohu ani to neodpovídá zákonům. Potom se uchýlili k druhému obviňování, které neodpovídá pravdě, a zdá se horší než to první obvinění. Jak jsme mohli vyhlásit anathema chalcedonskému koncilu, kterému věříme a který jsme potvrdili? Jak se domnívám, nezůstalo utajeno Tvé svatosti, jaká je řevnivost mezi lidem a mnichy usilujícími zavádět novoty. Ti se spojili s některými špatnými lidmi, kteří se rozešli s církví, a pokoušejí se strhnout lid na svou stranu. Avšak my, podporováni Vašimi modlitbami, vymysleli jsme lék, který by nijak neuškodil svatému koncilu v Chalcedonu. Vždyť víme, že se tam nic nového nestalo. Abychom však přesvědčili prostý lid, postarali jsme se, aby totéž řekli ti, kteří spolu s námi se shromažďují. Naléhal jsem na ně a rychle jsem je přesvědčil. Ujistuji Tvou svatost, že nyní neustupuji mnichům, kteří zasévají plevel a kteří přetahují na svou stranu některé, kteří jsou nyní v klášteřích, aby je učinili nástroji vzpoury. Jednou mluví to, po druhé ono a zasévají pomluvy proti nám i proti pokoji v Kristové církvi. Nedovolují, abychom řádně řídili Svatou Kristovu církev. Jen usilují o to, aby lid nám svěřený spíše ovládal nás než aby nás poslouchal. Dělalí vše, co je nedůstojné Boha. Věříme, že Vaše svatost to velmi svatému imperátorovi sdělí a přičiní se, aby od jeho jasnosti přišla náležitá odpověď, a tak aby byl zjednán v církvích pokoj hodný Boha i imperátora a aby tak všichni se opět uklidnili.

18. KAPITOLA

BISKUP JAN OBVIŇUJE AKAKIA

Zatím Jan, který se uchýlil do Říma, neustále obtěžoval římského biskupa Felixe¹, který nastoupil po Simpliciovi, tím co Petr dělá. Konečně jej přemlouval, jak sděluje Zacharias, aby sesadil Akakia, protože sdílí společenství s Petrem. Tomuto názoru vyhověl, jako by to nebylo podle

kánonů. Rozhodnutí odevzdali Akakiovi někteří mniši zvaný klášterníci. Tak to napsal Zacharias. Zdá se, že Zacharias nebyl dobře obeznámen s událostmi, ale jen o nich slyšel, a proto podává nám zmatenou a neúplnou zprávu. Vysvětlím tedy, jak tomu bylo. Když Jan obvinil Akakia u Felixe, že Akakios nedovoleně sdílí společenství s Petrem a jedná proti předpisům svatých kánonů, Felix poslal biskupy Víkala a Míšena k Zenonovi se žádostí, aby Zenon potvrdil chalcedonský koncil, Petra jako heretika aby odstranil a Akakia poslal do Říma zodpovídat se z toho, co mu Jan, o němž jsme se tolikrát zmínili, vytýkal.

1 Felix II. (483-92).

19. KAPITOLA

PŘEDSTAVENÝ KLÁŠTERA CYRIL PÍŠE FELIXOVI

Ale dříve než dorazili do královského města, poslal představený kláštera akoimétů (bdících) některé k Felixovi s dopisem, ve kterém si stěžuje na Cyrilovu váhavost, ač bylo toho tolik spáchaného proti pravé víře. A tak Felix napsal Misenovi a jeho společníkům, aby nic nepodnikal, dokud nebudou mluvit s Cyrilem a nedozví se, co by bylo třeba dělat.

20. KAPITOLA

KORESPONDENCE FELIXE A ZENONA

Felix jim odepsal. Poslal dopis také Zenonovi, kde mu připomenul jak chalcedonský koncil, tak jej také upozornil na pronásledování v Africe,¹ které vyvolali Hunové. Napsal též Akakiovi. Imperátor Zenon odepsal Felixovi, že se zbytečně znepokojuje tím, co Jan řekl. Vždyť kdo kdysi přísahal, že nebude na žádný způsob ucházet se o alexandrijský biskupský

stolec, později tuto přísahu svatokrádežně porušil. Dále že Petr bez řádného prověření byl povýšen, že vlastní rukou podepsal, že přijímá víru 318 svatých Otců v Nicei a schválil i víru chalcedonského koncilu.

Dopis Zenonův zní:

"Bud' ujistěn, že naše zbožnost a výše jmenovaný Petr a všechny přsvaté církve uznávají a ctí nejsvětější chalcedonský koncil, poněvadž je v souladu s vírou nicejského koncilu. Při koncilním jednání se četly dopisy jak výše jmenovaného Cyrila a jiných představených klášterů, tak biskupů a kleriků egyptské diecéze napsané Felixovi, týkající se Petra jako heretika a těch, kteří sdílejí společenství s Petrem".

Když přišli k Felixovi mniši z kláštera akoimétů, obvinili Misena a Víta, že před příchodem do královského města tajně četli Petrovo jméno zapsané ve svatých deskách (diptychy) a pak že to začalo být i veřejně předčítáno, a tak že Misenus a Vitalis sdíleli společenství s Petrem. Egyptané ve svém dopise sdělovali o Petrovi to, o čem jsem mluvil, jednak že Jan jako pravověrný byl řádně vysvěcen, Petr však že byl vysvěcen pouze od dvou biskupů, kteří s ním vyznávali tutéž herezi, a že po Janově útěku byli pravověrní všemožně trestáni. Dále že Akakios se o tom dozvěděl prostřednictvím těch, kteří přišli z Alexandrie do Konstantinopole, a konečně že týž Akakios pomáhá Petrovi.

1 Pronásledování začalo r. 483. Hunerich vydal 2 výnosy proti katolíkům. První na Nebevstoupení Páně r. 483, druhý v únoru r. 484.

21. KAPITOLA

OBVINĚNÍ ŘÍMSKÝCH LEGÁTŮ

K tomu nemálo přispěl akoimétský mnich Symeones, kterého do Říma poslal Cyril. Symeones obvinil Misena a Vitala, že sdíleli společenství s heretiky tím, že Petrovo jméno četli v diptychách a tím že mnohé prosté lidi z řad heretiků uvedli v omyl, jako by Petra přijal římský stolec do

společenství. Symeones k tomu také přidal, že Misenus a Vitalis nechtěli o různých problémech mluvit s pravověrnými, ani jim nechtěli dát dopis ani prověřit si nic z toho, co bylo proti pravé víře. Na podporu byl také uváděn kněz Silvanus, který dlel s Misenem a Vitalem v Konstantinopoli a který potvrdil, co říkali mniši. Krom toho byl čten dopis Akakia Simpliciovi, v němž Akakios tvrdil, že Petr byl již dříve sesazen a že je synem noci. Že Misenus a Vitalis byli zbaveni mystického společenství a zbaveni kněžství, poněvadž celá synoda doslovně prohlásila: Římská církev nepřijímá heretika Petra, který kdysi rozhodnutím Svatého stolce byl exkomunikován a bylo proti němu vysloveno anathema. I když by proti tomu nebylo námitek, nemohl by být představeným pravověrných, poněvadž byl vysvěcen heretiky. Toto také naznačovalo, že si konstantinopolský biskup Akakios zaslouží přísného pokárání. Vždyť když Akakios psal Simpliciovi, nazval Petra heretikem a vůbec to neoznámil Zenonovi. Miloval-li Zenona, měl to přece učinit. On však, jak je vidět, má raději Zenona než víru.

Ale vraťme se k událostem. Existuje dopis tohoto Akakia biskupům, klerikům, egyptským mnichům a všemu lidu. V něm se pokusil ospravedlnit schizma. Proto také napsal alexandrijskému biskupu Petrovi.

22. KAPITOLA

NEKLID V ALEXANDRII

V Alexandrii sílilo schizma. Petr neuznal Lvův dopis ani jednání na chalcedonském koncilu ani co napsal Dioskoros a Timotheus, a znovu vyhlásil tomu anathema. Přemluvil také některé biskupy a představené klášterů, aby s ním sdíleli společenství. Jiné, které nemohl přemluvit, vyhnal z jejich klášterů. Proto se Nefalios odebral do královského města a vše oznámil Zenonovi. Rozhněvaný Zenon poslal jednoho ze svých tělesných strážců, Kosmu, aby kvůli zachování jednoty pohrozil Petrovi, protože svým jednáním vyvolává velký neklid. Kosmas nic nepořídil, a proto se vrátil do Konstantinopole. Jen vyhnané mnichy povolal zpět do klášterů. Proto imperátor znovu poslal tam Arsenia, kterého zároveň povýšil na prefekta v Egyptě a na vojenského velitele. Ten s Nefariem

přišel do Alexandrie, kde měl řeč o svornosti. Když však je nemohl přesvědčit, poslal některé do Konstantinopole. Tady před Zenonem bylo hodně diskutováno o chalcedonském koncilu. Nic nevyjednali, protože Zenon nesouhlasil s chalcedonským koncillem.

23. KAPITOLA

BISKUPOVÉ V ALEXANDRII, KONSTANTINOPOLI A ANTIOCHII

Mezitím zemřel Akakios (Acacius)¹. Na jeho místo nastoupil Fravitas (Pravita). Ten poslal dopis Petrovi stran koncilu. Petr mu odepsal. Zmínil se o chalcedonském koncilu, jak jsem dříve uvedl. Po Fravitově smrti, který řídil biskupství jen 4 měsíce, nastoupil na jeho místo Eufemius. Eufemius dostal dopis od Petra, týkající se koncilu. Eufemia velmi znepokojilo, že Petr v něm vyslovil anathema chalcedonskému koncilu, a odloučil se od společenství s Petrem. Oba dopisy, jak Fravita Petrovi tak Petra Fravitovi existují. Pro jejich rozsáhlost jsem je neuvedl. Když tedy Eufemius a Petr se navzájem obviňovali a jeden proti druhému se chystali svolat synodu, překvapila Petra smrt². Po Petrovi nastoupil Athanasius. Ten velmi dlouho usiloval smířit ty, kteří žili v neshodě, ale nemohl to dokázat, poněvadž obě strany stály na svých odlišných názorech. Tento Athanasius poslal dopis antiochijskému biskupu Palladiovi, který nastoupil po Petrovi, a v něm se vyjádřil o chalcedonském koncilu jako Petr. Totéž učinil Jan, který obdržel alexandrijský stolec po Athanasiovi. Po smrti biskupa antiochijské církve Palladia nastoupil na jeho místo Flavianus. Ten poslal antiochijského kněze Salomona do Alexandrie s dopisem, ve kterém žádal Jana o odpověď. Po tomto Janovi se stal biskupem jiný Jan. To se však stalo až na začátku vlády imperátora Anastasia³. Tento odmítl dát biskupství Eufemiovi. Toto jsem považoval za nutné uvést jednak kvůli přehledu, jednak kvůli lepšímu zapamatování.

1 Akakios (Acacius) zemřel r. 489. Jeho nástupce Fravitu vystřídal Eufemius.

2 Petr Mongon zemřel r. 490.

24. KAPITOLA

PŘÍBUZNÝ CÍSAŘOVNY VERINY ARMATOS ZABIT

Zenon na radu Illa zavraždil také Armata, příbuzného císařovny Veriny. Když Basiliskos Armata poslal proti Zenonovi, Zenon si jej podplatil dary. Z nepřítele učinil společníka a přítele. Jeho syna Basiliska prohlásil Zenon v Nicei césarem. V Konstantinopoli, kam jej lstivě Zenon vylákal, jej Zenon zabil. Jeho syna Basiliska z césara učinil kněze. Ten se později stal biskupem.

25. KAPITOLA

VZPOURA SKYTHA THEODORIKA

Proti Zenonovi se vzbouřili také Theodorik, rodilý Gót. Sebral své vojsko v Thrákii a vypravil se proti Zenonovi. A když všechno na cestě až k pontské úžině zpusťošil, málo chybělo, že by dobyl královské město, kdyby někteří z jeho podplacených příslušníků se neusilovali jej zavraždit. Nedlouho potom však zaměnil život za smrt. Vyložím, jaká to byla smrt. Podle barbarského zvyku bylo před jeho stanem zavěšeno koní. Vstal a přikázal přivést koně. Když jej Theodorik oběma koleny přitiskl, bujný kůň se vzpjal na zadních nohách do výše. Theodorik zápasil se svým koněm. Neodvážil se uzdou jej strhnout, aby s něho nespádl a aby mohl pevně sedět v sedle. Jak koně sem a tam stácel, nabodl se na kopí, které mu probodlo bok. Byl položen na nosítka a po několika dnech na tu ránu zemřel.¹

¹ Theodorik zemřel r. 481.

26. KAPITOLA

MARCIANOVA VZPOURA

Potom Marcianus, syn Anthemia, vládnoucího v Římě, příbuzný Leona, který vládl před Zenonem - jeho mladší dceru Leontinu si vzal za manželku - se neshodl se Zenonem a pokusil se sám vládnout. Kolem paláce se strhla bitva a na obou stranách bylo velmi mnoho mrtvých. Marcianus obrátil protivníka na útěk a mohl se zmocnit paláce, kdyby to neodložil na příští den a kdyby vhodnou příležitost vzal pevně do svých rukou. Příležitost je však jako pták. Přiletí až k nohám a snad by se dal chytit. Když však člověk vztáhne po něm ruku, odlétne k výsměchu těch, kteří se jej snaží chytit, a víc již nepřiletí. Proto malíři a sochaři zdobí hlavu svého díla vlajícími nebo s ostříhanými vlasy. Rozumně tím chtějí představit příležitost, která s vlajícími vlasy se dá snadno chytit, když však unikne, již se chytit nedá. A to se tehdy stalo Marcianovi. Nechal si ujít nabízenou příležitost a pak ji již nemohl získat. Příštího dne totiž zrazen svými a opuštěn utekl se do baziliky Svatých apoštolů. Odkud byl násilím vyveden a poslán do kappadocké Caesaree. Když se tam spojil s některými mnichy, byl zatčen, protože pomýšlel utéci. Proto jej imperátor deportoval do Tarzu v Kilikii. Byly mu ostříhány vlasy a vysvěcen na kněze. Toto pěkně popsal Syřan Eustathius¹.

¹ Eustathius Epiphaniensis, původem Syřan, historik. Svůj spis Chronikon napsal za vlády Anastasia r. 507.

27. KAPITOLA

TYRANI ILLUS A LEONTINUS

Tento Eustathius píše o nesčetných nástrahách Zenonových vůči jeho tchyni Verině, až ji konečně poslal do Kilikie¹. Když se pak Illus stal tyranem, Verina se odstěhovala do pevnosti Papirium a tam zemřela. Tento spisovatel velmi pěkně popisuje události týkající se lila: Jak Illus unikl Zenonovým nástrahám; jak Zenon jej přikázal zabít a jak za nezdařený pokus tomu člověku Illus sťal hlavu a jak Illa prohlásil za velitele vojska na Východě, aby tak zamaskoval, co chtěl Illovi učinit. Illus s Leontinem, vynikajícím Marsem a Pamprepiem se odebrali na Východ. Eustathius uvádí, že Leontius se v Tarzu v Kilikii prohlásil imperátorem a jak tito využili své tyranické moci. Proti nim byl vyslán s římským a barbarským vojskem u Římanů vážený Theodorik, gótské národnosti. Eustathius vytrřbeným stylem popisuje jejich porážku a jak je Zenon dal krutě zavraždit. Tak se jim odměnil. Eustathius píše, že Theodorik se uchýlil do Říma, když se dozvěděl o Zenonových intrikách proti němu. Jiní říkají, že Theodorik tak učinil na Zenonovu radu. Theodorik, když v bitvě porazil Odoakra, podmanil si Řím a přijal titul krále.

1 Kilikie při pobřeží Středozevního moře v Turecku.

28. KAPITOLA

STAVITEL MAMMIANUS

Rétor Jan¹ píše, že za Zenonovy vlády žil jakýsi Mammianus, který se z obyčejného řemeslníka stal významným senátorem. Jan říká, že tento Mammianus postavil na předměstí v Dafné velkou budovu. Dříve tam rostla vinná réva a byla tam úrodná pole. Bylo to směrem k veřejným lázním. Tam byla postavena kovová socha s tímto nápisem: Milovník města Mammianus. Jak uvádí Jan, Mammianus zbudoval dvě krásná sloupová podloubí (stoai), velmi umělecky zdobená lesklým kamenem. Mezi tuto budovu se sloupovím zbudoval čtyři brány zhotovené z kovových sloupů. Viděli jsme královské sloupořadí. Dosud se tak jmenuje a dosud si uchovává zbytky své dřívější krásy, ač jejich podlaha je pokryta prokonesejským mramorem. Ostatní stavba není nic zvláštního. Na

dřívějších rozvalinách byly totiž postaveny nové stavby bez jakýchkoli ozdob. Ze čtyř bran /tetrapylon/ jsme neviděli ani zbytky.

1 Rétor Jan sepsal události za Theodosia, Leona a Zenona.

29. KAPITOLA

ZENONOVA SMRT

Bezdětný Zenon zemřel¹ po sedmnáctileté vládě na padoucnici (epilepsii). Jeho bratr Longinus, který dosáhl velké moci, doufal, že se snadno zmocní vlády nad impériem. Přece však toho nedosáhl. Ariadné totiž vložila královský věnec na Anastasiovu hlavu. Anastasius nebyl ještě senátorem. Dosud byl ve škole silentariů, ve škole pro výchovu sekretářů. Eustathius píše, že od začátku Dioklecianovy vlády až do smrti Zenona a jmenování Anastasia uplynulo 207 let, od Augustova principátu 532 let, od makedonského krále Alexandra 832 let a 7 měsíců, od římského krále Romula I 502 let a sedm měsíců, od dobytí Troje 1 686 let a 7 měsíců. Tento Anastasius pocházel z města Epidomnum, nyní nazývaného Durhachium², a spolu s impériem dostal i Zenonovu manželku Ariadnu. Nejprve vyhnal z vlasti Zenonova bratra Longina, který měl hodnost velitele a nazývali jej nejvyšším správcem dvora, kancléřem. Mnoha Izaurům na jejich žádost dovolil vrátit se ke svým.

1 Zemřel r. 491.

2 Nynější Durres (Drač) v Albánii.

30. KAPITOLA

IMPERÁTOR ANASTASIUS

Mírumilovný Anastasius¹ nechtěl, aby byly zaváděny novoty zvláště v církvi. Vše možně se snažil, aby velmi svaté církve žily v klidu a aby všichni v jeho impériu žili v hlubokém míru bez hádek a sporů v církvi i ve státě. V té době se veřejně nehodilo pro chalcedonský koncil ani nebyl zavrhován. Jednotliví představení církví jednali, jak sami rozhodli. Někteří z nich tvrdošjně hájili vše, o čem bylo na koncilu rozhodnuto, a nedovolovali vynechat ani přidat ke koncilním dekretům jediné písmenko. S velkou sebedůvěrou se odvraceli od těch, kteří neuznávali rozhodnutí tohoto koncilu, a nesdíleli s nimi žádné

společenství. Jiní zase chalcedonský koncil a jeho rozhodnutí nejen neuznávali, ale také jej spolu se Lvovým dopisem odsuzovali anathematem. Jiní se zuby nehty drželi Zenonova přípisu Henotikon, i když se mezi sebou přeli, zda Kristus má jednu či dvě přirozenosti. Jedni byli zklamáni obsahem imperátorova přípisu, druzí zase usilovali o pokoj a jednotu. Církve v celém světě se rozdělily v různé strany a ani jejich představení nesdíleli mezi sebou společenství. Odtud četné neshody na Východě, na Západě i v Africe. Východní biskupové nesdíleli společenství se západními a africkými biskupy a tito zase s východními. A došlo to až tak daleko, že ani sami východní představení nesdíleli mezi sebou společenství, ani západní a afričtí mezi sebou, tím méně cizinci. Když to imperátor Anastasius viděl, vyhnal z kostelů biskupy, kteří se snažili zavést něco nového, když mluvili proti chalcedonskému koncilu či odsuzovali koncil anathematem. Z královského města, jak jsme dříve uvedli, jako prvního vyhnal Eufemia, potom Macedonia, který nastoupil po Timotheovi. V Antiochii vyhnal Flaviana.

1 Anastasius (491-518).

31. KAPITOLA

DOPIS PALESTINSKÝCH MNICHŮ NIKOPOLSKÉMU
BISKUPU ALKISONOVI

Toto píše palestinský mnich v dopise Alkisonovi¹ o Macedoniově a Flavianovi:

Macedonius a Flavianus po Petrově smrti znovu přerušili mezi sebou společenství. Alexandrie, Egypt a Libye ve společenství zůstaly. Ostatní Východ se odloučil od ostatních, protože západní biskupové se zdráhali s nimi sdílet společenství, neodsoudí-li Nestoria, Eutycha a s nimi i Petra Mongona a Akakia (Acacia). Eutychiáni a dioskoriáni by za takové situace byli v mizivé menšině. V krátké době by již na zemi ani neexistovali. Jakýsi Xenaias, hodný svého jména - znamená to totiž "odloučený, odcizený Bohu" - nevím na čí radu ani proč se znepřátelil s Flavianem. Pod záminkou víry, jak říká většina lidí, se na něj rozzlobil a začal jej pomlouvat, že Flavianus je nestoriánem. Když však Flavianus odsoudil Nestoria a jeho učení, opustil Xenaios Nestoria a přešel k Dioskorovi, Theodorovi, Theodoritovi, Ibovi, Cyrovi, Eleutheriovi, Janovi a nevím ještě ke kterým. Někteří z nich následovali Nestoriovo učení. Někteří, když je z toho podezírali, pak Nestoriovo učení odsoudili a v poslední chvíli uzavřeli společenství s církví. "Neodsoudíš-li", řekl Xenaios Flavianovi, "všechny tyto přívržence Nestoriova učení, jsi nestorián, i kdybys tisíckrát odsoudil Nestoria i s jeho učení". Dopisem přívržencům Dioskora a Eutycha je rozzlobil, poněvadž jim radil, aby byli proti Flavianovi a žádali na Flavianovi ne sice svolání synody, ale aby tyto výše uvedené osoby odsoudil. Biskup Flavianus se hodně dlouho bránil. Když se však proti němu postavili s Xeniasem i biskup v druhé Kappadokii Eleusinus, ze syrské Laodicee Nikias a biskupové z jiných míst, jimž Flavianus zadal nějaký důvod ke hněvu - vysvětlit to není úkolem naším ale jiných - konečně ustoupil v domnění, že se tím uklidní. Když výše uvedené osoby písemně odsoudil, Xenaios napsal imperátorovi. I toho totiž chtěl poštvat proti Flavianovi jako šířiteli Nestoriova učení. Ale ani s tím se Xenaios nespokojil. Znovu žádal na Flavianovi, aby odsoudil i koncil i ty, kteří učili, že Kristus má dvě přirozenosti, lidskou a božskou. Když se to Flavianus zdráhal učinit, znovu jej obvinil jako nestoriána. Na četných poradách se tím hodně zabývali. Patriarcha vyložil svou víru a přiznal, že koncil uznává v tom smyslu, že koncil sesadil Nestoria a Eutycha; co se však týká formulace víry a učení, že nikoli. Opět jej obviňovali, že tajně přeje nestoriánskému názoru, neodsoudí-li koncil i ty, kteří říkají, že Kristus má dvě přirozenosti, lidskou a božskou. Izaurští se přiklonili s odůvodněním, že byli obelháni. Sepsali formulaci víry, v níž odsoudili koncil spolu s těmi, kteří tvrdili, že v Kristu jsou dvě přirozenosti a

vlastnosti, a oddělili se od společenství s Flaviánem a Macedoniem a dohodli se s těmi, kteří podepsali sepsanou formulaci. Mezitím žádali jeruzalémského biskupa, aby písemně formuloval svou víru. Když tak učinil, poslal ji imperátorovi prostřednictvím Dioskorových přívrženců. Ta, kterou oni sami uvedli, obsahuje odsouzení těch, kteří hlásají, že v Kristu jsou dvě přirozenosti. Jeruzalémský biskup řekl, že jejich formulace je špatná, a uvedl jinou bez odsouzení. Není divu, neboť velmi často zfalšovali i spisy svatých Otců. Mnohé spisy Apollinaria připsali Athanasiovi, Řehoři Thaumaturgovi (Divotvůrci) i Juliovi. Těmito knihami přivedli mnoho lidí na svou stranu. Žádali také na Macedoniovi potvrzení o jeho víře. Ten ji vysvětlil a tvrdil, že zná pouze víru 318 a 150 Otců. Odsoudil Nestoria a Eutycha i ty, kteří tvrdí, že jsou dva Synové a dva Kristové, a ty, kteří oddělují přirozenosti. Nezmínil se však o efezské synodě, na níž byl Eutyches sesazen. To těžce nesly kláštery kolem Konstantinopole a oddělily se od společenství s biskupem Macedoniem. Mezitím Xenaias a Dioskoros s mnoha biskupy podněcovali neklid proti těm, kteří se zdráhali odsoudit chalcedonský koncil. Kteří až do konce neustoupili nátlaku, ty se mnoha intrikami snažili poslat do vyhnanství. Tímto způsobem poslali do vyhnanství Macedonia, biskupa z Paltu Jana a Flaviana. Toto připomíná uvedený dopis.

1 Alkison patřil mezi obhájce chalcedonského koncilu. Zemřel r. 516.

32. KAPITOLA

KONSTANTINOPOLSKÝ BISKUP MACEDONIUS A ANTIOCHIJSKÝ BISKUP FLAVIANUS VYHNÁNÍ

Anastasia tajně trápilo ještě něco jiného. Když totiž Ariadné chtěla Anastasia obléci do císařského purpuru, biskup královského města Eufemius se zdráhal dát souhlas, dokud Anastasius nedá vlastnoručně podepsanou a přísahou potvrzenou záruku, až bude vládnout, že bude zachovávat čistou víru a že nic nového nebude zavádět do svaté Boží církve. Toto Eufemius odevzdal strážci svatého pokladu. Eufemius to udělal proto, že se mělo za to, že Anastasius patří k manichejské sektě.

Když se tedy Macedonius stal biskupem, Anastasius chtěl nazpět napsanou záruku, protože podle něho je urážkou imperia, jestliže uvedený úpis je uložen v kostele. Když se Macedonius proti tomu ostře ohradil, protože by tím zradil sebe i víru, Anastasius všemožným způsobem se snažil zbavit jej biskupského úřadu. Přivedl tedy k soudu chlapce, kteří by sebe i Macedonia obvinili z pohlavního zneužívání. Když však bylo shledáno, že Macedonius má uříznut pohlavní úd, přešli k jinému obviňování, až konečně na radu kancléře Celera se tajně zřekl biskupského stolce.

Pro sesazení Flaviana¹ uvedli jiný důvod. Setkali jsme se totiž s kterýmisi velmi starými lidmi, kteří si pamatovali vše, co se za Flavianova pontifikátu stalo. Ti tvrdili, že mniši z kraje Cynegica a z provincie v první Syrii byli navedení Xenaiem. Xenaios byl biskupem v Hierapoli v blízkosti Antiochie a říkali mu Filoxenos-Pohostinný. Ti že za velkého pokřiku vtrhli náhle do města a nutili Flaviana, aby odsoudil chalcedonský koncil i dopis Lva. Když se Flavianus zdráhal a mniši ustavičně na ně naléhali, lid ve městě povstal proti mnichům a velmi mnoho jich pobil, takže řeka Orontos byla plná mrtvol. Stalo se také něco neméně horšího než to první. Mniši ze Syrie Coeles nyní nazývané druhá Syrie velmi stranili Flavianovi, protože Flavianus žil jako mnich v klášteře v krajině zvané Tilmogus. Ti se přitíhli do Antiochie hájit Flaviana. Dopadlo to však špatně. Ať už pro dřívější obvinění či pro obojí, byl Flavianus vyhnán z biskupského sídla a poslán do města Petras na palestinském území.

1 Podle Chronikon historika Marcellina obsahující r. 379-594 byl Flavianus poslán r. 512 do vyhnanství v Petras, kde zemřel jako Kristův vyznavač.

33. KAPITOLA

ANTIOCHIJSKÝ BISKUP SEVERUS

Po vyhnání Flaviana se stal biskupem antiochijské církve Severus v roce od založení města Antiochie 561 v měsíci dios a v šestém roce indikce. V době, kdy toto píšeme je 641. antiochijský rok.¹Zde v Sazopoli, městě v provincii Pisidie, měl Severus svou vlast. Nejprve byl právníkem v Berytu.

Pak zanechal práv, a když přijal svatý křest v kostele obdivuhodného mučedníka Leontia, který je ve fénickém primořském Tripolis² velmi uctíván, žil jako mnich v jakémsi klášteře na poloviční cestě mezi městem Gázou a městečkem Majumam. V tomto místě žil jako mnich a lidmi velmi oslavovaný biskup v Gáze Petr Iberus³, který s Timotheem Aelurem byl poslán do vyhnanství. Severus měl kteréhosi dne rozhovor s Nefaliem, který dříve jako on zastával názor, že Kristus má jednu přirozenost, a který se později přidal k obhájčům chalcedonského koncilu a k těm, kteří učili, že v našem Pánu Ježíši Kristu jsou dvě přirozenosti. Tedy od tohoto Nefalia a jeho mnichů byl Severus a jeho přívrženci vyloučen z kláštera. Brzy se (Severus) odebral do královského města jednak kvůli sobě, jednak kvůli těm, kteří byli spolu s ním vyhnáni. Takto se důvěrně seznámil s imperátorem Anastasiem, jak uvádí ten, který sepsal⁴ Severův život. Severus ve svých dopisech odsoudil chalcedonský koncil. Tak to píší palestinští mniši Alkisonovi. Synodní dopisy nyní konstantinopolského biskupa Timothea byly zde v Palestině přijaty. O sesazení Macedonia a Flaviana nebylo v nich ani řeči. Severovy dopisy tu přijaty nebyly. Ti, kteří je přinesli, když byli zasluženě přivítáni urážlivými nadávkami, dali se na útěk, poněvadž lid z města a mniši se proti nim postavili. Tak tomu bylo v Palestině. Z těch, kteří podléhali Antiochii, byli někteří podvedeni. Mezi ně patří berytský biskup Marinus. Jiní z donucení souhlasili se Severovými přípisy obsahujícími odsouzení jak chalcedonského koncilu tak těch, kteří tvrdili, že v našem Pánu jsou dvě přirozenosti či vlastnosti, lidská a božská. Někteří, kdo souhlasili z donucení, to potom odvolali. Mezi ně patří biskupové z Apameje. Někteří se vůbec bránili souhlasit. Mezi ty patří biskup z Borsy Julian, biskup z Tyru Epifanius a prý i jiní. I izaurijští se konečně umoudřili a odsoudili svůj dřívější omyl. Někteří biskupové a klerici spadající pod pravomoc Severa opustili své vlastní kostely a utekli. Z nich je to biskup v Bosře Julian a z Damašku Petr. Ti nyní žijí u nás. Též Mamas. Ten, zdá se, byl jedním ze dvou dioskoriánů dříve uvedených, kteří ustanovili Severa, ač jejich drzost neschvaloval. A trochu dále píší: "Zdejší kláštery i sám Jeruzalém a mnohá jiná místa se svými biskupy souhlasí s pravou vírou. Za všechny i za nás se modlí, abychom nevešli do pokušení, nejsvětější a velmi ctěný pane, náš otče".

1 R. 513.

2 Fénicie byla tehdy rozdělena na Přímořskou s hlavním městem Tyrus a Libanonskou s hlavním městem Emesa. V Přímořské bylo nejnámější město Tripolis.

3Vide Evagrius H.E.2,8.

4arcellinus v Chronikon.

34. KAPITOLA

SESAZENÍ SEVERA

Poněvadž výše uvedený dopis dosvědčuje, že biskupové podléhající apamejské církvi¹ se zřekli společenství se Severem, přidejme zde, dovolíte-li, co jsme se dozvěděli od Otců, i když to není historicky nic závažného.

Kosmas, biskup naší Epifanie, kterou obtéká řeka Orontos, a Severianus, biskup sousedního města Arethusy, zastrašení přípisem Severovým, poněvadž se odloučili od společenství s ním, poslali mu, když ještě byl představený antiochijské církve, své rozhodnutí o jeho sesazení. Toto písemné rozhodnutí předali jakémusi Aurelianovi, aricijáhnovi epifanejského kostela. Ten, poněvadž se bál Severa, potrpícího si na nádheru, přišel do Antiochie převlečen do ženského šatu. Přistoupil k Severovi, koketoval a všemožně předstíral, že je ženou. Když však šátek zahalující mu hlavu spadl na prsa, začal bédovat, těžko oddechovat a prosil, že takto musil Severovi odevzdat přípis sesazení. Pak aniž to všichni kolem Severa zpozorovali, se potají vzdálil. Dal se na útěk, aby se zachránil, dokud se Severus nedozví, co je v přípisu. Severus přípis přijal a ač věděl, co je v něm, přece zůstal na biskupském stolci až do Anastasiovy smrti. Když se Anastasius dozvěděl, co se přihodilo Severovi - nelze tu pomlčet o Anastasiově dobromyslnosti a lidskosti - přikázal veliteli ve fénickém Libanonu Asiatikovi, aby vyhnal Kosmu a Severina z jejich stolců, protože se odvážili poslat Severovi rozhodnutí o jeho sesazení. Když velitel přišel na území Orientu a shledal, že většina hájí učení Kosmovo a Severianovo a že jejich města se velmi ostře stavějí za své biskupy, sdělil Anastasiovi, že bez zabíjení nemůže tyto biskupy vyhnat z jejich stolců. Anastasius byl tak lidský, že Asiatikovi odepsal, že nechce, aby byla prolita ani kapka krve, i když se jedná o velmi závažnou věc.

Tedy taková byla situace církevní po celém světě až do vlády Anastasia. Poněvadž někteří měli za to, že Anastasius je nepřítelem chalcedonského koncilu, vymazali jeho jméno z posvátných desek. Jeruzalémští jej ještě za jeho života odsoudili anathematem.

1 Apameia byla metropolí Sýrie Coeles (druhé), pod jejíž pravomoc spadala Epiphania a Arethusa.

35. KAPITOLA

POTLAČENÍ IZAURSKÉ VZPOURY

V době Anastasia se udaly i jiné události vhodné zaznamenání. Nebude proto nevhodné připojit je k tomuto vyprávění, když jsme to již slíbili.

Příbuzný Zenonův Longinus, když přišel do svého rodiště, jak jsme dříve uvedli, vypověděl imperátorovi válku. Sebral početné vojsko, v němž byl také bývalý biskup v Apamei v Sýrii Canon. Ten po boku Izaurů¹ bojoval jako Izaur. Válka však skončila takto: Izaurové bojující na Longitově straně byli všichni na hlavu poraženi.² Hlavy Longina a Theodora poslal Skytha Jan do Konstantinopole. Imperátor přikázal je pověšené na tyčích nést městem a v předměstí Sycenském ležícím proti Byzantiu pověsit. Pro Konstantinopolské to byla velmi příjemná podívaná za to, co vytrpěli od Zenona a Izaurů. Jiný Longinus příjmením Selinuntius, obzvláštní opora tyrana, a s ním Indes příjmením Gibbo byli zajati živí a posláni imperátorovi. Imperátora i konstantinopolský lid velmi potěšilo, když Longinus a Indes byli v triumfálním průvodu vedeni ulicemi města s řetězy na krku a na ruce. Od té doby byly do panovníkovy pokladny posílány takzvané izaurské dary. Bylo to totiž 5 000 liber zlata, které musili barbaři každoročně dávat.

1 Izaurie, tehdy země na severním svahu Tauru v Malé Asii. Izaurští hojně vstupovali do vojenských služeb byzantských. Jiní jako piráti znepokojovali všechna sousední moře (Kosina, Světové dějiny I).

36. KAPITOLA

SARACÉNI UZAVŘELI S ŘÍMANY MÍR

Ale i barbaři, které nazývali Scenité (Skenetai - žijící pod stany) neúspěšně napadali římské impérium a zpusťovali provincie Mezopotámii, obě Fénicie a Palestinu. Římsí velitelé jednotlivých provincií je na hlavu porazili. Když pak celý národ uzavřel s Římany mír, dali pokoj.

37. KAPITOLA

DOBYTÍ AMIDY A ZALOŽENÍ MĚSTA DARAS

Také Peršané za vlády Kabada porušili smlouvu.¹ Opustili svá sídla a vpadli se svým vojskem do Arménie. Když dobyli městečko Theodosiolis, vypravili se proti mezopotamskému dost opevněnému městu Amide. Po dlouhém obléhání je konečně dobyli. Římský imperátor ne bez velkého úsilí město později získal zpět. Kdo si přeje podrobněji se s tím seznámit a přečíst si o těch událostech, necht' si přečte Eustathia, který skvěle popsal ty události. Když Eustathius dovedl vyprávění až k této době, zemřel. Události dovedl až do 12. roku Anastasiovy doby.

Po skončení této války² Anastasius postavil zcela nové město v Mezopotámii zvané Daras. Leželo mezi řekami a nejzazším římským územím. Opevnil je velmi pevnými hradbami, vyzdobil je různými velkolepými budovami, totiž kostely a jinými posvátnými budovami, sloupovím a jinými díly, kterými se chlubil význačná města. Někteří říkají, že město bylo nazváno Daras proto, že syn Filipa Alexander Makedonský tu na hlavu porazil Dareia.

1 Peršané uzavřeli mír s Římany r. 422, Stoletá smlouva porušena r. 502 ve 12. roku Anastasiovy vlády (Evagrius H.E. 1.19).

2 Válka skončena r. 507 (Prokopius, De bello persico 1,10).

38. KAPITOLA

DLOUHÁ ZEĎ

Týž Anastasius vybuďoval velmi velké a pozoruhodné dílo v Thrákii, na velmi příhodném místě, zvané lidově Dlouhá zeď¹. Je to vzdáleno od Konstantinopole kolem 280 stadií a s druhé strany v délce asi 450 stadií vybíhá moře, takže z královského města vytváří malý ostrov. Kdo se chtějí přeplavit z Pontu do Propontidy a k thráckému moři, velmi pohodlně se tudy přeplaví. Svým vzhledem odrazuje barbary, kteří by chtěli něco podniknout proti městu z Černého moře, z Kolchidy, z bažinaté krajiny Maeotis, z míst za Kavkazem i ty z Evropy.

1 Zeď (hradba) vybudována r. 507.

39. KAPITOLA

ZRUŠENÍ POPLATKŮ ZVANÝCH CHRYSARGIRON

Tento imperátor učinil něco obzvlášť dobrého a zřejmě na Boží pokyn. Zrušil totiž poplatky zvané chrysargiron. O tom je třeba nyní něco říci, ač by k tomu bylo třeba Thukididovy výmluvnosti či jiného výmluvného člověka. Neužiji výmluvnosti, ale budu vyprávět na základě množství faktů.

V římském státě daleko široko byla zavedena strašná a Bohu nepřátelská daň, nedůstojná ani barbarů a nehodící se pro křesťanskou římskou vládu.

Nevím, proč se až do doby Anastasia nikdo nad tím nepozastavil a proč to bylo trpěno. Toto on svou královskou mocí zrušil.

Kdo poskytovali za peníze druhým (smyslnou) lásku, musili odvádět daň. To bylo uloženo jednak nevěstkám, které si vydělávaly peníze svým tělem na odlehlých místech v nevěstincích, jednak mužům, kteří se chovali jako ženy a nehanobili jen přirozenost, ale i stát. Tato daň byla zákonem stanovena a tím bylo komukoli dovoleno páchat tuto neřestnou chlípnost. Tento hříšný a odporný poplatek, který z toho plynul, odváděli výběřčí každý čtvrtý rok nejvyššímu státnímu úřadu římského impéria. Nemalelou část z toho odváděli do úřední pokladny, účetním a lidem ne nízkého stavu. O tomto poplatku prohlašovali, že jde na vojenské potřeby.

Když se to Anastasius dozvěděl, sdělil senátu, že je to jakousi novou nezvyklou zločinnou obětí. Zákonem stanovil odstranit to a listiny, obsahující dřívější nařízení dal spálit. Chtěl tento poplatek, daň, jako jakýsi celopal obětovat Bohu, aby snad nikdo z imperátorů po něm vládnoucích nemohl tento starý hanebný zvyk obnovit. Předstíral však, že ho mrzí, co učinil. Obviňoval se z nerozumnosti a z velké pošetilosti. Říkal, že příliš myslel na svou slávu a nemyslel na prospěch státu, když takovou daň, ustanovenou předky a potvrzenou dlouhým trváním, pošetile a neuváženě odstranil. Také že nemyslel na hrozící nebezpečí ani na výdaje na vojsko, které je záštitou státu, ani na výdaje pro Boží kult. A z tohoto důvodu, řekl, že chce výše uvedenou daň znovu zavést. Pozval k sobě výběřčí té daně a přiznal se jim, že lituje svého počínání, že neví, co má dělat ani čím by mohl svůj omyl napravit, když všechny doklady, z nichž by bylo možno dozvědět se něco a poplatcích, byly spáleny. Oni nepředstíraně, ale skutečně kvůli té dani naříkali, protože ztratili z ní plynoucí zisk. A když namítali, že je naprosto nemožné nalézt nějaké doklady, Anastasius je napomenul, aby se všemožně snažili hledat, zda snad přece jen jsou někde nějaké listiny, podle kterých by mohli najít způsob vybírání daně. Úředníky poslal hledat listiny s příkazem, aby se ptali po takových listinách, a kde by byly nalezeny, aby mu byly poslány a z nich aby byl velmi pečlivě sepsán nový seznam daní. Když se vrátili, jimž byl svěřen úkol, Anastasius se zaradoval. Skutečně měl radost, poněvadž si to tak přál. Vypτάval se, jak a u koho by mohly být listiny nalezeny a zda něco z těch dokladů zbylo. Oni však potvrdili, že se velmi snažili najít doklady. Při panovníkovi přísahali, že z žádných dokladů není možno dozvědět se o té dani a že v celém římském impériu nemožno je najít. Ty doklady, které

přinesli, opět hodil do ohně - byl to velký oheň - a popel přikázal hodit do vody. Tím byla celá záležitost zcela sprovazena ze světa. Tak po spálených listinách nezbyl ani popel, ani trocha popela, žádná stopa.¹ Aby se nezdálo, když tak vychvalujeme zničení dokladů, že to není pravda, uvedeme co a jak o této akci napsali staří.

1 Podle historiografa Theophana žijícího v 2. pol. 8 st. v Konstantinopoli v Chronikon zrušeno r 500.

40. KAPITOLA

SPISOVATEL ZOSIMOS

Zosimos,¹ jeden z těch, kteří patřili k prokleté bezbožné pohanské pověře, se rozzlobil na Konstantina, protože jako první z imperátorů se zřekl prokleté pohanské pověry a přijal křesťanské náboženství. Vypráví, že Konstantin prý zavedl daň chrysargyron a ta že měla být každý čtvrtý rok odváděna, a že ji uzákonil. I jinými nesčetnými hanebnostmi napadl Zosimos nejmilostivějšího Konstantina. Zosimos si o něm vymyslel i jiné nesmysly. Že prý zabil syna Krispa a manželku Faustu utopil v horké vodě. Prý hledal odpuštění za takové zločiny u svých kněží, ale nedostalo se mu ho. Oni totiž přímo mu řekli, že takové vraždy nemohou být zahlazeny žádným druhem očištění. Že prý se setkal s jakýmsi Egyptanem, který přišel z Iberie. Od něho prý se dozvěděl, že všechny zločiny se dají zahladit křesťanským náboženstvím, a proto že přijal křesťanství. Od té doby, jak říká Zosimos, co opustil náboženství předků, začala ta bezbožnost. Chci zde dokázat, že to není pravda. Napřed však řeknu něco o chrysargiron.

41. KAPITOLA

VYVRÁCENÍ ZOSIMOVÝCH ÚTOKŮ PROTI KONSTANTINOVĚ

Nešťastný zločinný démon, říkáš, že Konstantin, když chtěl vybudovat město podobné Římu, nejprve položil základy města mezi Troadou a Illiadou a postavil vysoké zdi. Když pak našel daleko příhodnější Byzantion, že obehnal to místo hradbami a rozšířil staré město a ozdobil je krásnými budovami, takže se zdálo ne menším než město Řím, který vyrůstal co do velikosti po mnoho let. Mimoto píšeš, že byzantským občanům poskytoval jídlo na státní útraty a těm, kteří se s ním přestěhovali do Byzantia dal hodně peněz k postavení soukromých budov. Vyprávíš také, abych užil tvých slov, že po Konstantinově smrti přešla nejvyšší moc na jeho syna Konstantia, totiž po smrti obou jeho bratří. A když Magnentius a Vetranio se stali samovládcí, tyrany, že Konstantius skvělou řečí přesvědčil Vetrania zřeknout se impéria. Když totiž vojsko obou stran se setkalo, že napřed promluvil k vojsku Konstantius a připomenul šlechtnost svého otce a jak po četných bojích bohatě vojáky obdaroval. Když to vojáci slyšeli, že odňali Vetraniovi purpur, dali mu občanský oděv a zbavili jej tribunské moci. Konstantius že Vetraniovi nic neudělal, i když jsi Konstantia a jeho otce tolik pomluvil. Proč tvrdíš, že byl tak šlechtný a tak lakomý? Nevím, proč tvrdíš, že tento šlechtný a laskavý člověk byl tak na peníze, že uložil poddaným tak tvrdou daň. Že Konstantin nezabil Faustu ani Krispa, ani že kvůli tomu nepřijal od Egyptána svátost naší víry, slyš, chceš-li, Eusebia Pamphili, který žil v téže době jako Konstantin a Krispus, s nimiž se často stýkal. Ty totiž nepíšeš ani o tom, co jsi slyšel, ani nepíšeš pravdu. Svě vyprávění jsi napsal až po vládě Arkadia a Honoria1, neboť jsi se tehdy teprve narodil. Eusebius tedy v 8. knize svých Církevních dějin říká doslovně: "Nedlouho potom zemřel imperátor Konstantius. Byl to člověk velmi laskavý. Laskavý ke svým poddaným a laskavě nakloněný naší víře a vlastního svého syna Konstantina učinil po sobě imperátorem a Augustem". A trochu dále: „Jeho syn Konstantin hned na začátku byl provolán vojáky nejvyšším imperátorem a Augustem a dávno předtím jej učinil vládcem nad vládci Bůh. Konstantin jednal podle naší víry". Týž Eusebius na konci svých Dějin užívá těchto slov: "Konstantin, ozdoben všemi ctnostmi víry a největší vítěz spolu se svým Bohu velmi milým a otcí ve všem velmi podobným synem Krispem, dostal Orient". Jistě Eusebius, který byl současníkem Konstantinovým, by nikdy tak Krispa nechválil, kdyby byl svým otcem zabit. Theodoritus ve svých

Dějínách vypráví, že Konstantin na sklonku svého života přijal v Nikomedii spasitelnou koupel, když odkládal svůj křest až do té doby, protože si přál být pokřtěn v řece Jordánu. Dále říkáš, prokletý hříšný smrtelníku, že římské impérium začalo upadat a zcela zaniklo, když křesťanské náboženství se začalo vzmáhat. Buď jsi nic nečetl o tom, co se dříve stalo, nebo zlovolně potlačuješ pravdu. Naopak možno jasně dokázat, že římské impérium vzkvétalo spolu s naší vírou. Uvaž, že kolem příchodu našeho Krista Boha na zem Římané dobyli četná makedonská města. Albánie, Iberie, Kolchida a Arábie se dostaly pod moc římského lidu. Gaius Caesar v 383. olympiádě dobyl Gally, Germány a Britany bydlící v 500 městech a připojil je k římskému panství, jak uvádějí historici. Tento Caesar, který jako první konsul obdržel zvláštní moc. Prokrestil si cestu k moci kultem mnoha bohů za pomoci rozvášněného lidu. Svým kultem samovlády připravoval cestu pro Kristovu vládu, která záhy přijde. Záhy celá Judea a nejzašší krajiny byly připojeny k římskému impériu. Tehdy byl také první soupis, při němž byl napsán spolu s ostatními i Kristus, aby předpověď o Betlému se stala skutečností. Micheáš totiž předpověděl toto: "A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými městy, z tebe mi vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli" (Mi 5,2). I Egypt se po narození našeho Krista Boha dostal pod římské panství, když Augustus Caesar, za jehož vlády se Kristus narodil, porazil Antonia a Kleopatru a zabil je. Po Antoniovi a Kleopatře Augustus Caesar ustanovil prefektem Egypta Kornelia Galla, a jak nám sdělují historici, Caesar Augustus jako první po Ptolemaiovcích řídil Egypt. Kolik území odňali Peršanům Neronovi velitelé Ventidius a Corbulon. Kolik Severus, Trajan, Caro, Cassius, palmyrský Odeinathos, Apollonius a jiní. Mimoto kolikrát byla dobytá města Seleucie a Ktesifon. Kolikrát Nisibis, které jednou přešlo do rukou Římanů, jednou zase Peršanů. Konečně k římskému impériu byly připojeny Arménie a velmi vzdálené kmeny. To uvádíš i ty spolu s ostatními spisovateli. Ale skoro bych zapomněl: Píšeš, že Konstantin, když se přihlásil k našemu náboženství, rázně a statečně spravoval římské impérium a že tvůj Julian, který se účastnil jako ty týchž mystérií, připravil státu tolik a takových porážek. Co z toho, co bylo předpověděno o konci světa, bylo již jakousi předehrou, nebo kdy svět skončí, to je nad tvé chápání. Zamysleme se, dovolíš-li, jak vládli a skončili imperátoři, kteří se hlásili k pohanské pověře, a jak ti, kteří přijali Kristovo náboženství. Nebyl Gaius Julius Caesar, který první obdržel impérium, úkladně zavražděn? Nestáli druhého Gaia, Tiberiova vnuka nějakí vojáci? Nebyl zavražděn Nero svými vlastními lidmi? Neskončil podobně i Galba? Otho, Galba a

Vitellius vládli jen 17 měsíců. Neotrávil imperátora Tita jeho bratr Domitian? Nebyl Domitian zavražděn Stefanem? Co řekneš o Commodovi? Nevztáhl na něho své násilnické ruce Narcissus? Nezažili podobné Pertinax a Julian? Nezabil Severův syn Antoninus bratra Geta a neskončil sám později podobně rukou Marciala? Což Macrinus? Nebyl veden Byzantiem jako zajatec a nebyl vlastními vojáky hanebně zabit? Nebyl Aurelius Antoninus pocházející z města Emesy spolu s matkou zabit? Nezahynul podobným způsobem jeho nástupce Alexander i se svou matkou? Co mám říci o Maximinovi, kterého zabili vlastní vojáci? Co o Gordianovi, kterého Filipovými intrikami zabili vlastní vojáci? Řekni mi, prosím, nezabili nepřátele Filipa a Decia? Nebyli Gallus a Volusianus zabiti vlastními vojáky? Nezahynul podobným způsobem Aemilianus? Nezajali Peršané Valeriana? Gallienus byl úkladně zavražděn a Carinus sťat. To se stalo za Diokleciana a stalo se to i těm, které si přibral za spoluvladaře. Z nich Maximianus Herculus a jeho syn Maxentius a Licinius zahynuli, když byli poraženi. Nejchvályhodnější Konstantin zasvětil Kristu město po něm nazvané. Ohlédni se kolem, prosím, zda někdo krom tvého velekněze a imperátora Juliana z těch, kteří vládli v tomto městě, byl zabit od svých občanů či od nepřátel a zda některý tyran zvítězil nad imperátorem? Výjimku činí Basiliscus, který vyhnal Zenona. Přece však, když jej Zenon pronásledoval, ztratil moc i život. Souhlasím s tím, co píšeš o Valentovi, který tolik trápil křesťany. Jiného imperátora krom těchto nemůžeš uvést. Nikdo si nemyslí, že jsem to uvedl zbytečně. Je to velmi užitečné a potřebné, protože pohanští historici se snaží zatajit, jak tomu přesně bylo. Vraťme se však k Anastasiovi!

1 Pohanský historik Zosimos dovedl svou historii až po Honoria a Arkadia.

42. KAPITOLA

ODNĚTÍ POPLATKŮ MĚSTŮM

Co jsem uvedl, svědčilo pro Anastasiův císařský majestát. Učinil však něco, co naprosto neodpovídalo jeho dřívějšímu jednání. Vymyslel chrysoteleia, poplatky na vojenské výdaje, kterými velmi zatížil obyvatele

provincií. Odňal představenstvu obcí právo vybírat daně tím, že v jednotlivých městech ustanovil vykonavatele na podnět jakéhosi Syřana Marina, který měl ze všech nejvyšší hodnost, starými nazývanou prefekt, představený prefektury. Tím z největší části odpadly poplatky určené obcím a města nemohla bohatnout. Odedávna totiž v jednotlivých městech zasedali na radnici nejvznešenější muži na způsob jakéhosi senátu.

43. KAPITOLA

TYRAN VITALIANUS

Proti Anastasiovi povstal Vitalianus pocházející z Thrákie. Zpustošil Thrákií a Moesii až k městům Odessa a Anchialum a mřil s nesčtým množstvím hunských kmenů ke královskému městu. Imperátor proti němu poslal Hypatia. Ten zrazen vlastními lidmi dostal se živý do rukou nepřátel a byl vykoupen za hodně peněz. Vedení války bylo pak svěřeno Cyrilovi. Nejprve se bojovalo nerozhodně. Potom se válečné štěstí střídalo. Jednou pronásledování, podruhé zase ústup a Cyril začal vítězit. Když však nepřátelé začali útočit, dali se římsí vojáci na útěk. Vitalianus¹ zajal Cyrila v Oděse a všechno až do Sykas zničil ohněm i železem. Myslel jen na to dobýt královského města a zmocnit se impéria. Když tedy v Sykách rozbil svůj stan, imperátor proti němu poslal s námořními sbory Syřana Marina, o němž jsem se předtím zmínil. Obě vojska stanula proti sobě. Jedno mělo za zády Sykas, druhé Konstantinopol. Obě vojska zprvu jako by odpočívala, pak po několika výpadech a vystřelení oštěpů vzplanula prudká námořní bitva u místa zvaného Bytharia. Vitalianus obrátil lodě a dal se na ústup, protože ztratil hodně vojáků. I jeho družina utíkala tak rychle, že druhý den nebyl nikdo z nepřátel nalezen ani u Anapla ani u královského města. Vitalianus, jak říkají, si po nějaké době poklidně žil v městě Anchialon. Přitáhl však od kappadockých bran (kaspického průsmyku) jiný kmen a vpadl do provincií římského impéria.

V téže době v noci postihlo Rhodos již třetí zemětřesení.

1 Vitalianus povstal proti Anastasiovi r. 510. Vzpouora potlačena r. 516.

44. KAPITOLA

POBOUŘENÍ V KONSTANTINOPOLI A ANASTASIOVA SMRT

Když imperátor chtěl k hymnu Trishagion přidat slova "Který jsi byl za nás ukřižován", nastalo v Konstantinopoli velké pobouření, jako by tím mělo být křesťanské náboženství z kořene vyvráceno. Severus v listě Soterikovi píše, že původcem vzpoury byl Macedonius a konstantinopolský klérus. List napsal ještě než byl biskupem, ale doposud žil v královském městě. Jak jsme uvedli, byl s mnoha jinými v té době vyhnán ze svého kláštera. Myslím, že Macedonius byl vyhnán krom této pomluvy i z jiného důvodu, který jsme dříve uvedli. Tedy se lid vzbouřil a nebylo možno tomu zabránit. Mnozí ze šlechticů a hodnostářů se dostali do velkého nebezpečí a mnohá význačnější místa byla spálena. Když lid našel některého mnicha v domech Syřana Marina, sřal mu hlavu, protože přidával k hymnu ta slova. Jeho hlavu nabodnutou na tyči nesl městem a posměšně volal, že (sřatý) je nepřitelem Trojice. Vzbouření všechno ničící a horší než mocný nepřítel se tak rozrostlo, že imperátor musil přijít do cirku jako k jezdeckým závodům bez čelenky a prostřednictvím hlasatelů ohlásil, že by sice rád se zřekl vlády, ale že není možné, aby vládli všichni, a že po něm bude jen jeden vládnout. Když to lid zpozoroval, náhle jakoby Božím vnuknutím změnil svůj úmysl a vybízeli Anastasia, aby si dal na hlavu královskou korunu. Zakrátko Anastasius odešel do jiného života. Římské impérium řídil 27 let 3 měsíce a tři dny.¹ Konec třetí knihy.

¹ Anastasius zemřel r. 518.

IV. KNIHA

1. KAPITOLA

JUSTIN STARŠÍ

Když tedy Anastasius přešel do lepšího života, oblékl 9. měsíce Panema, Římany nazývaný Julius-červenec, v 566. roce od založení města Antiochie imperátorský purpur Justinus¹, rodem Thrák. Imperátorem jej povolali vojáci tělesné stráže, jejichž byl velitelem. Panovníkem se stal nečekaně, ač mnozí z Anastasiových blízkých byli bohatí šlechtici a jejich moc jim umožňovala získat imperátorskou hodnost.

1 Justinus I. (Starší) (518-27).

2. KAPITOLA

JUSTIN ODSTRANIL EUNUCHA AMANTIA A THEOKRITA

Amantios, nejvyšší komoří, byl velmi mocný člověk. Jako eunuch se nemohl stát vládcem římského impéria, a proto se snažil vložit imperátorskou korunu na hlavu Theokrita, kterého považoval pro sebe za nejspolehlivějšího. Pozval k sobě Justina a dal mu velkou částku peněz s příkazem, aby ji rozdělil těm, kteří by mohli Theokritovi opatřit purpur. Justinus za ty peníze buď podplatil lid nebo si jimi naklonil strážce - obojí se totiž říká - a stal se tak panovníkem a okamžitě odstranil Amantia a Theokrita ještě s několika jinými.

3. KAPITOLA

VITALIANUS ZAVRAŽDĚN

Justinus povolal do Konstantinopole Vitaliana. Vitalianus, který se pokusil svrhnout Anastasia, dlel právě v Thrákii. Justinus se bál moci zkušeného válečníka, jehož všichni znali i jeho touhy zmocnit se vlády. Justinus dobře věděl, že si jej nikdy nezíská, leda když bude předstírat přátelství, a že jen lstí si jej může získat. Proto jej ustanovil velitelem jednoho pluku. Potom hledal stále větší a větší příležitost jak Vitaliana oklamat. Povyšil jej tedy na konsula. Když Vitalianus jako konsul přišel do paláce, byl u jakýchsi postranních dveří do ženské ložnice úkladně zavražděn. Byl potrestán za to, čeho se dopustil proti římskému impériu. Ale to se stalo až později.

4. KAPITOLA

JUSTINUS DAL UŘÍZNOUT ANTIOCHIJSKÉMU BISKUPOVI JAZYK

Justinus v prvním roce své vlády dal zatknout antiochijského biskupa Severa, a jak někteří říkají, přikázal uříznout mu jazyk. Severus, jak bylo výše řečeno, se stal antiochijským biskupem, protože denně nepřestával proklínat chalcedonský koncil zvláště ve svých synodálních dopisech a v odpovědích na dopisy jednotlivých patriarchů. Jeho dopis dostal také v Alexandrii Jan, který nastoupil po prvním Janovi, a jsou zachovány až do dneška. Kvůli tomu vznikly v církvi četné spory a lid se rozdělil v různé strany. Vykonáním příkazu uříznout mu jazyk byl pověřen Ireneus, který jako vysoký královský úředník bydlel v Antiochii. Určitě bylo Ireneovi přikázáno zatknout Severa. Severus sám v dopise kterýmsi antiošským občanům, kde píše, jakým způsobem utekl, to dosvědčuje. V tomto dopise velmi napadá Ireneus za to, že dal pečlivě střežit všechny cesty, aby Severus nemohl utéci z Antiochie. Někteří říkají, že Vitalianus, dokud ještě byl zdánlivě v milosti u Justina, žádal Severův jazyk, protože jej Severus napadal ve svých kázáních. Severus utekl z Antiochie v měsíci gorpoaion, podle Římanů v říjnu v 567. roce od založení Antiochie. Po něm na biskupský stolec usedl Pavel, jemuž bylo přikázáno kázat o chalcedonském koncilu. Pavel dobrovolně odešel z Antiochie a na to pak zemřel. Po něm se stal biskupem Eufrasius z Jeruzaléma.

5. KAPITOLA

ZEMĚTŘESENÍ V ANTIOCHII

V době tohoto Justina vznikly v Antiochii četné požáry jako předzvěst strašlivého zemětřesení, které pak následovalo. Zanedlouho totiž v sedmém roce a devátém měsíci za největšího poledního žáru nastalo zemětřesení, které zničilo téměř celé město.¹ Pak následoval oheň, který jako by doprovázel pohromu. Co nezničilo zemětřesení, obrátil v popel oheň. V troskách způsobených ohněm a zemětřesením zahynulo pravděpodobně tisíce lidí. Co se stalo a co se nedá ani vyslovit, skvěle vylíčil rétor Jan a tím také uzavřel své vyprávění. Konečně i Eufrasios, který zahynul pod troskami, dovršil pohromu ve městě, takže nikdo nebyl, kdo by se postaral o to nejnnutnější.

1 R. 526.

6. KAPITOLA

NÁSTUPCE BISKUPA EUFRASIA EUFREMIUS

Opravdu Boží prozřetelnost pomáhá. Dříve než udeří, připravuje léky, meč svého hněvu ostří laskavostí a v beznaději otvírá dveře svého milosrdenství. Aby městu nechybělo nic potřebného k životu, dala prozřetelnost Východu vychovatele. Antiochijští z obdivu k němu zvolili Eufremia biskupem města. Eufremius dostal apoštolský stolec jako odměnu za svou starostlivost o město. Po třiceti měsících postihlo totéž město znovu zemětřesení. Tehdy Antiochie změnila své jméno na Theopolis a imperátor městu věnoval veškerou péči.

7. KAPITOLA

ZOSIMOVY A JANOVY ZÁZRAKY

Poněvadž jsme se zmínili o pohromách, připojme ke své práci cosi jiného, pamětihodného, co jsme se dozvěděli od očitých svědků. Zosimas byl mnichem a pocházel z přímořské Fénicie. Jeho rodištěm byla vesnice Sindem, vzdálená od Tyru asi 20 stadií. Byl skromný a jinými ctnostmi obdařený muž. Tak si Boha získal na svou stranu, že nejen předvídal budoucnost, ale z Boží milosti byl oprostěn od duševního neklidu. Když tedy jednou byl v Caesarei, což je hlavní město jedné ze tří Palestin, v domě jakéhosi vznešeného muže Arcesilaa, člověka velmi vznešeného a vzdělaného, kterého si lidé velmi vážili, Zosimas v tu chvíli, kdy zemětřesení rozbořilo Antiochii, náhle se změnil ve tváři, bědoval, těžce oddechoval a tak plakal, že až země zvlhla. Požádal o kaditelnici, a když okouřil místo, na kterém stál, vrhl se k zemi a prosil Boha o usmíření. Když pak Arcesilaus se ptal, proč se tak poděsil, odpověděl, že zaslechl rachot řítící se Antiochie. Arcesilaus a ti, kteří tam byli, žasli. Zaznamenali si hodinu a později shledali, že je tomu tak, jak Zosimas předpověděl. Učinil i mnoho jiných zázraků. Nebudu mluvit, kolik jich bylo, poněvadž je nelze spočítat. Připomenu jen několik zázraků.

V době, kdy Zosimas žil, byl slavným muž jménem Jan a byl stejně ctnostný jako Zosimas. Žil v lauře, klášteře Chuziba ležícím na hranici údolí na severní straně silnice vedoucí z Jeruzaléma do Jericha. Měl jen to, co je nejnnutnější k životu, a stal se biskupem výše uvedeného města Caesarea. Tedy tento Jan Chuzibita, když se dozvěděl, že manželka výše uvedeného Arcesilaa si jehlou vypíchlá oko, rychle spěchal do jejího domu, aby si prohlédl ránu. Když uviděl, že oko téměř vyteklo, nařídil lékaři, který tam přišel, aby přinesl houbu a oční bulvu pokud možno znovu vsadil na své místo a aby přiloženou houbu převázal páskou. Arcesilaus nebyl právě doma. Byl u Zosima v jeho klášteře ležícím u vesnice Sindena vzdálené od Caesaree asi asi 500 stadií. Rychle mu to tedy oznámili. Arcesilaus seděl vedle Zosima a hovořil s ním. Když se dozvěděl, co se stalo manželce, začal bědovat, rvát si vlasy a pobíhat. Když

se jej Zosimas ptal, proč tak naříká, Arcesilaus s pláčem mu sdělil, co se stalo, Zosimas nechal Arcesilaa samotného a odešel do své cely, kde, jak bylo zvykem takových mužů, hovořil s Bohem. Za chvíli přišel s veselou tváří a usmívaje se pohladil Arcesilaovu ruku. Jdi klidně domů", řekl, "Chuzibitovi byla dána milost. Tvá manželka je zdravá. Má dvě oči zdravé a nic se jí při té nehodě nestalo. Tak Bůh rozhodl o Chuzibitovi". Tak oba spravedliví učinili společně zázrak.

Tento Zosimas přišel jednou do Caesaree. Vedl oslíka, na nějž naložil, co nezbytné potřeboval k životu. Tu narazil na lva, který mu uchvátil oslíka a rychle utekl. Zosimas běžel lesem za ním tak dlouho, až lev se nasýtil masem osla. Tehdy Zosimas s úsměvem řekl lvovi: "Příteli, již nemohu dále jít, jsem nemocný a starý. Ani břemeno, které nesl osel, nemohu nést sám. Chceš-li, aby Zosimas odešel, musíš břemeno nést sám, ač je to proti tvé povaze, a potom buď zase divokou šelmou". Když to řekl, lev jako by zapomněl, že je dravým zvířetem, přiběhl k němu, začal se lísat a naznačoval tím svou poslušnost. Zosimas tedy naložil na lva břemeno, vedl jej až k bráně v Caesarei a ukazoval, jakou má Bůh moc a jak vše slouží a poslouchá lidi, kteří žijí pro Boha a nezničili si milost jim danou.

Abych neprodlužoval vyprávění, kdybych vypočítával dále zázraky, vrátím se, kde jsem začal.

8. KAPITOLA

POHROMY V CELÉM SVĚTĚ

V době, kdy tento Justinus spravoval římské impérium, bylo zemětřesením zničeno město Durrachium nazývané kdysi Epidamnus. Stejně tak i Korint v Achaji. I metropoli druhé Kilikie Anazarbus po čtvrté stihla tato pohroma. Tato města Justinus obnovil za velmi značnou částku peněz. V této době bylo také velmi velké a bohaté město Osroenů Edessa zatopeno jím protékající rozbouřenou řekou Skyrtos, takže velmi mnoho domů bylo zničeno a nespočet lidí zahynulo v prudké vodě. Edesse a Anazarbu změnil

Justinus dřívější jména. Obě přikázal pojmenovat podle svého jména Justinopolis.

9. KAPITOLA

IMPERÁTOR JUSTINIANUS

Po 8. roce 9. měsíci a 3 dnech Justinovy vlády vládl s Justinem syn Justinovy sestry Justinianus¹. Justinianus byl jmenován Augustem 1. xantika, 1. ledna, roku 575. od založení Antiochie. Když se tak stalo, odešel Justinus z tohoto království do království nebeského prvního měsíce Loa (Loos), srpna. S Justinianem vládl 4 měsíce. Celkově jak sám tak spolu se spoluvladařem vládl 9 let a 3 dny. Když se Justinian ujal vlády nad celým impériem a z příkazu imperátora Justina, jak jsem řekl, chalcedonský koncil byl ve všech kostelích veleben, pokoj v církvích v některých provinciích byl však porušen. Zvláště v konstantinopolské a alexandrijské církvi. Konstantinopolskou církev spravoval Anthimus a alexandrijskou Theodosius. Oba totiž tvrdili, že v Kristu je jedna přirozenost.

¹ Justinianus I. - (527-65).

10. KAPITOLA

JUSTINIANUS A CHALCEDONSKÝ KONCIL

Justinianus se velmi zastával těch, co byli na chalcedonském koncilu a co tam oni vyložili. Jeho manželka Theodora¹ stála na straně těch, co tvrdili, že v Kristu je jedna přirozenost, či kteří tak smýšleli. Kdykoli totiž jde o víru, otcové nesouhlasí s dětmi a děti s rodiči. Manželka nesouhlasila s manželem, manžel se svou manželkou. Tak tomu bylo také u nich, i když

to před sebou tajili. Justinianus hájil ty, kteří říkali, že po sjednocení jsou v Kristu našem Bohu dvě přirozenosti. Theodora zase ty, kteří mluvili o jedné přirozenosti. Ani on ani ona v této věci neustoupili. Justinianus tvrdošjně obhajoval vše, co se stalo v Chalcedonu. Theodora naproti tomu přála všem, kteří trvali na jedné přirozenosti, a věnovala jim svou pozornost. Našim byla nakloněna, druhé velmi obdarovávala. Konečně přesvědčila Justiniana, aby k sobě povolal Severa.

1 Theodora podle Prokopia (Historia arcana) byla dcerou dozorce nad šelmami v amfiteátru na zývaného Ursarius (Medvěďář).

11. KAPITOLA

BISKUPOVÉ SEVERUS, ANTHIMUS A THEODOSIUS

Existují dopisy Severa napsané Justinianovi a Theodoře. Z nich možno usoudit, že Severus, když opustil biskupský stolec v Antiochii, nejprve se rozhodl odejít do královského města a potom že tam také přišel. Píše v těch dopisech, když přišel do Konstantinopole, že se setkal s Anthimem. Anthimos stejně smýšlel jako Severus. Když Severus shledal, že Anthimos má stejný názor na Boha, přemluvil jej, aby opustil svůj biskupský stolec. Napsal o tom také alexandrijskému biskupu Theodosiovi a v dopise se chlubí, jak přemluvil Anthima, jak jsem řekl, dát přednost tomuto názoru před světskou slávou a biskupským křeslem. O této záležitosti kolují Anthi-movy dopisy Theodosiovi a naopak Theodosiovy dopisy Anthimovi a Se-verovi. Aoy se nezdálo, že jsem toho v této knize příliš mnoho nahromadil, pošlu je těm, kdo by šije chtěli přečíst. Poněvadž se oba vzpírali panovníkovým nařízením a nechtěli přijmout rozhodnutí chalcedonského koncilu, byli vyhnáni ze svých sídel. Biskupem v Alexandrii se stal Zoilus, v Kon-stantinopoli Epifanius. Tím se ve všech církvích veřejně hlásala víra chalcedonského koncilu a nikdo se neodvažoval vyřknout proti ní anathema. Kdo měli jiný názor, ti byli všemi způsoby přinuceni souhlasit. Imperátor Justinus nařídil Severa a Anthima a ještě některé odsoudit anathematem, a kdo by hlásali jejich názory, velmi přísně potrestat. A.,tak od té doby všude ve všech církvích nepanuje

neshoda. Patriarchové jednotlivých diecézí (provincií) byli zajedno a biskupové jednotlivých měst následovali představené (exarchy). V kostelích se kázalo o čtyřech koncilech. První byl v Nicei, pak v Konstantinopoli, potom efezský první a čtvrtý byl chalcedonský. Na příkaz Justiniana se konal také pátý koncil. O něm řekneme více, až na něj přijde řeč. Zatím uved' me v tomto vyprávění, co se v té době stalo a co asi by si zasloužilo připomenout.

12. KAPITOLA

PERSKÝ KRÁL KAVADES A CHOSROE

Když rétor Prokopius píše o činech Belisaria, vypráví, že perský král Kavades, když chtěl předat království svému nejmladšímu synovi Chosroovi, požádal římského imperátora, aby adoptoval Chosroa. Chtěl tak upevnit království pro Chosroa. Na radu kvestora Prokla Justinian žádost odmítl a tím Kavades ještě více začal Římany nenávidět. Tyž Prokopius velmi podrobně a pěkným slohem líčí, co učinil velitel východního vojska Belisarius, když Římané a Peršané vedli spolu válku. Líčí první vítězství Římanů u Daras a Nisibim za velitelů římského vojska Belisaria a Hermogena. Připojuje pak události v Arménii a jak vůdce barbarských Skytů Alamundarus pustošil římské provincie. Alamundarus také zajal Rufinova bratra Timostrata i s jeho vojskem a pak jej za velké výkupné propustil.

13. KAPITOLA

VZPOURA V KONSTANTINOPOLI

Prokopius obšírně popisuje vpád uvedeného Alamundara a Erethia do provincií římského impéria a jak Belisarius přinucen vlastním vojskem je

před velikonočními svátky u břehu Eufratu napadl, když se vraceli do své krajiny, a jak římské vojsko bylo zničeno, když neuposlechlo Belisariovy rady, a konečně jak Rufinus a Hermogenes uzavřeli s Peršany mír na neomezenou dobu. Potom píše o vzpouře konstantinopoského lidu, kterou si lidé pojmenovali po svém. Nazvali ji "Vítězství", poněvadž se lid na toto heslo srotil. Při této vzpouře na nátlak lidu uchvátili Hypatius a Pompeius moc. Vzpouře však byla brzy potlačena a oba na Justinianův příkaz vojáci sťali a hodili do moře. Prokopius píše, že při této vzpouře zahynulo 30 000 lidí.

14. KAPITOLA

VANDALSKÝ KRÁL HUNERICUS

V této knize mluví také o Vandalech. Uvádí věci, které by si lidé měli věčně zapamatovat. Uvedu je. Hunericus¹, když právem dědice obdržel po Geiserichovi království, jako arián velmi krutě zacházel s křesťany v Africe. Kdo zachovávali pravou víru, ty nutil přijmout Ariův názor. Kdo jeho nařízení neuposlechli, ty dával upalovat či jiným způsobem zabíjet. Některým přikázal uříznout jazyk. Prokopius dosvědčuje, že takové viděl, když jako uprchlíci přišli do Konstantinopole. Že je slyšel mluvit, jako by se nic jim nestalo. Že jim byl vyříznut jazyk, ale že přece zřetelně mluvili, jako by to byl nový neobvyklý zázrak. Zmínka o tom je i v Constitutio-diataxis, Ustanovení. Prokopius píše o dvou, kteří se provinili. Chtěli prý se (pohlavně) stykat se ženami a pak zcela ztratili hlas, neboť ihned ztratili milost být mučedníky.

1 Hunerichus (Onorichos) vládl v Africe po svém otci Geiserichovi r. 477.

15. KAPITOLA

MAUR KABAON

Krom toho uvádí také, co Bůh Spasitel učinil prostřednictvím lidí nepatřících k našemu náboženství, kteří se však zbožně a spravedlivě v té době chovali. Říká, že Kabaon byl králem Maurů žijících kolem Tripolisu. Tento Kabaon - abych užil slov Prokopia, který jako vždy to hezky vylíčil - když se dozvěděl, že Vandalové se proti němu vypravili, si takto vedl: Nejprve nařídil svým poddaným, aby se zdrželi nespravedlnosti, velkých hostin, zvláště však styku s ženami. Potom nařídil zbudovat dva tábory. V jednom zůstal sám s muži, v druhém zavřel ženy a pohrozil jim trestem smrti, kdyby někdo vstoupil do jejich tábora. Potom poslal vyzvědače do Kartáea. Nařídil jim, kdyby Vandalové na výpravě zneuctili některý z křesťanských kostelů, aby se podívali, co se stalo. A až Vandalové to místo opustí, aby ten dům dali do původního pořádku. Prý k tomu ještě dodal, že sice nezná Boha, kterého křesťané uctívají, přece však že je pravděpodobné, jestliže je mocný, jak se o něm říká, pomstí ty, kdo zneuctili jeho svatyni, a bude své ctitele chránit. Vyzvědači tedy přišli do Kartága a klidně pozorovali vojenskou přípravu Vandalů. Když vandalské vojsko začalo táhnout na Tripolis, šli za nimi oblečení do prostých šatů. Vandalové se s koňmi a ostatními zvířaty usadili v posvátných křesťanských chrámech. Nevynechali žádný druh urážek. Chovali se s obvyklou nezdrženlivostí. Chytili-li křesťanské kněze, byli je do tváře, do zad a nutili je sloužit jim. Kabaonovi vyzvědači šli hned za Vandaly. Tak měli nařízeno. Posvátné chrámy ihned čistili a smetli a vše, co zbylo po bezbožném chování, pečlivě odnesli, rozsvítili všechny lampy a velmi uctivě zdravili kněze. Dělal to se vsí úctou a slušností. Konečně dávali peníze chudým, kteří seděli u chrámu. Takto šli za vandalským vojskem. Vandalové se v této době dopouštěli na cestě podobných zločinů. Vyzvědači se zase pokoušeli poskytnout léky. Když se Vandalové přiblížili k Maurům, vyzvědači je předešli a oznámili Kabaonovi, jak se Vandalové i oni chovali ve svatých křesťanských chrámech i že se nepřátelé již blíží. Když to Kabaon uslyšel, připravil se k boji. Mnoho Vandalů padlo v bitvě. Mnohé Mauři zajali, domů se jich vrátilo málo. Tuto porážku utrpěl od Maurů Trasamundus. Zanedlouho Trasamundus zemřel,¹ když vládl Vandalům 27 let.

1 Vandalský král Trasamundus vládl v Africe 27 let a zemřel r. 525.

16. KAPITOLA

BELISARIOVA VÝPRAVA PROTI VANDALŮM

Prokopius také uvádí, že se Justinianus chtěl vypravit do Afriky kvůli tamním zkoušeným křesťanům. Na návrh pretoriánského prefekta od svého úmyslu ustoupil. Potom byl ve snu napomenut, aby od svého úmyslu neustoupil, a pomůže-li křesťanům, že zničí království Vandalů. Utrzen tímto snem v 7. roce své vlády o letním slunovratu poslal do kartaginské války Belisaria. Když pretoriánská loď přirazila před palácem ke břehu, biskup královského města Epifanius pronesl slavnostní modlitbu a vojáky, které předtím pokřtil, dal nalodit na pretoriánskou loď. Týž spisovatel krom toho vypráví o mučedníkovi Cyprianovi. Zaslouží si vložit to do těchto Dějin. Doslovně říká: Všichni Kartaginci s obzvláštní úctou uctívají velmi svatého Cypriana. K jeho počtě byl za městem u mořského břehu zbudován velký kostel. Tam jej zbožně uctívají a každoročně tam konají slavnost nazvanou Cypriana. Tímto jménem také námořníci nazývají bouři, protože přichází obyčejně ponejvíce v době, kdy Afričané slaví tento svátek. Vandalové za vlády Hunerika tento kostel zabrali křesťanům a kněze potupným způsobem odtud vyhnali; Pak si ariáni kostel přivlastnili a obnovili. Afričané to velmi těžce nesli. Říkají, že často viděli ve snu Cypriana a některým že řekl, aby se neznepokojovali, protože pomstí křivdu. Tato předpověď se splnila za velitele Belisaria. Kartágo bylo znovu vráceno pod římskou moc. To se stalo 95 let od doby, co bylo dobyt. Vandalové byli na hlavu poraženi a ariánská hereze zmizela z Afriky. Křesťané podle předpovědi mučedníka Cypriana konečně znovu získali své kostely.

17. KAPITOLA

VÁLEČNÁ KOŘIST Z AFRIKY

Týž Prokopius píše toto: Po porážce Vandalů Belisarius připlul do Konstantinopole. Přivedl s sebou zajatce i s jejich vandalským králem Gelimerem¹ a přikázal je v triumfálním průvodu vést cirkem se vším, co bylo hodno obdivu. Byly mezi tím nesčetné poklady. Vždyť když Geiserichus kdysi zplnil v Říme palác, jak jsme uvedli, tehdy manželka římského západního imperátora Valentiniana Eudoxia těžce nesouc, že Maximus zavraždil jejího manžela, přivolala proti němu Geisericha se slibem, že mu vydá město Řím. Geiserichus pak zapálil město a Eudoxii i s jejími dětmi odvedl do krajiny Vandalů. Tehdy si Geiserichus mezi jinými poklady odnesl i tak zvanou Šalamounovu klenotnici Šalamounem zasvěcenou Bohu, kterou kdysi Vespasianův syn Titus po podmanění si Jeruzaléma odvezl do Říma. Justinianus to poslal znovu do Jeruzaléma k počtě našeho Boha Krista, k počtě Boha, jemuž ty dary byly věnovány, aby tak splatil povinnou úctu.

Týž Prokopius také píše, že Gelimeres se tehdy v cirku před zraky v křesle sedícího Justiniana vrhl k zemi a prý pronesl v mateřštině věštbu: Marnost nad marnost, všechno je marnost.

1 Po Trasamundovi nastoupil Ildericus r. 523. Toho r. 530 svrhl Gelimer.

18. KAPITOLA

MAUROVÉ PRÝ POCHÁZELI Z PALESTINY

Krom toho Prokopius uvádí, co nikdo předtím nevěděl. Je to především obdivuhodné a skorém až k neuvěření. Říká, že africký kmen Maurové odešli z Palestiny a usadili se v Africe. Ze jsou to Gergeseové a Jubuseové a jiné kmeny, které porazil Ježíš, syn Naumův, jak se o tom zmiňuje Písmo svaté. Že je to pravda, odvolává se, že sám o tom četl na nápisu napsaném fénickým písmem. Uvádí, že tento nápis existuje na dvou sloupech z bílého mramoru a že jsou tam tato slova „Jsme, kteří utíkáme před tváří lotra Ježíše, Naumova syna“. A takto skončili, když Libye se opět dostala pod římskou moc a zase jako dříve odváděla obvyklé poplatky. V Libyi prý Justinian opravil 150 obcí. Jedny zcela postavil, jiné vyzdobil do větší

krásy veřejnými i soukromými budovami, hradbami a jinými velmi velkými budovami, jimiž obvykle zdobil města i z úcty k Bohu. Přivedl do nich hodně vody jednak k užívání jednak k okrase města. Do některých obcí první zavedl vodu, poněvadž předtím tam zavedena nebyla, jinde ji jen obnovil.

19. KAPITOLA

UDÁLOSTI V ITÁLII

Nyní přejdu k událostem v Itálii, které týž rétor Prokopius velmi podrobně popsal až do naší doby. Theodorik¹, jak jsme dříve uvedli, dobyl Řím, když na hlavu porazil tyrana Odoakra. Římské impérium pak spravoval až do své smrti. Po jeho smrti až do zletilosti jeho vnuka Áthalarika spravovala celé království Amalasantha, která s ním žila. Ta nejprve podnítila Justiniana k válce proti Gótům. Poslala k němu své posly, poněvadž se cítila ohrožena. Místo chlapce Áthalarika spravoval západní impérium příbuzný Theodorika² Theodatus. Když však Justinianus poslal na Západ Belisaria, zřekl se vlády. Theodatus měl spíše sklon k vědám a ve válečnickém umění se nevyznal. Proto ustanovil velitelem západního vojska velkého válečníka Vitiga. Z Prokopiova vyprávění jsme se dozvěděli, že Vitigo, když uslyšel o příchodu Belisaria do Itálie, odešel z Říma. A když se Belisarius přiblížil s vojskem k městu, Římané mu otevřeli brány a rádi ho přijali. Způsobil to nejspíše římský biskup Silverius³, který v této záležitosti poslal Fidela, bývalého společníka (assesora) Áthalarika. Tak Římané odevzdali Belisariovi město bez boje. Konečně zase po 60 letech v měsíci Apellus, který latiníci nazývají prosinec, vil. roce Justinianovy vlády přešel Řím pod vládu Římanů. Prokopius také píše, že Belisarius, když byl Řím obsazen Góty, poslal biskupa tohoto města Silveria do vyhnanství v Achají, poněvadž jej podezříval ze zrady, a na jeho místo dosadil Vigilia⁴.

1 Theodorik zemřel r. 526.

2 Amalasuha byla jedinou dcerou Theodorika. Usilovala o splynutí Gótů s Římany. V témže duchu vychovávala i svého syna Athalarika. Tím však proti sobě popudila gótské velmože.

3 Sv. Silverius (536-37).

4 Vigilius (537-55).

20. KAPITOLA

ERULOVÉ PŘIJALI KŘESŤANSKOU VÍRU

V téže době, jak píše Prokopius, Erulové, kteří již v době imperátora Anastasia překročili Dunaj, byli Justinianem laskavě přijati a velmi bohatě obdarováni. Všichni přijali křesťanskou víru, zřekli se dřívějšího způsobu života a žili poklidným životem.

21. KAPITOLA

BELISARIUS ZNOVU DOBYL NA GÓTECH ŘÍM

Prokopius dále vypráví, že Belisarius se vrátil do Konstantinopole a přivezl s sebou Vitiga i s kořistí získanou v Římě. Vypráví dále, jak Totila si činil nároky na římské impérium, jak Řím se dostal pod moc Gótů a jak Belisarius, když znovu přišel do Itálie, znovu dobyl Řím. Když vzplanula válka proti Peršanům, že imperátor Belisaria odvolal do Konstantinopole.

22. KAPITOLA

ABASGOVÉ KŘESŤANY

Mimoto týž spisovateľ uvádza, že v té dobe Abasgové¹ prijali kresťanské náboženstvo a začali žiť pokľdným životom. Uvádí, že Justnían k nim poslal jakéhosi eunucha Eufrata pochádzajúceho z národa Abasgů s príkazom, aby nikomu v tomto národě nebyl uřezán pohlavní úd a neznásilňovali prirodzenost. Z těchto eunuchů byli totiž vybírání imperátorovi komorníci lidově nazývání eunuchové. Tehdy Justinianus také vybudoval u Abasgů kostel ke cti Bohorodičky a ustanovil při něm kněze. Tak Abasgové velmi dobře se obeznámili s naukou křesťanského zákona.

1 Abasgové žili na východním pobřeží Černého moře.

23. KAPITOLA

OBYVATELÉ TANAIM KŘESŤANY. ZEMĚTŘESENÍ V ŘECKU

Tento spisovateľ uvádza, že obyvatelé Tanaim - Tanaim nazývají cizinci bažinaté ústí řeky Maeotidy vlévající se do Černého moře - požádali Justiniana, aby jim poslal kněze. Týž Prokopius pěkným slohem vypráví, jak Gótové za vlády tohoto Justiniana vtrhli z bažiny Maeotidy na římské území, jak Řecko postihlo velmi velké zemětřesení.¹ Také že Boiotia, Achaja a místa u zálivu Krissaion a nescetná místa a města byla srovnána se zemí. Píše, že na velmi mnoha místech se vytvořily rozsedliny, někde že se zase země spojila a jinde že rozsedliny zůstaly.

1 Podle Theophana v Chronikon bylo zemětřesení v červenci r. 551.

24. KAPITOLA

VELITEL NARSES A JEHO ZBOŽNOST

Krom toho vypráví o Narsetově¹ chování, když jej Justinianus poslal do Itálie. Jak porazil Totilu a Teitu² a jak Řím byl po páté obsazen.³ Ti, kteří byli v Narsetově družině, říkají, jak prosbami a jinými projevy úcty prokazoval úctu Bohu a Panně Bohorodičce. Bohorodička prý jim naznačila dobu, kdy má být svedena bitva, a aby se Narses nepouštěl do bitvy dříve, dokud mu nedá znamení. Tento spisovatel (Prokopius) vypráví o mnohých jiných chvályhodných činech Narsetových. Vždyť porazil Buselina⁴ Sindualda a připojil k římské říši četné krajiny až k oceánu. Co napsal rétor Agathias, nemohli jsme se doposud dozvědět.

1 Narses jako eunuch byl komořím císaře Justiniana. Podle Agathia byl prý malý, ale velmi ro zu mn ý.

2 Bitva poblíž Ravenny r. 552, v níž Totilas byl poražen a zabit. Góthové, kteří z bitvy vyvázli, zvolili si Teitu svým králem.

3 Řím poprvé obsazen r. 536 Belisariem, podruhé r. 546 Totilou, potřetí opět Belisariem, když Totila opustil Řím, po čtvrté r. 549 Totilou, po páté r. 552 Narsetem (Prokopius, De bello goth.).

4 Germánský vůdce Buselinus přitáhl s vojskem až do Campanie a utábořil se poblíž Capue. Narses proti němu z Říma vytáhl vojskem a r. 553 Buselina porazil.

25. KAPITOLA

CHOSROE VYPOVĚDĚL VÁLKU ŘÍMANŮM

Krom toho tento Prokopius píše, jak Chosroe, když se dozvěděl, že poměry v Africe a Itálii se pro římské impérium příznivě vyvíjejí, velmi to Římanům záviděl. Proto vytýkal Římanům, že porušili smlouvu a ujednaný mír. Prokopius uvádí, že Justinianus nejprve poslal k Chosroemu posly přesvědčit jej, že neporušil časově neomezený mír ani smlouvy. Spíše aby sporné věci byly přezkoumány a přátelsky projednány. Chosroe hnán nenávistí nepřistoupil na nabídku, ale s velkým vojskem vtrhl na římské

území v 13. Roce Justinianovy vlády.¹ Prokopius dále vypráví, jak Chosroe dobyl město Sura na břehu Eufratu a zničil je. Chosroe na jedné straně sliboval, na druhé straně si vůči nim dovoľoval každou špatnost. Město dobyl spíš lstí než zbraněmi. Prokopius vypráví, že zapálil také Berrou, pak vstoupil do Antiochie, kde v té době spravoval biskupství Efrémus. Chosroe opustil město, poněvadž neměl v úmyslu zde setrvat. Prý uchránil kostel a přilehlé budovy a kostelu věnoval posvátné dary s tím úmyslem, aby se za to konaly očištné oběti. Týž Prokopius skvěle popisuje dobytí Antiochie, jak ji Chosroe dobyl a vše zničil ohněm a mečem. Vypráví také, jak tento Chosroe přišel do Seleucie, do Antiochie, kde byly soudní úřady, pak do předměstí Dafné a potom do Apameie, kde v té době spravoval biskupství biskup Tomáš, muž obdivuhodný slovem i činem. Tento Tomáš se nezdráhal proti církevnímu zvyku dívat se s Chosroem na jezdecké závody ve snaze všemožně se Chosroovi zavděčit a uklidnit jej. Když se jej Chosroe ptal, zda by jej rád viděl v jeho městě, odpověděl, že by jej nerad viděl ve svém městě. Chosroe prý se podivil jeho odpovědi a pro jeho upřímnost s obdivem vzhlížel k tomuto muži.

26. KAPITOLA

ZÁZRAK V APAMEI

Nesmím pomlčet o zázraku, který se tehdy stal v Apamei. Zaslouží si, abych jej uvedl.

Když se Apameijští dozvěděli, že Chosroe zapálil Antiochii, prosili Tomáše (Thomu), o němž jsem se předtím zmínil, aby přinesl spásonosný život dávající dřevo kříže mimo obvyklou dobu a ukázal je všem. Mělo jim tak být dovoleno tuto jedinečnou spásu smrtelníků vidět a políbit a uctívaný kříž jim měl být průvodcem do jiného lepšího života. Tomáš vyhověl jejich prosbě. Přinesl dřevo přinášející život. Aby všichni i ti z nejbzdálenějších krajů mohli přijít a mít účast na vyzařující spáse, bylo dřevo kříže jim ukazováno v určitých dnech. Sem přišli s ostatními lidmi i moji rodiče. Mně vzali s sebou. Tehdy jsem chodil do školy gramatiků. V době, kdy jsme byli hodni poklonit se a políbit uctívaný kříž, Tomáš se

zdviženýma rukama s dřevem kříže, které odstranilo starou kletbu, procházel posvátným chrámem, jak to činil o svátcích. Za Tomášem šel velký plamen. Nepálil, ale jen plápolal, takže se zdálo, že hoří celé místo, na kterém stál Tomáš a ukazoval úctyhodný kříž. A to se stalo nejednou, ale často, když biskup obcházel toto místo a lid tam shromážděný prosil Tomáše. Ta událost předpověděla Apamejským, že budou zachráněni. Obraz připomínající ten zázrak byl zavěšen u stropu chrámu. Obraz zůstal neporušen až do vpádu Adarmana a Peršanů. V té době shořel s přesvatým Božím kostelem i s celým městem. Tak tomu bylo.

Chosroe při svém návratu nejen porušil smlouvu, ke které se zavázal, ale dopouštěl se ještě daleko horších věcí, které odpovídaly jeho vrtkavé povaze a lehkomyšlnosti, jež však nebyly důstojné člověka obdařeného rozumem, neřku-li krále.

27. KAPITOLA

CHOSROE DOBÝVÁ EDESSU

Týž Prokopius také vypráví, co se dozvěděl od starých lidí o Edesse a Abgarovi a jak Kristus napsal dopis Abgarovi. Pak jak Chosroe při druhém vpádu se snažil obsadit Edessu.1 Domníval se, že usvědčí věřící, kteří se honosili, že Edessa se nikdy nedostane do nepřátelských rukou. V tom dopise, který poslal Kristus náš Bůh Abgarovi, není o tom žádná zmínka, jak se mohou o tom přesvědčit z Dějin Eusebia Pamphili, který ten dopis uvedl ve svých Dějinách. Přece však všichni věřící tomu věří. I to, co se stalo, dokazuje, že víra se splnila. Když totiž Chosroe přistoupil k dobývání tohoto města, velmi často se pokoušel vniknout do města. Zbudoval ohromný násep, vyšší než městské hradby, přisunul nespočet obléhajících strojů, a přece odstoupil, aniž splnil své přání. Budu vyprávět, jak se to stalo.

Chosroe přikázal svým vojákům shromáždit velké množství dřeva z kterýchkoli stromů k obléhání. Když bylo rychle shromážděno, dal je postavit na výšku směrem k městu a doprostřed nasypat zem. Tak z

materiálu udělal násep až k městu do takové výše, že převýšil městské hradby, takže mohl vrhat z vyvýšeného místa střely na obhájce města stojící na hradbách. Když obklíčení viděli násep podobný hoře sahající až k městu a měli za to, že nepřátelé vstoupí do města, hned za rozbřesku na opačné straně náspu, který Římané nazývají agesta, začali dělat do náspu štoly a vhnět tam oheň, aby dřevo chytilo a násep se zhroutil. Byla to dokonalá práce. Když však zapálili hranici, nedopadlo to, jak si přáli, protože oheň bez přístupu vzduchu nemohl zapálit hranici dříví. A tak nevědouce si rady, přinesli obraz, který neudělaly lidské ruce. Kristus Bůh jej poslal Abgarovi, který si velmi přál Krista vidět. Přinesli ten obraz k vykopanému otvoru, pokropili otvor vodou a touže vodou pokropili hranici dříví. Boží mocí za přispění jejich víry se nemožné stalo možným. Hořící dřeva se proměnila v uhly, oheň zapálil hořejší dřeva a všechno pohltil. Obléhaní viděli, jak se vyvalil kouř z náspu. Proto malé nádoby naplněné sírou a koudelí a jinými hořlavými předměty začali házet na nepřítelův násep. Dým a oheň rozdmýchávaný házením způsobil, že nebylo znát, že se dým vyvalil z náspu. Kdo o tom nevěděli, domnívali se, že dým vychází jen z nádob. Teprve třetí den se objevily plameny šlehající ze země. Peršané bojující na náspu tehdy poznali, v jakém jsou nebezpečí. Chosroe jako by se chtěl postavit proti Boží mocí, svedl všechny vody tekoucí mimo město k hranici ve snaze uhasit ji. Avšak voda jako olej či síra či jiná hořlavina ještě víc podporovala plamen, až se celý násep zhroutil a proměnil v popel. Tehdy Chosroe ztratil všechnu naději na dobytí města. Sám se přesvědčil, že si uškodil, když doufal, že přemůže Boha, kterého uctíváme, a s hanbou se vrátil do své země.

28. KAPITOLA

ZÁZRAK V SERGIOPOLI

Nyní uvedu, co se přihodilo Chosroovi u města Sergiopolis¹. Je to něco obzvláštního a stojí za to zaznamenat to lidem na věčnou památku. Chosroe² přitáhl i k tomuto městu a chtěl je dobyt. Když berany začal otrásat zdmi města, občané ve snaze zachránit město začali s Chosroem vyjednávat. Konečně se dohodli, že dají jako výkupné za město posvátné

předměty z kostela. Byl mezi nimi i kříž, který tam poslali Justinianus a Theodora. Když Chosroovi přinesli posvátné předměty, vyzvídal na knězi i na Peršanech, kteří byli k tomu přivoláni, zda něco nechybí. Tehdy kdosi z těch, kteří byli zvyklí lhát, odpověděl, že několik málo měšťanů ještě ukrylo poklady. Mezi přinesenými posvátnými předměty nebyly jen zlaté a stříbrné nádoby, ale něco ještě dražšího, totiž nejsvětější ostatky nepřemoženého mučedníka Sergia v jakési podlouhlé stříbrné skříňce. Když se tedy Chosroe dozvěděl o pokladech, táhl s veškerým vojskem k městu. Tu náhle v celém ochozu zdi bylo vidět nespočetné množství vojáků se štíty hájících město. Spatřili to i Chosroovi poslové, a když se vrátili, mluvili ne bez údivu o počtu a výzbroji těch vojáků. Když se pak Chosroe znovu vyptával, dozvěděl se, že ve městě zůstalo velmi málo lidí, a to že jsou starci a děti a dospělých že tam vůbec není. Poznal, že zázrak učinil mučedník. Ze strachu i z obdivu ke křesťanské víře se vrátil do svého království. Prý na sklonku svého života byl očištěn koupelí zno vuzrození.

29. KAPITOLA

MOR

Zmíním se také o moru, který v té době řádl. Řádl již padesátý druhý rok, což se nikdy předtím nestalo, a zpusťošil téměř celý svět. Mor se začal šířit druhý rok po dobytí Antiochie Peršany. Jednak se podobal tomu, o kterém píše Thukydidés, jednak to byl zcela zvláštní druh nemoci. Jak se tehdy říkalo, začal v Etiopii, prošel celý svět a nevynechal, jak se domnívám, žádného smrtelníka. Některá města byla tou pohromou tak postižena, že zůstala bez obyvatel. Někde mor řádl méně. Tato nemoc se neobjevovala jen v určitém ročním období, ani neodcházela stejným způsobem. Některá místa přepadla nemoc na začátku zimy, jiná na jaře, některá v létě, jiná během podzimu. V některých městech postihla nemoc jen některé části města, jiným se vyhnula. Velmi často bylo vidět ve městě postiženém nemocí, že některé rodiny zcela zanikly. Jinde byla postižena jedna či dvě rodiny, ostatní město zůstalo nedotčeno. Jak jsme pozorovali, rodiny, které nepostihla nemoc, v následujícím roce onemocněly. Obzvláštní na tom je,

že když občané těchto měst postižených nemocí se zdržovali jinde, kde nemoc nebyla, byli tou nemocí postiženi ti, kteří pocházeli z měst nakažených morem a zdržovali se v nenakažených obcích. To se stávalo jak ve městech tak i v jiných místech v periodických cyklech lidově zvaných indictiones. Tato smrtící zhoubka nejvíce doléhala na lidstvo v druhém roce indikace. I mne, který toto píšu - rozhodl jsem se vložit do tohoto vyprávění i to, co se týká mne - zachvátila tato nakažlivá nemoc v době, kdy jsem ještě chodil do nižší školy chamaididaskalů. V různé době jsem touto nemocí ztratil mnohé z mých dětí, manželku, četné příbuzné, služebnictvo a hodně prostých lidí. To vše se opakovalo v pravidelných cyklických údobích.

V době, kdy jsem toto psal, ještě neuplynuly dva roky, kdy v 58. roce mého života po čtvrté postihla Antiochii tato nemoc. Krom výše uvedených jsem ztratil také dceru a vnuka, který byl jejím synem. Nemoc se projevovala různě. U některých začala, u hlavy, oči se zalily krví, tvář otekla. Pak sestoupila do krku a koho postihla, toho zbavila života. Některým se vytvořily nádory a k tomu se přidala velká horečka. Tělesně i duševně silní umírali téměř ve dvou či třech dnech. Jiní umírali jako šílenci. Vředy na těle jim braly život. Někteří, když jednou či dvakrát vyvázli z této nemoci, později zemřeli na tutéž nemoc. Způsobů jak dostat nemoc je mnoho a je to záhada. Jedni totiž zemřeli, když s nemocnými jen pobývali či zůstávali v jejich domech. Někteří, když se jich toliko dotkli nebo jen vstoupili do domu. Někteří dostali nemoc na náměstí. Někteří, když unikli z měst nakažených tou nemocí, sice nemoc nedostali, ale přinesli ji těm zdravým. Někteří se nenakazili, i když zůstali s nemocnými, ale ani když se dotýkali nejen nemocných, ale i mrtvých. Jiní kvůli dětem a blízkým se všemožně snažili zemřít, a proto se stýkali s nemocnými, přece se však nenakazili. Tato nakažlivá nemoc, jak jsem řekl, se šířila 52 let a předčila všechny předešlé. Filostratos se diví, že v jeho době nemoc trvala 15 let. Co se však stalo potom, nevím. Jen Bůh to ví, ten zná příčinu i výsledek. Vrátím se, kde jsem začal. Připomenu Justinianovo jednání.

30. KAPITOLA

JUSTINIANOVA NENASYTNÁ HRABIVOST

Justinianus I. byl nenasytně hrabivý. Tak dychtil po cizím, že by všechny provincie římského impéria za peníze prodal úředníkům, výběřcím daní i těm, kteří bezdůvodně strojí lidem úklady. Mimo to mnohé a téměř všechny boháče vymyšlenými pomluvami zbavil všeho majetku. Jestliže některá žena vydělávající si svým tělem falešně někoho obvinila, že na ni smyslně pohleděl či chtěl s ní smilnit, ihned zatoužil po majetku toho člověka. Zde neplatily žádné zákony ani právo. Justinianus jako účastník na hanebném zisku přenesl majetek pomluveného do svého domu. Přece však byl velmi štedrý. Vybuodoval mnoho posvátných budov a velkolepých kostelů. Vybuodoval ženské i mužské řeholní domy, domy pro staré lidi, děti i pro nemocné. Na to věnoval nemalou částku z příjmů. Také jinak si velmi zbožně a bohumile vedl, jen když to jde z cizích peněz i jako oběť Bohu.

31. KAPITOLA

KOSTEL HAGIA SOFIA A SVATÝCH APOŠTOLŮ

Justinianus vybuodoval také jiné obdivuhodně krásné posvátné budovy ke cti Boha a svatých. Nikdo nikdy neopomene připomenout ono nesrovnatelně velké dílo, totiž nový kostel (Hagia Sofia) tak krásný, že se to nedá slovy ani vylíčit. Přesto se pokusím podle svých možností popsat jednotlivé části kostela. Klenba stojí na čtyřech obloucích. Je tak vysoká, že ze země člověk nesnadno dohlédne do vrcholu oblouku. Se shora ani ti nejdovážnější se neodvážjí pohlédnout dolů k zemi. Oblouky se zdvíhají od země až k vrcholu střechy. Na pravé i levé straně oblouků jsou sloupy zhotovené z thesalského kamene. Z prostoru ve výši, z patra podpíraného stejnými sloupy možno z výšky sledovat mystéria. Z tohoto místa se císařovna o svátcích účastnila slavnosti svatých mystérií. Na východní a západní straně nebylo horní poschodí, takže nic nebránilo v pohledu na takovou velikost. Výše uvedené poschodí (patro) bylo podpíráno sloupy s malou klenbou. Aby bylo lépe poznat toto zázračné dílo, rozhodl jsem se zde uvést rozměry, výšku, délku, šířku, rozměry oblouků i jejich výšku.

Toto jsou jejich rozměry: Délka od brány, kde se koná nekrvavá oběť (koncha), je 190 stop¹. Šířka od severu k jihu 115 stop. Výška od středu kopule k podlaze 180 stop. Šířka jednotlivých oblouků je .. .2, délka od východu k západu 260 stop. Délka osvětlené plochy (oken) je 75 stop. Krom toho jsou na západní straně dvě nadmíru krásná sloupoví a k nebi otevřená velmi krásná atria. Justinianus zbudoval i chrám Svatých apoštolů, který krásou si nezádá s žádným jiným chrámem. V něm je zvykem pohřbívat imperátory a kněze.

To je však všechno o tom řečeno.

32. KAPITOLA

JUSTINIANOVO CHOVÁNÍ

U Justiniana bylo něco, co převyšuje zvířecí surovost. Zda to byla taková povaha či to pramenilo ze zbabělosti a strachu, to nemohu říci. Začalo to při lidovém povstání zvaném Nika - Vítězství. Proto se rozhodl nadržovat druhé straně, totiž Modrým (Kyaneoi, Venetiani)¹. Ti měli v pravé poledne uprostřed města zabít lidi patřící k druhé straně. Nejen že se nemuseli bát trestu, ale byli za to ještě odměněni. Tak se stalo, že bylo mnoho vražd. Dovolil jim také vnikat do domů a loupit. Ubožáci mohli svou záchranu vykoupit penězi. Jestliže některý úředník se pokoušel jim v tom zabránit, riskoval svou hlavu. Jistý východní šlechtic, když přikázal několik takových lidí zastřelit lukem, sám byl ve městě zabit lukem. Správce Kilikie Callinicus podle platného zákona potrestal trestem smrti dva vrahy z Kilikie, Pavla a Faustina, kteří se na něho vrhli a pokusili se jej zabít. Byl za to ukřižován. Byl potrestán za to, že jednal podle zákona. Pak se stalo, že druhá strana (Prasiniani, Zelení) opustili své bydliště. Poněvadž je nikdo nepřijal a byli odevšad odháněni, zastavovali počestné, brali jim šaty a zabíjeli. Všude předčasná smrt, loupeže a podobné zločiny. Zatím Justinianus změnil svůj názor a dal zabít Modré (Venetiani). Podle zákonů potrestal ty, jimž předtím podle barbarského zvyku dovolil plenit města. Není čas podrobně se o tom zmiňovat a ani by se k tomu nedostávalo slov. To, co jsem připomenul, stačí za ostatní.

33. KAPITOLA

MNICH BARSANUFIOS

V téže době žili v různých zemích na světě muži zřejmě Bohem osvícení, kteří konali obdivuhodné činy. Z nich se nejvíce proslavil Egypt'an Barsanufios. Žil v jakémisi klášteře u města Gázy. Učinil tolik zázraků, že je nesnadné je vypočítávat. Všichni věří, že ještě dnes žije ve své malé kobce, ač padesát či více let již uplynulo, co jej nikdo neviděl, že by něco z pozemského jídla okusil. Nevěřil tomu ani jeruzalémský biskup Eustochius. Proto přikázal dostat se násilím do kobky, do níž se Boží muž uzavřel. Oheň, který vyšlehl z kobky, popálil velmi mnoho těch, které tam biskup poslal.

34. KAPITOLA

MNICH SYMEON (SYMENON)

V městě Emisse žil Symenones. Ten se zřekl veškeré lidské slávy, takže jej všichni jeho známí považovali za hlupáka, i když byl velmi moudrý a plný Boží milosti. Tento Symeon žil v ústraní a nikomu nedovolil dozvědět se, kdy a jak prosí Boha ani kdy se postí nebojí. Když šel po silnici nebo po náměstí, budil dojem, že se pomátl a že nemá v sobě ani trochu moudrosti. Někdy, když měl hlad, vtrhl do krčmy a vydatně se najedl. Jestliže se mu někdo na pozdrav uklonil, hněvivě odtud odešel ze strachu, aby lidé nepoznali jeho ctnosti. Tak se choval Symeon na veřejnosti. Měl však přece jen nějaké známé, s nimiž se nenuceně stýkal. Mezi nimi prý měl nějakou služku, kterou kdosi znásilnil. Otěhotněla a páni ji nutili, aby jmenovala původce této hanby. Postěžovala si Symeonovi, že je těhotná. Zapřísahala se, že je tomu opravdu tak, a bude-li třeba, že to i dosvědčí. Když to Symeon slyšel, dal jí za pravdu. Řekl, že nosí tělo, věc velmi

křehkou a slabou. Když se o tom lidé dozvěděli a hrozně ji pomluvili, začal sejí ze studu vyhýbat. Když tedy nadešel den porodu a žena podle zvyku rodiček seděla na posteli, veliké porodní bolesti ji přivedly na okraj nebezpečí života. Porod nepokračoval. Symeon tam úmyslně přišel. Prosili jej, aby se pomodlil. On přede všemi prohlásil, že žena dříve neporodí, dokud nevyzná, kdo je otcem dítěte, které nosí v lůně. Když to učinila a uvedla jméno otce dítěte, dítě vyšlo z lůna, jako by potvrdilo pravdu.

Byl také spatřen vcházet do bytu nevěstky. Zavřel dveře a zůstal tak s ní sám. Pak otevřel zase dveře a dal se na útěk a při tom se ohlížel, zda jej nikdo neviděl. Tím ovšem budil ještě větší podezření. Kdo jej viděli, přivedli ženu a vyptávali se jí, co u ní Symeon chtěl a proč tak dlouho se u ní zdržel. Ona se však zapřísahala, že 3 dny nejedla nic než vodu a Symeon že jí přinesl jídlo a sklenici vína, zavřel dveře, položil to na stůl a přikázal jí, aby jedla a dost se najedla, že už se dost postila, a pak zbytky jídla odnesl.

Když hrozilo zemětřesení,¹ kterým byla postížena přímořská Fénicie a kterým byla vedle ostatních měst postížena i města Berytus, Biblos a Tripolis, zdvihl bič a začal bičovat sloupy na náměstí se slovy: "Přestaňte skákat!" A poněvadž nedělal nic pošetilého a neuváženého, pečlivě si poznamenali sloupy, které nebičoval. Ty se zanedlouho při zemětřesení zhroutily. A mnoho jiného učinil, co by si zasluhovalo zvláštní práce.

1 Zemětřesení podle svědectví Cedrena v Chronikon a Theophana bylo v r. 551.

35. KAPITOLA

MNICH TOMÁŠ

Stejným způsobem jako Symeon žil tehdy v Coelesyrii Tomáš. Kdysi si přišel do Antiochie pro každoroční podporu na výživu svého kláštera. Tato podpora byla poskytována z důchodu antiochijské církve. Kteréhosi dne hospodář této církve Anastasius dal uvedenému Tomášovi pohlavek, poněvadž jej často obtěžoval. Když to přítomní považovali za nedůstojné,

řekl Tomáš, že víc nic takového nedostane a Anastasius nic už nedá. Obojí se stalo, poněvadž Anastasius druhý den zemřel. Tomáš po návratu do útulku pro nemocné v dafneském předměstí přešel do věčného života. Jeho mrtvola byla pohřbena mezi hroby pro cizince. Tomášovo tělo bylo tam pohřbeno mezi dalšími a dalšími. Bůh však po jeho smrti učinil velký zázrak. Obyvatelé obdivující svätce to oznámili Efrémiovi. Tehdy sväté Tomášovo tělo bylo v slavnostním průvodu přeneseno do Antiochie a důstojně pohřbeno na hřbitově, když svým přenesením odehnal mor tehdy se šířící. Jeho sväték Antiochijští až do dneška každoročně oslavují. Ale vraťme se zase k historii.

36. KAPITOLA

ZÁZRAK V KONSTANTINOPOLI ZA BISKUPA MENY

Když byl Anthimos, jak jsme dříve řekli, sesazen z konstantinopolského stolce, nastoupil po něm Epifanius. Po Epifaniovi se stal biskupem Menas. V jeho době se stal pamětihodný zázrak.

Je starým zvykem v Konstantinopoli, že pokud zbude velký počet částek neposkvrněného těla našeho Boha Krista, chlapci navštěvující školy gramatiků jsou zavoláni, aby je snědli. Když se to tedy v té době stalo, spolu s ostatními chlapci byl zavolán syn jakéhosi skláře Žida. Tento chlapec, když se jej rodiče ptali, kde se tak dlouho zdržel, pověděl jim, co se stalo a že s ostatními chlapci ochutnal ty sväté částky. Otec velmi rozhněván vzal syna a hodil jej do rozpálené pece. Matka jej hledala, a když jej nemohla najít, prošla v usedavém pláči celé město. Teprve třetího dne začala volat chlapce u dveří dílny svého manžela. Usedavé plakala. Tu chlapec poznav matčin hlas ji odpověděl z pece. Matka ihned vylomila dveře, vešla dovnitř a viděla chlapce stát mezi žhavým uhlím a oheň jej nespálil. Když se jej potom ptala, jak to že se mu nic nestalo, řekl, že jakási žena v purpurovém šatě k němu často přicházela, podala mu vodu, uhasila uhlí a dala mu najíst. Když to bylo Justinianovi oznámeno, imperátor chlapce i matku poručil duchovnímu zapsat mezi ty, kteří přijmou koupel znovuzrození. Otce, který se zdráhal přijmout svätost křesťanského

náboženství, poručil jako vraha svého syna ukřižovat v předměstí Syky. Tak tomu bylo.

37. KAPITOLA

BISKUPOVÉ VELKÝCH MĚST

Po Menovi obdržel biskupský stolec v Konstantinopoli Euty chius. V Jeruzalémě po Martyriovi nastoupil Salustius. Po něm Helias, po Heliovi Petr, po Petrovi Makarios. Tento se stal biskupem v tomto městě, ač imperátor jeho volbu dosud neschválil. Makarios byl potom vyhnán ze svého sídla, poněvadž prý schvaloval Origenovo učení. Po něm tedy obdržel biskupské křeslo Eustochius. V Alexandrii po vyhnání Theodosia, jak bylo výše uvedeno, se stal biskupem Zoilus. Když byl jako jeho předchůdci vyhnán, obdržel biskupské křeslo Apollinarios. V Antiochii po Efre miovi řídil tamní církev Dominos.

38. KAPITOLA

KONCIL (PÁTÝ) V KONSTANTINOPOLI (R. 553)¹

Když byl v Římě biskupem Virgilius² (Vigilius), když v Konstantinopoli řídil biskupství nejprve Menas a potom Euty chius, když alexandrijskou církev řídil Apollinarios, antiochijskou Dominos a jeruzalémskou Eustochius, svolal Justinianus pátou synodu z toho důvodu:

Když přívrženců Origenova učení v palestinských klášteřích a zvláště v klášteře zvaném Nová Lávra denně přibývalo, Eustochius vynaložil veškeré úsilí, aby je vyhnal. Odebral se tedy k Nové Lávře a vyhnal

mnichy hodně daleko, poněvadž je považoval za záhubu lidí. Avšak oni rozptýleni do různých míst získali mnohé na svou stranu. Jejich ochráncem byl Theodoros příjmením Ascidas, biskup sice v hlavním městě kappadocké provincie Caesarei, ale stále byl u Justiniana. Jemu věrně sloužil a byl mu užitečný. Co udělal Eustochius, považoval Theodoros za hroznou bezbožnost a nespravedlnost a pobouřil tím celý palác. Proto Eustochius poslal do Konstantinopole opata Theodosiova kláštera Rufa a opata kláštera svatého Sáby Konona. Ti pro své dobré vlastnosti i protože byli představenými klášterů, patřili mezi přední mnichy. S nimi přišli i jiní hodnostně ne mnoho nižší. Měli jednat především o Origenovi, Evagriovi a Didymovi.³ Kappadočan Theodoros chtěl je přivést na jiné téma, a proto uvedl na pořad jednání o biskupu z Mopsuestie Theodorovi, Theodoritovi a Ibovi.⁴ Nejlepší a největší Bůh to tak zařídil, že byly vyloučeny všechny světské problémy. Byl tedy předložen první problém: Zda je dovoleno vyslovit nad mrtvým anathema. Přítomný Eutychius, který velmi dobře znal Písmo svaté, ale nebyl ještě tak slavný - byl totiž apokrisiářem, tajemníkem amasenského biskupa - v přítomnosti Meny pohrdavě pohlédl na shromáždění a řekl, že tímto problémem není třeba se zabývat, ježto král Josiáš nejenže zabil kněze démonů, ale dal vykopat i ty, kteří dávno předtím zemřeli. Eutychius to řekl tak vhodně, že všichni s tím souhlasili. Justinianus pochopil a zanedlouho Eutychia povýšil na biskupa královského města, když zemřel Menas. Vigilius sice písemně souhlasil se svoláním koncilu, ale nechtěl se účastnit.

Když se tedy koncil sešel, Justinianus se ptal biskupů, co si myslí o Theodorovi a o tom, co Theodoritus napsal proti Cyrilovi a proti jeho dvanácti kapitolám, i o Ibově dopisu napsaném Peršanu Marimu. Byla přečtena četná místa z Theodorových a Theodoritových knih. Mimo to bylo prokázáno, že Theodoros byl již dříve odsouzen, jeho jméno vymazáno ze svatých dyptichů i že heretici byli ještě po smrti odsouzeni. Všichni jednohlasně odsoudili anathematem Theodora, Theodoritovy spisy proti dvanácti Cyrilovým kapitolám a proti pravé víře. Rovněž odsoudili anathematem Ibov dopis Peršanovi. Jejich prohlášení zní: "Poněvadž velký Bůh a Spasitel nás Pán Ježíš Kristus podle podobenství evangelia" a tak dále. A krátce na to: "Odsuzujeme a vyslovujeme anathema krom ostatních heretiků odsouzených anathematem výše jmenovanými čtyřmi přesvatými koncily a svatou obecnou a apoštolskou církví, také biskupu z Mopsuestie Theodorovi a jeho bezbožným spisům. Také odsuzujeme, co bezbožně spsal Theodoritos proti pravé víře, proti dvanácti kapitolám svatého

Cyrila a proti přesvatému prvnímu efezskému koncilu. Konečně odsuzujeme všechno, co napsal Theodoritos na obranu Theodora a Nestoria. Krom toho vyhlášíme anathema onomu dopisu, který prý napsal Ibas Peršanu Marimu". O trochu dále vysvětlili 12 kapitol o pravě neporušené víře a takto pokračovali: Na žádost mnichů Eulogia, Conona, Cyriaka a Pankratia proti učení Origena, Adamantia a proti těm, kteří souhlasili s jeho bezbožným bludem, rozhodl Justinianus svolat koncil. Přiložil opis žádosti i to, co napsal Vigiliovi. Z toho všeho možno poznat, že Origenes se snažil prosté apoštolské učení otrávit pohanským a manichejským jedem. Za pokřiku proti Origenovi a přívržencům jeho bludu byla podána z koncilu zpráva Justinianovi. Část zní takto: "Poněvadž máš, nejkřesťanštější imperátore, vznešené smýšlení". A trochu dále: "Prcháme, prcháme před tímto učením. Nesouhlasíme s ním. Jako zloděje a lupiče pevně spoutaného anathematem jsme jej vyvrhli daleko od posvátné ohrady". A dále: „Jejich moc i ctnosti i co proti nám učinili, poznáte z jejich spisů". K tomu přidali také kapitoly, které Origenovi přívrženci se naučili od svých učitelů. Z toho se dá poznat, s čím souhlasí, v čem nesouhlasí i rozmanitý blud. Mezi tím byla pátá kapitola obsahující rouhání, která kdosi z Nové Lávy pronesl. Zní takto: Jestliže nyní apoštolově a mučedníci konají zázraky a jsou v takové vážnosti, jaké bude jejich vzkříšení, kdyby při zmrtvýchvstání nebyli rovni Kristu?" Tito Otcové uvedli ještě jiná rouhání, která vybrali velmi pečlivě z knihy Didyma, Evagria a Theodorita.

Po skončení tohoto koncilu (synody) za nějaký čas byl Eutychius vyhnán z biskupského sídla v královském městě. Na jeho místo byl jmenován Jan. Pocházel ze Sirimi, což je vesnice v kynegické krajině u Antiochie.

1 Pátý ekumenický koncil v Konstantinopoli r. 553 (druhý cařihradský) v květnu svolaný na příkaz Justiniana. Přítomno bylo 165 biskupů za předsednictví patriarchy Eutychia. Měl být projednán spor o tak zvané tři kapitoly (tria capitola). Koncil potvrdil víru čtyř předešlých koncilů, byly odsouzeny Origenovy omyly, Theodor z Mopsuestie, spisy Theodorita proti Cyrillovi a dopisy Iba Peršanu Marimu.

2 Vigilius (537-55).

3 O Origenovi se podrobněji zmiňuje Eusebius Pamphili ve svých Církevních dějinách.

Evagrius pocházející z Pontu (346-99) vysvěcen na diákona sv. Řehořem Naziánským. Působil jako kazatel v Konstantinopoli. R. 382 opustil Konstantinopol a žil (snad) mezi

mnichy v nitrijské poušti. Na tomto koncilu (553) bylo nad ním spolu s Origenem a Didymem Slepým vysloveno anathema údajně za Origenovy myšlenky. Svou literární činností ovlivnil řadu církevních spisovatelů.

Didymus Slepý (313-398). Jeho žáky byli sv. Jeroným a Rufinus. Hájil nicejskou víru. Na cařihradském koncilu r. 553 byl obviněn z origenismu.

4 Theodor z Mopsuestie (nar. 352) narozen v Antiochii byl spolu se sv. Janem Zlatouústým žákem pohanského učitele Libania. Za svého života platil za pravověrného. Teprve po smrti v souvislosti s Nestoriovým učením -Nestorius byl jeho žákem - byl považován za christologického heretika.

Theodoret (Theodoritus) narozen r. 393 v Antiochii, kde v klášterní škole nabyt své vzdělání. Jeho učitelem byl Theodor z Mopsuestie a spolužákem Nestorius. Nevystupoval ostře proti Nestorioví, zato byl rozhodným odpůrcem Eutychova názoru. Proto byl na tak zv. loupežné synodě v Efezu r. 449 sesazen. Na chalcedonském koncilu r. 451 se účastnil jako pravověrný učitel. Na koncilu cařihradském (553) byl odsuzován kvůli spisům proti Cyrillovi.

Ibas (+ r. 457) byl biskupem v Edesse. Byl vřelým přívržencem Theodora z Mopsuestie, jehož spisy přeložil do syrštiny. Na efezském koncilu r. 431 byl přítomen ještě jako kněz. V r. 433 napsal biskupu v Persii Maris(ovi), že je sice proti Nestorioví, poněvadž nechce uznat, že Maria je Bohorodičkou, vytýká však svému předchůdci Rabulovi, že anathematizoval Theodora z Mopsuestie. Cyrillovi vytýkal chování na efezském koncilu a obviňoval jej z rozštěpení křesťanů. Byl obviňován z nestoriánství.

39. KAPITOLA

JUSTINIANŮV NÁZOR NA KRISTOVO TĚLO

V této době Justinianus sešel se správné cesty katolického učení a nastoupil cestu, kterou nešli ani apoštolové ani Otcové. Dostal se do trní a bodláčí a jím chtěl naplnit církev. Nikdy však to nedokázal, poněvadž Pán opevnil královskou cestu velmi silnými hradbami, aby ji jako nakloněnou nebo pobořenou zeď nemohli zákešní lidé a lupiči přeskočit. Splnilo se tak, co řekl prorok. V době kdy Jan zvaný Catelinus po smrti biskupa Vigilia¹ spravoval biskupství v Římě, kdy konstantinopolskou církev spravoval jiný Jan ze Sivromis, alexandrijskou církev Apollinarios, v Antiochii po

Domni-novi Anastasius a konečně kdy byl biskupem jeruzalémské církve Maka-rius, který po sesazení Eustochia dosedl znovu na dřívější stolec a odsoudil anathematem Origena, Didyma a Evagria, tedy v této době vydal výnos u Římanů zvaný edikt. V něm napsal, že tělo Pána bylo neporušitelné. Popíral, že by bylo schopno trpět a že jedl stejným způsobem jako po svém utrpení, poněvadž přesvaté tělo Pána již od doby, co bylo utvořeno v lůně, se nijak nepřeměnilo ani nezměnilo ani po zmrtvýchvstání a ani nezakoušelo, co člověk obyčejně zakouší. Justinianus chtěl donutit všechny biskupy, aby souhlasili s jeho názorem, Když však všichni odpověděli, že čekají na názor antiochijského biskupa Anastasia,² odrazili tím první imperátorův útok.

1 Zde se Evagrius mýlí. Po smrti Vigilia nastoupil Pelagius I. (556-61) a po něm Jan III. (561-74).

2 Anastasius se stal biskupem v Antiochii r. 559.

40. KAPITOLA

ANTIOCHIJSKÝ BISKUP ANASTASIUS

Tento Anastasius velmi dobře znal Písmo svaté a byl velmi přísných mravů. Zachovával i to, co nebylo vůbec důležité. Nikdy nezakolísal, zvláště když se jednalo o důležité věci týkající se Boha. Choval se tak, že byl laskavý i k těm, ke kterým by ani neměl být. Přísnost a nelaskavost neprojevoval při právním jednání. Při vážných rozhovorech pozorně poslouchal i uměl k tomu co říci. Předložené problémy řešil rozvážně a moudře. Zbytečně nevhodné řeči neposlouchal a jako by měl jazyk svázaný. Vážil řeč a ticho pro něho bylo lepší než řeč. Tedy tohoto jako nedobytnou hradbu se pokusil Justinianus všemožně dobýt. Myslil si, dobude-li hradbu, že bez námahy dobude i město, že si podmaní učení pravé víry a Kristovy ovečky odvede jako zajatkyně. Anastasius jakousi božskou vznešeností vynikal nad imperátorem. Vždyť stál na pevné skále. Veřejně se postavil proti Justinianovi a jasně a rozhodně mu ukázal, že tělo Pána trpělo i mohlo být tupeno, že tak božští apoštolové a svatí Otcové

smýšleli a tak že to také předali dalším generacím. Totéž napsal mnichům z první a druhé Sýrie, kteří se ho na to ptali. Všechny posiloval a připravoval na zápas. Denně v kostele pronášel slova, která vyslovila vyvolená nádoba: "Bude-li vám někdo hlásat něco jiného než jste přijali, i kdyby to byl anděl z nebe, necht' je proklet". Jeho příkladem se řídili. Anastasius napsal také řeč k antiochijským, s nimiž se loučil, když se dozvěděl, že Justinianus jej chce poslat do vyhnanství. Kdo by neobdivoval tuto řeč pro její uhlazenost řeči, pro bohatství myšlenek, pro jeho častá svědectví z Písma svatého a konečně i proto, že vhodné líčí událost tohoto místa.

41. KAPITOLA

JUSTINIANOVA SMRT

Ta řeč nebyla uveřejněna, protože starostlivý Bůh změnil naše poměry. Když totiž Justinianus diktoval rozhodnutí o deportaci Anastasia a kněží, kteří s ním byli, sražen neviditelnou ranou odešel z tohoto světa. Vládl 38 let a 8 měsíců.¹

Konec čtvrté knihy Evagriových Dějin.

¹Justinian I. zemřel 14. 11. 565.

V. KNIHA

1. KAPITOLA

IMPERÁTOR JUSTINUS

Justinianus za své jednání plné neklidu a zmatků dostal zaslouženou odměnu. Odešel do pekla pro připravený trest. Syn jeho sestry Justinus, velitel stráže v imperátorově paláci - Římány nazývaný curopalaten - si ihned po Justinianově smrti oblékl purpur. Krom jeho nejbližších nikdo ještě nevěděl o Justinianově smrti ani o jmenování Justina imperátorem¹, až když se objevil v cirku, aby tam přijal imperátorské povinnosti. Když pak nic proti tomu nebylo podniknuto, vstoupil do paláce. Vyhlásil první edikt, jímž všichni biskupové se mohli vrátit na svá místa, aby obvyklým způsobem bez zavádění novot ve víře konali bohoslužby. Tento čin nutno pochválit. Co se však týče jeho mravního života, lehkomyšlně holdoval rozkošnickým radovánkám. K tomu potřeboval peníze a kvůli tomu všechno rozprodával. Neostýchal se vzít ze svatých dary zasvěcené Bohu, které pak veřejně prodával jako nějaké zboží. Byl drzý i zbabělý. Proto povolal k sobě svého příbuzného Justina, kterého si všichni vážili jako zkušeného válečníka i pro jeho ostatní dobré vlastnosti. Ten dlel u Dunaje a bránil Abarům v přechodu přes řeku. Abarové jsou skythský kmen převážně žijící na svých vozech a tehdy obývali území za Kavkazem. Když je Turci porazili, opustili své příbytky a všichni s manželkami a dětmi přitáhli k Bosporu. Potom opustili břehy Černého moře, kde bydlely četné barbarské kmeny - z měst, vojenských táborů a stanic zbudovaných Římány imperátor odvedl vojenské vysloužilce a kolonisty - a postoupili dále po četných bojích s barbary, kteří se jim postavili v cestu. Když konečně přišli až k břehům Dunaje, poslali své vyslance k Justinovi. Tedy odtud byl Justinus povolán, aby obdržel, co bylo ujednáno mezi ním a imperátorem Justinem. Oba si totiž byli rovní v touze po světské slávě a moci a oba stejnou mírou toužili po vládě nad impériem. Po mnoha sporech se shodli na tom, že ten kdo nebude imperátorem, bude druhým v impériu a prvním před ostatními. Tedy Justin byl druhým v impériu.

1 justin II (565-78).

2. KAPITOLA

SMRT IMPERÁTOROVA PŘÍBUZNÉHO JUSTINA

Imperátor Justinus přijal Justina naoko laskavě. Brzy však pod různými záminkami mu poněnáhu odňal doprovod, blízké i tělesnou stráž a zakázal mu přístup k sobě. Sedával totiž doma. Konečně na Justinův příkaz byl poslán do velkého města Alexandrie a tam v hluboké noci, když spal, byl politováníhodným způsobem zavražděn. Za svou oddanost státu a za své skvělé válečnické schopnosti dostal tuto odměnu. Imperátor Justinus a jeho manželka Sofia ve své zlobě dovršili svůj hněv proti Justinovi tím, že šlapali po uťaté Justinově hlavě.

3. KAPITOLA

ZLOČINCI ADDEUS A AETHERIUS

Nedlouho potom předal Justinus soudcům u imperátora velmi vlivné senátory Aetheria a Addea obviněné z urážky císařského majestátu. Aetherius přiznal, že chtěl imperátora otrávit, ale že o tom věděl a byl do toho zasvěcen i Addeus. Addeus se zapřísahal, že o tom nevěděl. Oba byli s'ati. Addeus, když již mu měla být uťata hlava, řekl, že se dopustil úkladů a že zaslouženě jej stihla Boží spravedlnost, která všechno vidí, protože zahubil kouzly pretoriánského prefekta Theodora. Zda je tomu tak, nemohu potvrdit. Oba jednali jako zločinci. Addeus nepřiměřeně miloval chlapce. Aetherius všemožným způsobem jménem imperátorova domu, jehož byl správcem za vlády Justiniana, zabavoval majetek živých i mrtvých. Tak tedy skončili.

4. KAPITOLA

JUSTINŮV EDIKT O VÍŘE

Tento Justinus napsal všem křesťanům přípis tohoto znění: "Ve jménu našeho Pána Ježíše Krista. Imperátor caesar Flavius Justinus, věřící

křesťan, slavný, největší, dobrodinec, vítěz a triumfátor nad Alemany, Góty, Germány, Antoky, Franky, Erulity, Gepidy, zbožný, šťastný, vždy Augustus.

Pokoj svůj vám dávám, praví Kristus Pán, náš pravý Bůh. Pokoj svůj vám zanechávám, hlásá Kristus všem lidem. Nic jiného si nepřeje, než aby všichni, kdo v něho věří, se shromáždili v jedné a téže církvi, aby byli v křesťanské víře jednotní a aby se odvrátili od těch, kteří něco jiného říkají a jinak smýšlí. Všem byla dána první záchrana, vyznání pravé víry. Proto i my se řídíme příkázáními evangelia, svatým symbolem čili učením svatých Otců. Vybízíme všechny, aby se spojili v jedné a téže církvi, aby věřili v Otce a Syna i Ducha svatého, v Trojici jedné podstaty, v jedno božství čili v jednu přirozenost a podstatu nejen slovem, ale i skutečně, aby všichni věřili, že ve třech podstatách či osobách je jedna moc, síla i činnost. V tom jsme byli pokřtěni, v to věříme a v tom jsme spojeni. Klaníme se jednotě v Trojici a Trojici v jednotě, která je obdivuhodně rozdělena i sjednocena. Klaníme se jednotě, co se týče božství či podstaty. Klaníme se Trojici, co se týče vlastností či subsistence a osob. Trojice je rozdělena a při tom není rozdělena, abychom tak řekli, je spojena a přece rozdělena. Jedno božství je ve třech. Tři jsou jedno božství, nebo abychom se přesněji vyjádřili, jedno božství jsou Bůh Otec, Bůh Syn a Bůh Duch svatý. Věříme v jednoho Boha ve třech osobách, které mají jedno konání a jednu přirozenost. Sluší se, abychom vyznávali i jednoho Boha a tři subsistence či vlastnosti. Vyznáváme, že jednorozený Boží Syn je Bůh Slovo. Narodil se před věky bez jakéhokoli časového rozdílu z Otce. Nebyl však stvořen. V posledních dnech kvůli nám a pro naši spásu sestoupil z nebe, stal se člověkem z Ducha svatého a z naší raní, svaté a slavné Bohorodičky a vždy Panny. Z ní se narodil. On je naším Pánem Ježíšem Kristem. Je jeden ze svaté Trojice a je s Otcem a svatým Duchem oslavován. Přesvatá Trojice nepřijala čtvrtou osobu, když se stal člověkem jeden ze svaté trojice - Bůh Slovo. Je to jeden a týž náš Pán Ježíš Kristus, který má tutéž podstatu s Otcem, co se týče božství, a má tutéž podstatu jako my a co se týče lidství. Trpí jako člověk, netrpí však jako Bůh. Neuznáváme, že je jiný Bůh Slovo, který konal zázraky, a jiný, který trpěl. Vyznáváme, že je to jeden a týž Pán Ježíš Kristus, Boží Slovo, které se vtělilo a stalo se dokonalým člověkem. Vyznáváme, že jeden a týž konal zázraky i dobrovolně trpěl pro naši spásu. Nevydal se za nás nějaký obyčejný člověk, ale Bůh Slovo. Nestal se člověkem nějakou přeměnou. Dobrovolně za nás trpěl a podstoupil tělesnou smrt. A tak když vyznáváme, že je člověkem,

nepopíráme tím, že je také Bohem. Když vyznáváme, že náš Pán Ježíš Kristus má dvě přirozenosti, totiž božskou a lidskou, nemluvíme při sjednocení o smíšení. Nepřestává být Bohem, když se stal člověkem jako jsme my; a obráceně tím, že jako Bůh není božskou přirozeností nám vůbec podobný, nebudeme odmítat, že je také člověkem. Vždyť jako v lidské přirozenosti je Bůh, tak v majestátu božství zůstává člověkem. Obojí je jeden, totiž Bůh a člověk, Emanuel, Bůh s námi. Dále když vyznáváme, že je dokonalý Bůh a dokonalý člověk - a z toho se skládá Kristus - nepřipisujeme jedné jeho složené osobě částečné rozdělení či oddělení, ale označujeme tím rozdílnost přirozeností, které se sjednocením nijak neodstraňují. Ani božská přirozenost se totiž nezměnila v lidskou ani lidská v božskou. Existují-li obě přirozenosti, proto říkáme, že se sjednocení stalo vzhledem k přirozenosti, že se sjednotily přirozenosti. Sjednocení vzhledem k osobám, sjednocení osob naznačuje, že Bůh Slovo, to jest, jedna osoba z tří božských osob se nesjednotila s preexistujícím člověkem, s člověkem, který tu už dávno byl, ale že v lůně naší Paní, svatě a slavně Bohorodičky vždy Panny Marie si vybuodovalo tělo stejné podstaty jako je naše s rozumovou duší krom hříchu a které bylo podrobeno i utrpení. Slovo bylo osobou a stalo se člověkem, a je to jeden a týž Pán Ježíš Kristus, který s Otcem i svatým Duchem je oslavován. Když uvažujeme o jeho nevyslovitelném sjednocení, správně vyznáváme, že jedna přirozenost Božího Slova se stala člověkem s rozumovou duší. A opět když máme na mysli rozdílnost přirozeností a říkáme, že to jsou dvě přirozenosti, nepřipouštíme žádné rozdělení. Obojí je totiž v jeho osobě, Proto vyznáváme, že je to jeden a týž Kristus, jeden Syn, jedna osoba, jedna podstata (subsistence), Bůh a zároveň člověk. Nad všemi, kdo jinak smýšlí a něco jiného tvrdí, vyslovujeme anathema a soudíme, že se odcizili svatě katolické apoštolské Boží církvi. Vyznáváme, že svatí Otcové nám předali správnou nauku. Proto vás všechny vybízíme, abyste se sešli v jedné a téže obecné, katolické apoštolské církvi. Ano, spíše o to prosíme. Nestydíme se vás za to prosit, i když máme královskou důstojnost. Činíme tak kvůli sjednocení všech křesťanů, aby všichni oslavovali našeho největšího a nejlepšího Spasitele Ježíše Krista a aby se nikdo nevysmíval slovům o Kristu. Slova mají přivádět k jedné a téže víře a poznání, tak jako je tomu až dosud ve svatě katolické apoštolské církvi a kéž to zůstane i nadále".

Tímto ediktem vyslovili všichni svůj souhlas. Tvrdili, že tím byla ohlášena správná víra i učení. Přece však nikdo z údů rozštěpené církve se nevrátil k

dřívější jednotě, poněvadž imperátor dal jasně najevo, aby se v církvi nic neměnilo a vše aby zůstalo při starém.

5. KAPITOLA

ANTIOCHIJSKÝ BISKUP ANASTASIUS SESAZEN

Justinus sesadil také antiochijského biskupa Anastasia. Justinus mu vytykal, že proplýtvá posvátné peníze za zbytečnosti a nepotřebné věci, a také za to, že se mu Anastasius postavil na odpor. Anastasius totiž, když se ho Justinus ptal, proč rozplýtvá marnotratně posvátné peníze, rozhodně odpověděl Justinovi, proč že je nedal on Justinus v době moru, kdy hrozila lidem zkáza. Říkalo se, že se Justin rozzlobil na Anastasia proto, že Anastasius nechtěl dát Justinovi peníze, které žádal za to, že ho povýšil na biskupa. Myslím si, že proti Anastasiovi byli také ti, kteří se chtěli panovníkovi zalichotit.

6. KAPITOLA

NÁSTUPCE ANASTASIA BISKUP GREGORIUS

Po Anastasiovi byl povýšen na biskupský stolec Gregorius, jehož sláva, abych užil básnických slov, sahala daleko široko. Od mládí žil v klášteře a byl tak vytrvalý, že v krátkém čase, sotva mu narostly první vousy, dosáhl nejvyššího stupně a stal se představeným klášteře Byzantinů, kde poprvé poznal mnišský život. Na Justinův příkaz se pak stal představeným mnichů na hoře Sinaj. Po obsazení klášteře Araby zvanými Skenetai (bydlící ve stanech), se ocitl ve velkém nebezpečí. Nicméně když sjednal pro klášter mír, stal se biskupem. Vynikal nad všechny smrtelníky rozvanou i statečností. Byl obdivuhodně snaživý učinit, co si předsevzal, a nebál se. Nikdy neustoupil před světskou mocí ani se jí nebál. Při vynakládání peněz

byl tak velkomyslný, že štědře dával všem. Kdykoli vyšel z kláštera, šlo za ním velké množství lidí krom těch, kteří jej obyčejně doprovázeli. Kdo jej viděli přicházet či slyšeli, že přichází, se k němu sbíhali. Úcta vzdávaná světským mocnostem byla menší, než ta která byla vzdávána tomuto muži, poněvadž lidé sami od sebe toužili jej vidět, mluvit s ním a zblízka jej slyšet. Každý si přál jej vidět, ať přicházel z jakéhokoli důvodu. Byl již na pohled obdivuhodný a velmi příjemně se s ním rozmlouvalo. Bystře poznal, co chtěl druhý říci, a byl velmi ochotný pomoci. Velmi dobře poradil a velmi ochotně posoudil povinnosti své i jiných. Nikdy nic neodkládal na zítřek. Obdivovali jej nejen římsí, ale i perští imperátoři, poněvadž si vedl tak, jak to bylo nutné. Nikdy mu k tomu nechyběla příležitost. Jak, vyložím na příhodném místě. Byl velmi útočný a měl sklon k hněvu. Na druhé straně byl nesmírně laskavý. Velmi dobře se na něho hodí, co moudře řekl Gregorius Theologus: Přísnost mírněná skromností; jedna druhou neurážela, ale obě se navzájem zdobily.

7. KAPITOLA

PERŠTÍ ARMÉNI SE DALI POD ŘÍMSKOU OCHRANU

Když byl Gregorius první rok biskupem, obyvatelé větší Arménie, která se nyní nazývá Persarmenia (Perská Arménie), vyznávající křesťanské náboženství velmi trpěli pod Peršany zvláště pro své náboženství. - Tato krajina dříve patřila Římanům, ale když ji nástupce Gordianus vydal Saporovi, zůstala menší část Arménie Římanům, ostatní však Peršanům. - Proto poslali tajně své posly k Justinovi s prosbou, aby byli přijati pod římskou moc, aby tak mohli svobodně bez překážek konat své bohoslužby. Když Justinus přijal posly a písemně schválil jejich podmínky a přísahu je potvrdil, Arméni své představené ustanovené Peršany zabili a připojili se pod vedením Vardana, který vynikal rodem, hodností i válečnickými zkušenostmi, k římskému impériu i se svými sousedy, patřícími k jejich národu, i s cizími kmeny. Když si Chosroe stěžoval, Justinus propustil jeho vyslance s odpovědí, že mír mezi nimi skončil a že nemůže odmítnout křesťany, kteří se ve válce k němu utekli pod ochranu. To odpověděl

Justinus. Přesto se však nechystal vést válku, nýbrž oddal se svým obvyklým radovánkám a jim dával přednost před vším ostatním.

1 R. 571.

8. KAPITOLA

VELITEL MARCIANUS POSLÁN PROTI CHOSROEMU

Justinus poslal svého příbuzného velitele východního vojska jakéhosi Marciana proti Chosroemu. Nedal mu však řádně vycvičené vojsko ani potřebnou výzbroj k vedení války. Ten přitáhl do Mezopotámie, aniž si byl vědom nebezpečí z náhlého obratu. Přitáhl tam jen s malým počtem vojáků a neozbrojenců. Měl s sebou také zemědělské dělníky a pasáky skotu, které vzal obyvatelům provincie. Svedl malou bitvu u Nisibim a zvítězil, poněvadž Peršané nebyli dost připraveni k válce, a ihned obklíčil město. Peršané zatím nehodlali otevřít brány. Neuctivé a urážlivě se vysmívali římskému vojsku. Tehdy se ukázala znamení, z kterých se dalo soudit na nastávající pohromu. Na začátku války jsme viděli nedávno narozené telátko s dvěma hlavami.

9. KAPITOLA

VÁLKA S CHOSROEM

Jakmile Chosroe vše dobře připravil k válce, přeplavil se ve svém území přes Eufrat a postoupil až k jistému místu. Adarmana poslal na římské území ke Kirkesion. Kirkesion¹ je pro Římany velmi výhodné město ležící na hranicích impéria. Nebylo jen obehnáno velmi vysokými hradbami, ale bylo také velmi dobře chráněno řekami Eufratem a Aboron, které obtékaly se všech stran celé město a vytvářely tím jakýsi ostrov. Chosroe sám se

svou armádou překročil řeku Tigris a mířil na Nisibim. Toto všechno zůstalo Římanům utajeno, takže Justinus věřil příliš tomu, co se povídalo, že Chosroe již zemřel nebo že již umírá. Justinus těžce nesl, že obléhání Nisibim trvá tak dlouho. Proto poslal k Marcianovi posly, aby jej donutili přinést Justinovi co nejdříve klíče od bran města. Přišli s nepořízenou, dokonce se dozvěděl o velké hanbě. Vždyť co mohli dokázat, když se pokoušeli dobýt město s tak špatným vojskem? Zpráva o tom se dostala nejprve antiochijskému biskupu Gregoriovi. Biskup v Nisibim byl totiž jeho velkým přítelem a obdržel od Gregoria velmi četné dary. On rovněž těžce nesl urážky Peršanů vůči křesťanům, které neustále zakoušeli, a snažil se, aby jeho město přišlo pod římskou moc. Cokoli se dělo v nepřátelském táboře, snažil se sdělit Gregoriovi. Gregorius to ihned sdělil Justinovi. Oznámil mu, že Chosroe velmi brzy vpadne. Justinus, který neustále žil ve svých obvyklých radovánkách, však nedbal na Gregoriův dopis. Nevěřil zprávě a dělal si, co chtěl. Lehkomyslní lidé obyčejně bývají i leniví a příliš důvěřují svému jednání, a přihodí-li se něco, co neodpovídá jejich přání, nechtějí uvěřit. Napsal tedy Gregoriovi, že to, co mu Gregorius sdělil, naprosto odmítá jako vymyšlené; že Peršané se vůbec nepřipravují na dobytí města, a kdyby tak učinili, že budou těžce odraženi. Zároveň poslal k Marcianovi jakéhosi zločinného špatného člověka Akakia s příkazem, že Marciana zbavuje veškeré moci, i kdyby již jednou nohou vstoupil do města. Marcianus to klidně učinil ne pro dobro státu, ale z rozkazu imperátora. Když Marcianus přišel do římského tábora, zbavil jej Justinus hodnosti, aniž to oznámil vojákům. Setníci a velitelé oddílů, když se po výměně stráží dozvěděli, že jejich velitel je zbaven moci, zanechali obléhání. Posměšně zanechali obléhání a začali se rozprchávat. Mezitím Adarmanes, který měl velmi silné vojsko složené z Peršanů a Arabů Skénetů, obešel Kirkesion a ohněm i mečem pustošil římské území. Dobil hrady, velmi mnoho vesnic, aniž mu kdo kladl odpor předně proto, že tehdy nebylo žádného římského velitele. Protože římstí vojáci byli Chosroem uzavřeni v městečku Daras², výpravy za proviantem i vpády se děly bez překážek. Chosroe přitáhl se svým vojskem také k Antiochii. Nedostal se však až tam. Nad očekávání, v co nikdo nedoufal, byli odraženi, ač ve městě zůstala jen malá hrstka lidí. Sám biskup utekl i s posvátnými poklady. Hradby byly z velké části zbořeny. Jak se v takových dobách stává, lid dychtící po novotách vyvolal povstání. Sami vzbouřenci se vsál dali na útek, poněvadž nevymysleli nic, čím by udeřili na nepřítele nebo jak by jej zahnali.

1 Kirkesion, město v Mezopotámii založené Diokleciánem a obnovené Justinianem.

- město v Mezopotámii, povýšeno Anastasiem z vesnice na město - nazývané též Anastasiopolis poblíž Nisibi. Bylo sídlem biskupa a r.574 Peršany dobyto

10. KAPITOLA

DOBYTÍ APAMEE A DARASU

Tímto Adarmanes zklamán zapálil město kdysi nazývané Heraklea, později nazývané Gagaliké. Pak obsadil Apameu¹ založenou Seleukovcem Nikatorem. Bylo to dříve město výstavné a lidnaté. Během doby se velmi zmenšilo. Město dobyl - občané se nemohli bránit, poněvadž zchátralé hradby se zhroutily - a přesto že dal záruky, spálil je a přes svůj slib sebral všechny majetek a všechny občany i ze sousedství odvedl do zajetí. Mezi nimi byl i biskup a správce provincie. Ale i při zpáteční cestě si vedl krutě, poněvadž nebylo nikoho, kdo by mu v tom zabránil nebo kdo by se postavil na odpor krom hrstky vojáků poslaných Justinem, jimž velel jakýsi Magnus. Magnus byl dříve v královském městě vrchním bankéřem, potom jej Justinus ustanovil jedním ze správců imperátorových domů. I ti se dali na útěk a málo chybělo, aby je nepřítel všechny zajal. Adarmanes potom přišel ke Chosroemu, který ještě nedobyl město Daras. Spojil se s jeho vojáky a udeřil na nepřitele. K městu s rozbořenými a velmi zchátralými hradbami přistavil stroje k dobývání města, zvláště katapulty, kterými se vrhaly kameny, lidově nazývané lithoboloi, vrhači kamenů. Tímto způsobem dobyl Chosroe v zimě město, protože představený města Timostratův syn Jan se málo staral o záchranu města, dokonce město zradil. Obojí se říká. Chosroe obléhal město pět či více měsíců, až je nikdo nehájl. Z města odvedl všechny lidi - a bylo jich velmi mnoho. Některé z nich zabil, ostatní ponechal naživu a do města dal vojenskou posádku. Sám se vrátil do své krajiny.

1 Apameia, město jižně od Antiochie.

11. KAPITOLA

JUSTINUS ZEŠÍLEL. JEHO NÁSTUPCEM TIBERIUS

Když to Justinus uslyšel, nepřišel na nic rozumného, ani statečně nesnesl, co se stalo. Z rozčilení upadl do šílenství a nepřičetnosti, takže potom nic nevnímal z toho, co se kolem dělo.

Potom řídil stát Tiberius¹ pocházející z Thrákie. U Justina byl ve velké oblibě a vážnosti. Toho Justinus krátce předtím poslal s četným vojskem proti barbarům. Když však vojáci nemohli ani snést pohled na barbary, byl by Tiberius nepřáteli téměř zajat, kdyby Boží prozřetelnost nade všechno očekávání jej nevysvobodila z nebezpečí a nezachránila jej tak pro římské impérium. To se Justinovým pošetilým jednáním dostalo do takového nebezpečí, že bylo nutno se obávat, že celý stát zcela zanikne a dostane se pod moc barbarů.

¹ Tiberius (578-82).

12. KAPITOLA

JEDNÁNÍ S CHOSROEM

Tiberius tedy pojal velmi vhodný úmysl přizpůsobený své době: Napravit nějakým způsobem porážku. Byl tedy poslán ke Chosroemu rozvážný senátor Trajanus. Pro své šediny i obzvláštní rozvážnost si jej všichni vážili. Nepůjde vyjednávat jménem imperátora či státu, ale bude mluvit jménem císařovny Sofie. Ona napsala Chosroemu dopis, v němž si naříkala na neštěstí svého muže a že stát je bez imperátora. Dodala, že se nemá vysmívat vdově ani mrtvému imperátorovi ani osiřelému státu. Vždyť když Chosroe onemocněl, nejenže poznal lidské jednání, ale také že k němu byli

posláni věhlasní lékaři římského státu, kteří jej zbavili nemoci. S tím Chosroe souhlasil. A když již chtěl vtrhnout na římské území, uzavřel na východě příměří na 3 roky. Udělal to z opatrnosti, aby Arménie nechtěla uzavřít podobný mír. Když by nikdo nenapadl východní území, mohl tam vést dále válku. Zatímco se toto dělo na Východě, dobyli barbaři město Sirmium¹. To dříve obsadili Gepidové a potom je přece odevzdali imperátorovi Justinovi.

1 Sirmium, město keltského původu na levém břehu dolní Sávy v tehdejší dolní Panonii. Nyní město Mitrovica v Jugoslávii.

13. KAPITOLA

IMPERÁTOR TIBERIUS

V této době jmenoval Justinus na Sofiiu radu Tiberia césarem. Při tomto jmenování pronesl Justinus historicky závažnou řeč. Nadmíru laskavý Bůh v této době dovolil Justinovi jednak přiznat své provinění, jednak mu vnukl spásonosnou radu ku prospěchu státu. Když totiž oblékal Tiberia do imperátorského šatu a vojenského purpuru, před shromážděnými v paláci v přítomnosti Jana, o kterém jsme se dříve zmínili, kněží, úředníků, hodnostářů a palácových strážců řekl toto: "Ať tě nesvádí velkolepost šatu ani nádhera. To mne oklamalo a zavinil jsem si svůj trest za nemoudré jednání. Ty však naprav mé omyly a řid' stát dobře a laskavě". Pak prstem ukázal na úředníky a řekl: "Varuj se jim věřit. Oni mne přivedli tam, kde jsem". Dodal ještě jiné rady, které u všech vyvolaly obdiv i pláč.

Tiberius byl vysoké postavy. Pro svou vysokou postavu byl nejkrásnější nejen ze všech imperátorů, ale i všech smrtelníků. Pokud se dá soudit, byl i svou povahou hoden imperátora. Povahově byl mírný a laskavý. Hned při prvním setkání všechny laskavě přijal. Za největší bohatství považoval všem pomáhat. Snažil se, aby lidé měli nejen to potřebné, ale aby žili v blahobytu. Měl za to, že by lidé neměli žádat, ale že římsky imperátor je povinen jim to dát. Zlato, které by obyvatelé provincií musili dát se slzami v očích, považoval za nepravé zlato. Proto odpustil jednoroční daň a

statkům zpusťoseným Adarmanem poskytl podporu v daleko větší míře, než činila škoda. Úřadům byly odňaty nezákonné poplatky, za něž předtím jim imperátoři prodávali své poddané. Vydal o tom předpisy, poněvadž myslel i na bezpečnost budoucích generací.

14. KAPITOLA

TIBERIOVA VÝPRAVA PROTI CHOSROEMU

Těch peněz získaných předtím špatným způsobem dobře využil k přípravě na válku. Sebral statečné vojáky ze zaalpských kmenů bydlících za Rýnem i z předalpských kmenů, mimo to z Massagetů a jiných skythských kmenů, z Pannonie a Moesie, z illyrských a izaurických kmenů, takže jich bylo dohromady skorem 150 tisíc a k tomu ještě výborné jízdní oddíly, a dal se do pronásledování Chosroa. Chosroe po dobytí města Daras hned v létě vpadl do Arménie a odtud pomýšlel vpadnout do kappadocké Caesaree a ostatních tamních měst. Tak pohrdal římským impériem, že když césar k němu poslal posly, vůbec je k sobě nepřipustil, ale přikázal jim, aby za ním přišli až k městu Caesarea. Řekl jim, že tam vyslechne jejich poselství. Jakmile však spatřil římské vojsko - velel mu Justinian, bratr Justina, kterého imperátor Justinus dal zavraždit - dobře vyzbrojené, troubící k útoku a prapory zdvižené do výše na znamení k útoku, krom toho vojáky zrudlé hněvem a dychtící zabíjet a konečně tolik jízdy, kolikrát jí žádný imperátor nikdy neměl, hrůzou ztrnul a nechtěl začít válku. Na váhajícího a čekajícího na vhodný okamžik a válku jen předstírajícího zaútočil Škyth Kurs velící pravému křídlu. Peršané nemohli jeho útok zastavit a opouštěli své řady. Kurs jim připravil velkou porážku. Potom udeřil na zadní voj, kde měl Chosroe a jeho vojáci zavazadla (proviant), a zabral všechny královny poklady i zavazadla. Chosroe musil k tomu přihlížet. Myslel si, že je to lepší než Kursův útok. Takto se Kurs se svými vojáky zmocnil velmi velkého majetku a zbraní. Přivedl i dobytek se všemi zavazadly. Mezi nimi byl také posvátný oheň, kterým Chosroe uctíval boha. Obklíčil perské vojsko za veselého zpěvu. V době, kdy se zapálila první pochodeň, se vrátil ke svým, kteří již opustili svá stanoviště. Ani Chosroe ani oni nezačali bojovat, nýbrž sváděli jen lehké potyčky. Obě vojska se utkávala jen v

oddělených šarvátkách. Následující noci Chosroe zapálil četné ohně a připravil se k noční bitvě. Poněvadž římské vojsko bylo rozděleno do dvou táborů, udeřil náhle na ty, kteří byli na severní straně. Když je náhlým útokem obrátil na útěk, vtrhl do velmi blízkého melitinského města, ve kterém nebyla ani vojenská posádka ani obyvatelé. Zcela město vypálil a chystal se překročit Eufrat. Římské vojsko se znovu spojilo a začalo jej pronásledovat. Chosroe se ze strachu o svůj život přeplavil na slonu přes řeku. Ohromné množství jeho vojáků se utopilo v řece. S utopenými odtáhl i on. Když byl takto velmi potrestán za urážky, jimiž častoval římské impérium, odebral se s těmi, kteří unikli se zdravou kůží, na Východ, kde uzavřel příměří pod podmínkou, že již nezaútočí na Římany. Justinian však vstoupil s římským vojskem do Persie a pobyl tam celou zimu, aniž jej kdo obtěžoval. Za jarní rovnodennosti se vrátil bez ztráty vojáků. Velmi šťastný a slavný sklízel letní žatvu na hranicích obou států.

15. KAPITOLA

CHOSROOVA SMRT

U bezradného Chosroa se pod tlakem stále se vracející bolesti projevila jakási těžká duševní choroba, jíž podlehl. Jako trvalou památku na svůj útěk sepsal zákon, aby perský král nevedl válku proti Římanům. Po něm se stal perským králem jeho syn Hormisdas. Ale o tom nyní nebudu mluvit, poněvadž následující události mne upozorňují obrátit vyprávění tímto směrem.

16. KAPITOLA

BISKUPOVÉ V TEHDEJŠÍ DOBĚ

V této době, když Jan jinak zvaný Katelinus zemřel, ujal se řízení římského biskupství Bonosus¹. Po něm nastoupil jiný Jan, kterého pak vystřídal Pelagius. Konstantinopolskou církev po smrti Jana dostal znovu Euty chius, který již před Janem byl konstantinopolským biskupem. Alexandrijský stolec po Apollinariovi řídil Jan a po Janovi Eulogius. Na biskupa jeruzalémské církve po Makariovi byl povýšen Jan, který v klášteře akoimétů (bdčích) poznal pravidla mnišského života. V církvi se však nic nového nedělo.

1 Bonosus. Tak životopisci římských biskupů nazývají Benedikta I. (575-79). Papežem se stal po smrti Jana III. (561-74) až po 10 měsících kvůli vpádu Longobardů do Itálie. Po jeho smrti nastoupil Pelagius II. (579-590). Zde se Evagrius mylí -jistě neměl již takový přehled.

17. KAPITOLA

ZEMĚTŘESENÍ V ANTIOCHII

V Antiochii a v předměstí Dafné, když caesar Tiberius třetí rok řídil impérium, v pravé poledne nastalo ohromné zemětřesení.¹ Celá Dafné byla zcela zbořena. V Antiochii se zhroutily veřejné i soukromé budovy, ale ne až do základů.

Jiná pamětihodná událost, která se stala v tomto městě i v Konstantinopoli, nemálo pobouřila obě města. Začátek byla horlivost pro Boha a konec hodný Boha. O tom začnu vyprávět.

1 Zemětřesení r. 577.

18. KAPITOLA

ROZHOŘČENÍ LIDU PROTI ANATOLIOVI

V Antiochii tehdy žil jakýsi Anatolius. Na začátku byl jedním z lidu. Byl truhlářem (epidifrios). Později, nevím jakým způsobem, se stal úředníkem a zastával ještě mnoho jiných úředních funkcí. Tedy v tomto městě žil. Tím se také stalo, že byl ve velmi přátelském styku s biskupem tohoto města Gregoriem. Velmi často k němu chodil, jednak aby si s ním pohovořil, jednak aby si jej lidé více vážili. Byl dopaden, jak obětuje bohům. Byl předvolán k soudu a obviněn, že se jako podvodník dopouští i jiných ohavností. S ním byli obviněni i jeho společníci. Podplatil vysokého správního úředníka a málo chybělo, že by byl i se svými společníky propuštěn. Lidé se však proti němu vzbouřili a úmysl propustit ho zmařili. Zvedly se však hlasy i proti samému biskupovi, že i on měl na tom účast. Vzpouru vyvolávající zhoubný démon některým namluvil, že se biskup zúčastňoval s Anatiem odporných obětí. Gregorius se tak ocitl ve velkém nebezpečí, protože lid byl nyní i proti němu. Toto podezření tak vzrostlo, že i imperátor Tiberius se chtěl dozvědět pravdu přímo od Anatolia. Přikázal ihned přivést Anatolia do královského města i s jeho společníky. Když se Anatolius dozvěděl, co jej čeká, poklekl se svázanýma rukama vzadu ve vězení před zavěšený obraz Bohorodičky a prosil ji. Bohorodička se však od něho odvrátila. Odvrátila od něho svou tvář jako od hříšníka a nepřítele Boha. Opravdu něco úžasného, co hodno věčné paměti. Viděli to všichni jak ti zavření ve vězení, tak i strážci Anatolia a jeho společníků a všem to oznámili. Bohorodička se také ve dne zjevila některým věřícím pobízejíc je postavit se proti tomuto moru. Řekla jim, že Anatolius urazil jejího Syna. V Konstantinopoli ani na mučení nemohl nic říci proti biskupu Gregoriovi. Tvrdil jen, že byl se svými společníky původcem pobouření ve městě. Když bylo oznámeno, že někteří z nich budou posláni do vyhnanství, nebudou však popraveni, lid v jakémisi božském nadšení se velmi rozzlobil. Zmocnil se odsouzených do vyhnanství, posadil je do loďky, tu zapálil a živé upálil. Takový soud vynesl nad nimi lid. Ozvali se i proti imperátorovi i proti samotnému biskupu Eutychievi, že jsou zrádci. Byli ochotní zabít Eutychia i ty, kterým bylo svěřeno vyšetřování případu. Po těchto všude slídili, kdyby je prozřetelnost, ochránkyně všech nevyrvála z rukou hledajících a neuklidnila poznenáhlu běsnění lidu, takže nebyl spáchán žádný hrozný čin. Anatolius byl v amfiteátru předhozen zvěři a jí rozsápán byl potom pověšen na kříž. Ale ani trest, který pocítil v tomto životě, neskončil. Vlci totiž jeho nečisté tělo stáhli z kříže - což se nikdy předtím nestalo - a dělili se o ně. Také kdosi z našich tvrdil, ještě než se to stalo, že ve snu viděl, jak lid vynesl soud nad Anatiem a jeho společníky. K tomu kterýsi vznešený představený imperátorských budov, který se

velmi zastával Anatólia, řekl, že mu Bohorodička ve snu řekla, proč že tak horlivě hájí Anatólia, který tak urazil ji i jejího Syna. Tak to skončilo.

19. KAPITOLA

VELITEL MAURITIUS

Tiberius po smrti Justina¹ - za jeho života již nosil Tiberius královskou korunu - sesadil Justiniana, protože si nevedl proti barbarům tak dobře jako dříve. Na jeho místo jako vrchního velitele východního vojska dosadil Mauritia.

Mauritius² si rod i jméno přinesl ze starého Říma. Rodištěm bylo kappadocké město Arabisson, v němž se jeho rodiče usadili. Byl to muž rozvážný, zkušený, důkladný a vytrvalý. Byl středmý. Nikdy se nepřejídal. Jedl jen tolik, kolik bylo nutné a co se snadno dalo připravit. Ani neholdoval rozkošem, ve kterých mají zálibu neskromní lidé. Nesnadno připouštěl, aby s ním kdo mluvil. Také všechny neposlouchal, protože věděl, že to svádí k pohrdání, které je blízko patolízalství. Bylo možno se s ním sejít jen, když se jednalo o něco vážného. Při zbytečných řečech, jak by řekl básník, si zacpával uši ne voskem, ale rozumem. Nejlepším klíčem k otevření uší je rozvaha, která ve vhodnou chvíli otvírá i zavírá, při rozhovoru uší. Rozhodně od sebe zapudil nevědomost, která je matkou pošetilosti, a od ní odvozenou nicméně i spojenou s ní zbabělost. Kdykoli se dostal do nebezpečí, ukázal svou rozvahu, a kdykoli váhal, bylo to výrazem jeho duševního klidu. Statečnost a rozvaha byla jako kůň s uzdou: ve vhodnou dobu nařizovaly, co bylo k prospěchu státu. A tak kdykoli upouštěl od útoku, dělo se to ne bez rozvahy. O tom však řeknu více později. Jaký bude, uvidíme na jeho vládě. Jak jednal, to již dávno ukázal, když svobodně se rozhodoval o tom, co má udělat. Tedy tento Mauritius vstoupiv s římským vojskem na perské území obsadil vhodně položená města a hrady. Přivezl takovou kořist, že zajatci, které přivedl z Persie, osídlili celé ostrovy, města i pole dříve opuštěná a zúrodnili dříve neobdělávanou půdu. Z nich pak bylo mnoho vojáků, kteří velmi statečně

bojovali proti jiným barbarům. Měli i své domy a otroky, poněvadž si je velmi lacino mohli koupit.

1 Justin II. zemřel r. 578.

2 Mauritius 582-602; Tiberius 578-82.

20. KAPITOLA

MAURITIUS PORAZIL PERŠANY

Mauritius se také utkal s velmi vynikajícími perskými vojevodci Tamchosroem a Adarmanem, kteří vpadli na římské území s mohutným vojskem. Co, jak a kde, to popsali jiní či snad to vyložíme v jiné práci. Přítomná práce slibuje vyprávění o daleko jiných událostech. Nicméně v této bitvě padl Tamchosroes ne tak statečností římského vojska jako spíše vírou v Boha jejich velitele. Adarmanes po velké porážce, když ztratil mnoho svých vojáků, se dal velmi rychle na útěk. Mauritius zvítězil, i když velitel Saracénů (Skénetai) nechtěl překročit řeku Eufrat a pomoci Mauritiovi proti Saracénům, kteří byli v nepřátelském vojsku. Saracény nemůže nikdo přemoci, poněvadž mají rychlé koně. Nemožno je ani zajmout, i kdyby byli obklíčeni, a při ústupu nechávají nepřítel daleko za sebou. Ani Theodoricus, velitel skythských kmenů, nezastavil první útok střelců a se všemi svými vojáky se dal na útěk.

21. KAPITOLA

ZNAMENÍ PŘEDZNAMENÁVAJÍCÍ MAURITIOVU VLÁDU

Také znamení z nebes předznamenávala, že tento Mauritius bude imperátorem. Za hluboké noci, když se ve svatyni kostela svaté

neposkvrněné Panny a Bohorodičky Marie, který antiochijsťi nazývají Justinianovým kostelem, obětovalo kadidlo, bylo vidět hořet pokrývku oltáře, takže sám Mauritius se toho zalekl. U Mauritia stál tamní biskup Gregorius a řekl, že je to nějaké znamení z nebe a že naznačuje něco zvláštního. Mauritiovi, když byl na Východě, se zjevil Kristus Bůh a žádal jej, aby jej pomstil. Tímto znamením bylo zřejmě naznačeno, že Mauritius bude imperátorem. Na kterém jiném imperátorovi by to žádal než na zbožném ctiteli Krista? Mimoto jinou pamětihodnou událost mi pověděli jeho rodiče, když jsem se jich vyptával. Jeho otec mi potvrdil, že v době početí Mauritia viděl ve snu velký vinný keř vyrůstající v jeho lůžku a na něm bylo mnoho krásných hroznů. Matka zase vyprávěla, že v té době země vydávala novou neobvyklou vůni. Často také že přilétala lidově nazývána Empusa-Upír a jako by chtěla je pohltit, ale nemohla dítěti uškodit. Konečně Symeones, který si u města Antiochie-Theopolis postavil na sloupu svůj příbytek, muž velmi činný a proslavený svými božskými ctnostmi, mnohé řekl a učinil, co oznamovalo, že Mauritius se stane vládcem. O tomto muži vhodně řekneme v následující knize.

22. KAPITOLA

MAURITIUS IMPERÁTOREM

Mauritius se stal imperátorem, když umírající Tiberius mu dal za manželku svou dceru Augustu a místo daru impérium. Tiberius vládl krátkou dobu. Pro své dobré jednání zanechal nesmrtelnou památku na své jméno. Není možné vypočítávat v této řeči, co dobrého vykonal. Tiberius zanechal státu opravdu vynikající dědictví: jmenování Mauritia imperátorem. Jemu dal i své jméno, totiž Mauritius Tiberius. Jeho manželce Auguste dal jméno Konstantia. Co však oni vykonalí, s Boží pomocí ukáže následující kniha.

23. KAPITOLA

SOUHRN OD JUSTINA MLADŠÍHO AŽ K MAURITIOVI

Aby byla doba přesně určena, nutno vědět, že Justinus Mladší sám vládl 12 let a 10 a půl měsíců. Spolu s Tiberiem 3 roky a 11 měsíců. A tak Justinus vládl 16 let a 9 a půl měsíců. Tiberius sám vládl 4 roky. Od Romula až k jmenování císařem Mauritia Tiberia je roků ...¹, jak udává dřívější i nyní výčet doby.

1 Počet let není v originále uveden.

24. KAPITOLA

VÝČET HISTORIOGRAFŮ

Za Boží pomoci pilným úsilím velmi dobrých spisovatelů máme sepsány církevní události. Až do Konstantinovy doby máme dílo Eusebia Pamphili. Od vlády Konstantina až k Theodosiovi Mladšímu máme zapsanu historii zásluhou Theodorita, Sozomena a Socrata. A konečně to, co jsme napsali v této práci. Velmi pilnými muži byla v časovém sledu napsána historie posvátná i světská. První přistoupil k napsání historie Mojžíš. Jak dokázali ti, kteří hodnověrně sepsali podobné události, velmi pravdivě sepsal události od samého světa, jak jej o tom poučil Bůh na hoře Sinaj. Jiní jej následovali, a aby obhájili naše náboženství, vyložili v posvátných knihách další události. Avšak i Josephus¹ nám zanechal bohatou a velmi užitečnou historii. Ať už jen pověsti či skutečné události u Řeků a dávných barbarů, kdy Řekové bojovali proti sobě či proti barbarům, nebo ať se jedná o událostech od počátku lidstva, to napsali Charax, Theopompus, Ephorus² a četní jiní. Římské události obsahující historii skorem celého světa, jaké byly mezi nimi třídy či co učinili jiným, to napsal Dionysius Halikarnasský³. Začal od Aborigenů a sledoval události od Pyrrha až ke králi Epirotů. Megapolitánský Polybius⁴ dovedl své dílo od této doby až k dobytí Kartága. Appianus to vše velmi jasně rozdělil a jednotlivé události shrnul v jednu knihu, i když se události staly v různé době. Události, které se staly potom, sepsali Diodorus Siculus⁵ a Dio Cassius.⁶ Z nich jeden (Diodorus Siculus) popsal události až do doby Julia Caesara, druhý (Dio

Cassius) až k panovníkovi Antoniovi pocházejícímu z Edessy. Také spisovatel Herodianus⁷ žijící v této době nám zaznamenal všechno až po smrt imperátora Maxima. Od imperátora Filipa, který nastoupil po Gordianovi, až do doby Odoinatha z Palmyry. Potupnou Valerianovu výpravu proti Peršanům popsal sofista z Trapezuntu Nikostratos. Mnoho o těchto událostech napsal Dexippos⁸. Začal skythskou válkou a skončil vládou Klaudia, který vládl po Gallienovi. Jak se chovali Karpové a jiné kmeny v Achaji, Trákii a Ionii sepsal též Dexippos. Eusebius⁹ začal událostmi od Oktaviana, Trajana a Marka až po smrt imperátora Cara. Ale i Arrianus¹⁰ a Asinius Quadratus napsali něco o té době. Události dalších let až k vládě Arcadia a Honoria zpracoval Zo-simos¹¹. Události, které se staly po jejich vládě, písemně zaznamenali rétor Priscus¹² a jiní. Epifanienský Eustathius¹³ to pěkně shrnul do dvou svazků. V prvním až do dobytí lilia, v druhém až ke dvanáctému roku vlády Anastasia. Události od vlády Anastasia až k imperátoru Justinianovi nám zaznamenal rétor Procopius¹⁴. Další události až k útěku Chosroa Mladšího k Římanům, jak jej Mauritius, který neváhal přijmout uprchlíka s královskou pompou a velmi velkou nádherou i s vojáky jej znovu poslal do jeho království, sepsali rétor Agathius¹⁵ a můj příbuzný Jan. Ti dosud své Dějiny nevydali. Také my s Boží pomocí promluvíme o těchto událostech. Konec páté knihy Evagriových Církevních dějin.

VI. KNIHA

1. KAPITOLA

SVATBA IMPERÁTORA MAURITIA

Jakmile se Mauritius stal imperátorem, vystrojil si především svatbu. Sňatek s císařovnou Konstantinou uzavřel podle zvyku imperátorů okázalým způsobem. Po celém městě vystrojili hostinu. Na svatbě imperátorskou důstojnost Mauritia a císařovny doprovázela tělesná stráž a

ti, co přinášeli vzácné dary. Co se ještě nikdy nestalo, Mauritius si přivedl na svatbu otce a matku, aby svými šedinami a vráskami posvětili vznešenou svatbu. Pozval i své postavou i šlechtností krásné bratry, aby i oni ozdobili okázalou svatbu. Císařovna měla purpurové zlatem vyšívané šaty zdobené indickými kameny a zlatou korunou zářící drahokamy. Byli též přítomni císařští vojenští hodnostáři nesoucí v ruce pochodně. Byli oděni do skvělých šatů s vyznačením hodnosti. Svatba byla slavena za oslavného zpěvu a písni. Co se týče výpravy, nic krásnějšího a bohatšího nebylo mezi lidmi. Damofilus, když psal o Římu, uvádí, že chersoneský Plutarchos hezky řekl: K vůli Římu se v Mauritiovi spojili ctnost a štěstěna. Mauritius byl zbožný a měl štěstí. Ze zbožnosti vyplývalo štěstí a on nedovolil, aby zbožnost mu vyprchala. Mauritius se také snažil ozdobit královským purpurem nejen tělo, ale i duši. Jediný z těch, kteří před ním vládli, vládl sám nad sebou. Byl skutečným vládcem. Z mysli zcela odstranil nadvládu vášní. Šlechtné smýšlel. Skýtal živý obraz ctnosti a všechny své poddané vedl k následování. Neřekl jsem to, abych mu lichotil. Proč bych to s tímto úmyslem říkal, když vůbec neví, co píšu? Jak jsem řekl, skutečnost jasně ukazuje, že je tomu tak. Na to ukazuje také to, co mu bylo dáno od Boha, i to, co se v různé době stalo. To vskutku, jak všichni vědí, nutno považovat za dar od Boha.

2. KAPITOLA

MAURITIUS OMILOSTNIL ALAMUNDARA

Krom jiných dobrých vlastností se Mauritius obzvláště snažil, aby nikdo pro urážku císařského majestátu nebyl potrestán nejvyšším trestem. A tak nepotrestal ani Alamundara, saracénského jakoby krále, který zradil stát i samého Mauritia, jak jsem dříve uvedl. Poslal jej jen na ostrov. Přikázal mu s jeho manželkou a několika dětmi pobyt na Sicílii. Jeho syna Naamana, který způsobil státu tolik zla a který pomocí barbarů zpusťil a zotročil obě Fénicie a tři Palestiny v době, kdy byl zajat Alamundarus, se všichni soudci rozhodli potrestat smrtí. Mauritius však přikázal držet jej jen ve volné vazbě a jinak jej nepotrestal. Byl laskavý i vůči nesčetným jiným, jak řeknu na jiném místě.

3. KAPITOLA

VELITELÉ JAN A FILIPICUS

Mauritius nejprve poslal jako velitele východního vojska Jana pocházejícího z Thrákie. Ten v několika bitvách, ve kterých si vedl se střídavým štěstím, nečinil nic pamětihodného. Po něm tam poslal svého příbuzného Filipika. Ten si vzal za manželku jednu ze sester Mauritiových. Když vstoupil na nepřátelské území, zpusťil vše, co mu stálo v cestě, a zmocnil se velké kořisti. Pobil také mnoho nisibenských šlechticů i z jiných měst za řekou Tigridem. Ve velké bitvě pobil mnoho významných Peršanů a nemálo jich zajal. Ač mohl dobýt perský jízdní oddíl dosti vhodně umístěný na jakémsi návrší, nechal vojáky odejít, když mu slíbili, že přemluví perského krále, aby co nejdříve poslal posly vyjednávat o mír. Mimo to si velmi dobře vedl, když velel římskému vojsku. Vždyť vše zbytečné a co vedlo k přepychu a marnivosti, z vojska odstranil a vojáky vedl ke skromnosti a poslušnosti. To však budiž přenecháno těm, kteří o tom napsali či nyní píší, jak se o tom doslechli či se domnívají, že je tomu tak. Kdo však neznají události či jsou zaslepeni hněvem, mohou se velmi odchýlit od pravdy.

4. KAPITOLA

VELITEL PRISCUS

Po Filipikovi se stal velitelem Priscus. Byl to člověk nepřístupný a jen v nutných záležitostech se objevoval na veřejnosti. Domníval se, že vojáci lépe splní rozkazy ze strachu. Když přišel do vojenského tábora v nádherném oděvu, z vysoká pohlédl na vojáky a přečetl rozkaz, jak se mají vojáci chovat v boji, jaká má být jejich výzbroj a konečně jaký žold dostanou ze státní pokladny. Vojáci to již znali a dali veřejně svůj hněv

najevo. Vtrhli do Priskova stanu, podle barbarského zvyku sebrali všechna zavazadla, výbroj, pokladnu a vše cenné a byli by Priska zabili, kdyby na koni neujel do Edessy. Vojáci obsadili toto město a žádali, aby jim byl Priscus vydán.

5. KAPITOLA

SVÉVOLNÉ JEDNÁNÍ VOJÁKŮ

Když však Edessané se vzpěchovali to učinit, nechali tam Priska a násilím prohlásili vojenským velitelem v libanonské Fénicii¹ Germana a svého velitele, pokud bylo na nich, ustanovili imperátorem. Germanus to však odmítal a oni zase trvali na svém. Začali se mezi sebou hádat, zda by neměl být k tomu přinucen násilím. Vojáci mu pohrozili smrtí, nepřijme-li dobrovolně nabízenou poctu. Germanus si raději přál zemřít. Když se tedy nedal zastrašit ani násilím přesvědčit, začali jej bít a mrzačit mu údy v domnění, že to nevydrží. Že nebude tvrdší, než co snese jeho přirozenost a věk. Začali tedy jednat. Odvažovali se toho šetrně a s jakousi úctou. Konečně jej proti jeho vůli přinutili souhlasit a přísahat, že jim to splní. A tak podřízen vojákům byl přinucen panovat. Potom byli vyhnáni všichni velitelé všech stupňů, nadřízení, tribuni, centurioni (setníci), decurioni (desátníci) a na jejich místa dosazeni jiní. Veřejně nadávali na stát. Chovali se však většinou mírněji než barbaři vůči provinčním obyvatelům. Byli však daleko od služebníků státu. Neuznávali úředně stanovenou cenu a míru potravin, ani nebyli spokojeni se stanovišti jim přidělenými. Mínění kohokoli bylo zákonem a vůle se stala měřítkem všeho.

¹ Fénicie byla rozdělena na Libanonskou a Přímořskou.

6. KAPITOLA

FÍLIPICUS SE SNAŽÍ SJEDNAT POŘÁDEK

Imperátor tam poslal Filipika sjednat pořádek. Vojáci nejenže jej nepřijali, ale ocitl se v nebezpečí života každý, koho podezřívali, že je nakloněn Filipikovi.

7. KAPITOLA

ANTIOCHJSKÝ BISKUP GREGORIUS

Za těchto událostí se antiochijský biskup Gregorius vrátil domů z královského města, kde zvítězil v jakémsi sporu, o kterém se zde zmíním. V době, kdy Asterius spravoval Východ, vznikl mezi ním a Gregoriem spor a všichni přední občané se připojili k Asteriovi. Prostý lid a řemeslníci tohoto města následovali Asteriovu stranu. Někteří totiž tvrdili, že je Gregorius poškodil. Konečně lidu bylo dovoleno nadávat a urážet biskupa. Přední občané a řemeslníci byli si zajedno s prostým lidem: začali na náměstí, v divadle urážlivě nadávat knězi Gregoriov. Ani herci nezůstali pozadu. Mezitím byl Asteriovi odňat úřad a na jeho místo dosazen Jan. Panovník mu přikázal vypátrat příčinu toho nepokoje. Jan byl člověk, který nebyl vhodný k velmi snadným povinnostem, natož pro takovou záležitost. Do města vnesl neklid. Když svým výnosem ohlásil, že je každému dovoleno žalovat biskupa, dostal od jakéhosi bankéře žalobu proti Gregoriov, v níž je Gregorius obviňován, že se tělesně stýkal s vlastní sestrou

provdanou za jiného muže. Také přijal stížnosti od lidí stejného těsta, jako y Gregorius často rušil klid a pokoj ve městě. Gregorius odpověděl, že je ochoten uvést příčinu neklidu. A když mu byly vytykány ještě jiné věci, odvolal se k imperátorovi a k synodě. Já jako jeho průvodce a poradce jsem přišel do Konstantinopole, abych odpověděl na obvinění. Vyšetřování byli přítomni všichni biskupové metropolitě jednak osobně jednak prostřednictvím svých zástupců, četní senátoři královského města a mnoho i z ostatních metropolí. Vyšetřování trvalo hodně dlouho a po dlouhém jednání konečně uvedl Gregorius důvod. Žalobce byl zmrskán, veden přes

celé město a potrestán vyhnanstvím. Gregorius se vrátil na svůj biskupský stolec v době, kdy římské vojsko na Východě bylo v neklidu a Filipicus se zdržoval u měst Beroe a Kalkis.

8. KAPITOLA

ZEMĚTŘESENÍ V ANTIOCHII

Čtyři měsíce po Gregoriově návratu roku 637 od založení Antiochie (Theopole) za 61 let¹ od posledního zemětřesení v měsíci hyperteratai, když jsem se ženil s pannou a celé město oslavovalo cestu k manželskému loži, za rachotu nastalo zemětřesení a pobořilo celé město. Mnoho budov se zřítilo až do základů. Všechny budovy kolem nejsvětějšího kostela se zhroutily. Zůstala neporušena jen podlaha a znovu vybudovaná kopule ze dřeva dafněského lesa, která se v době Justina zhroutila. Při dalším zemětřesení se tak naklonila k severní straně, že musila být podepřena trámy. Když se při mohutném zemětřesení trámy zhroutily, kopule se naklonila na druhou stranu a postavila se do původní polohy. Mimoto zemětřesení postihlo též Psefion, o němž jsme se dříve zmínili, a všechna místa zvaná lidově Brysia² a konečně i budovy kolem ctihodného kostela Bohorodičky. Pouze střední sloupoví bylo obdivuhodným způsobem zachováno. Zřítily se také všechny věže na Rovině (Pedion). Budova krom cimbuří zůstala nepoškozena. Některé kameny zdi se naklonily na druhou stranu, ale nespadly. Rovněž mnohé posvátné budovy pocítily pohromu. Z veřejných lázní ty druhé lázně, které byly užívány v jednotlivých ročních obdobích. Tímto zemětřesením bylo zasypáno nespočet lidí. Jak se někteří domnívali, soudíce podle seznamu veřejných dodávek obilí, zahynulo asi 60 000 lidí. Biskup nade vše očekávání vyvázl bez pohromy, když se jeho dům zřítil. Nikdo nevyvázl krom těch, kteří byli s ním. Při druhém zemětřesení bylo zasypáno i toto místo. Ti, kteří nesli biskupa na ramenou a s ním se spouštěli po provaze dolů, unikli nebezpečí. Něco jiného však uchránilo město. Dobrotivý Bůh zmírnil hrozbu svou laskavostí a bičem svého slitování a milosrdenství trestal hřích lidu. Nevznikl totiž žádný velký požár, ač ve městě poznenáhlu vznikalo hodně požárů vznikajících z kamen, veřejných i soukromých osvětlení, kuchyní a lázní. Velmi mnoho

významných mužů bylo zemětřesením zasypano. Mezi nimi i Asterius. Tuto pohromu města učinil imperátor snesitelnou peněžitou podporou ze státní pokladny.

1 Předcházející zemětřesení v Antiochii bylo za Justina 29. 11. 528. Toto poslední den října r. 588 (9).

2 Asi jako náš park.

9. KAPITOLA

PORÁŽKA BARBARŮ

Vojsko se stále bouřilo, takže barbaři vtrhli se svým vojskem na římské území v přesvědčení, že jim nikdo nezabrání v jejich barbarském řádění. Germanus se však proti nim postavil s římským vojskem a připravil jim takovou porážku, že jim nezbyl ani posel, který by porážku oznámil Peršanům.

10. KAPITOLA

IMPERÁTOROVO CHOVÁNÍ VŮČI REBELŮM

Imperátor uklidnil vojsko penězi. Germana ještě s několika odvolal a postavil před soud. Ač všichni oylei jednohlasně soudci odsouzeni k trestu smrti, imperátor to nedovolil. Dokonce vojáky vyznamenal a odměnil. Zatím co se toto dělo, Abarové opakovali svůj vpád u Dlouhé zdi. Dobyli a podmanili si Singidunum¹, Anchialum², celou Acháju a jiná města a hrady. Vše zpusťořili ohněm i mečem, protože se jim nikdo nepostavil na odpor. Valná část římského vojska byla totiž na Východě. Imperátor tedy poslal

prvního ze své družiny Andrea (Ondřeje) přemluvit vojáky, aby přijali své dřívější představené a velitele.

1 Sindigunum, nynější Bělehrad.

2 Anchialum, thrácké město při Černém moři.

11. KAPITOLA

ANTIOCHISKÝ BISKUP GREGORIUS POSLÁN UKLIDNIT VOJÁKY

Když vojáci nechtěli nic slyšet o tomto příkazu, byla veškerá tíha vyjednávání přenesena na Gregoria. Nejen proto, že byl nejschopnější to dokázat, ale také že vojáci jej měli ve velké úctě. A právem. Mnoha vojákům dal peníze, jiným zase šaty, jídlo a jiné věci, když tehdy zapsáni při odvodu mezi vojáky táhli přes jeho pozemky. Po poslech si tedy předvolal velitele na místo zvané Litarboi vzdálené asi 300 stadií od Antiochie. Když tam přišel, ještě s nosítek řekl toto:

12. KAPITOLA

GREGORIOVA ŘEČ K VOJÁKŮM

"Myslil jsem si, mužové podle jména i jednání Římané, že ke mně přijdete již dříve, abyste si se mnou promluvili o tom, co se stalo, a že přijmete mou radu. Že ji myslím upřímně, poznali jste z mého dřívějšího jednání, když jsem vám při mořské bouři pomohl potravinami. Až dosud se to však nestalo. Z Boží vůle Peršané zbaveni svých velitelů poznali statečnost Římanů a vaše láska ke státu byla prověřena a potvrzena vašimi činy. Jasně jste ukázali, že vám není nic přednějšího než stát, i když jste měli důvod k

nepřátelství vůči svým velitelům. Nyní tedy uvažme, co dělat. Imperátor vás vyzývá a slibuje odpuštění všeho, co se stalo. Vaši lásku ke státu, statečnost v bitvě přijímá jako větve a ratolesti prosebníků. Zaručuje vám odpuštění, když říká toto: Jestliže Bůh dal vítězství pro vaši lásku ke státu a odpustil hříchy a jestliže vaše statečnost je nejjistějším důvodem k odpuštění, jak nemám následovat příklad Boha? Královo srdce je v Božích rukou, a cokoli bude chtít Bůh, k tomu se král rozhodne. Proto poslechněte mne co nejrychleji, Římané! Nepromeškejme nám nabízenou příležitost. Nedopusťte, aby nám unikla. Až unikne, již ji nedohoníme a nikdy se nedá chytit. Buďte dědici poslušnosti svých předků, tak jako jste byli dědici jejich statečnosti. Jednejte všude jako Římané. Nevpalte si znamení hanby na vaše jméno, ať vás neobviňuje, že jste odrodilci. Vaši předkové za vlády konsulů a imperátorů svou poslušností a statečností si podmanili celý svět. Manlius Torquatus svého syna, který si statečně vedl, ale neuposlechl, ozdobil sice korunou, ale sťal mu sekerou hlavu. Rozvážností velitelů a poslušností vojáků se dokáže velmi mnoho. Když však odpírá jeden druhému pomoc, vše je ochromeno a řítí se to do zkázy, poněvadž toto krásné pouto je roztrženo. Tedy neváhejte! Poslechněte mne. Jako kněz jsem zprostředkovatelem. Mám sjednat soulad mezi imperátorem a vojskem. Ukažte, že nejednáte z nepřátelství, ale z dočasného spravedlivého hněvu vůči svým velitelům, kteří vám ukřivdili. Jestliže co nejdříve nepůjdete k imperátorovi, z lásky ke státu i z přátelství k vám, půjdu tam sám. Pomyslete na konec tyranů. Proč neskončíte s tímto stavem? Což není možné, abyste jako vojáci byli jednotní? Proč vám přivázejí potraviny a to co moře dává zemi? Abyste nebojovali proti křesťanům a oni proti vám. Pakli ne, stane se to nejhorší. Jaký bude konec? Budete rozptýleni do všech koutů. Pak přijde soudit spravedlnost a ta nedovolí, abyste dostali milost. Podejte si ruce. Uvažte, co čeká vás i stát, když nám k tomu budou pomáhat svátky spasitelného utrpení a nejsvětějšího zmrtevýchvstání našeho Boha Ježíše Krista".

13. KAPITOLA

ÚČINEK GREGORIOVY ŘEČI

Gregorius skončil řeč se slzami v očích. V tu chvíli jakousi božskou silou se změnilo smýšlení všech. Požádali, aby jim bylo dovoleno odejít a poradit se, co by měli udělat. Zanedlouho se vrátili a souhlasili s biskupovým názorem. Když jim řekl, aby si za velitele vyžádali Filipika, odpověděli, že se všichni vojáci zaváží přísahou jej poslouchat. Tehdy Gregorius bez jakéhokoli váhání řekl, že Boží milostí je knězem a že mu byla dána moc svazovat i rozsvazovat, co je na nebi i co je na zemi. Zároveň jim připomenul Boží slova. Když se vojáci usmířili, Gregorius upřímnou modlitbou usmířil Boha. Podal jim neposkvrněné Kristovo tělo. Bylo pondělí ve svatém týdnu. Narychlo byly připraveny z trávy pošťárky asi pro 2 000 lidí a začala večere Páně. Pak se vrátil domů. Bylo dohodnuto, že se vojáci sejdou na určeném místě. Gregorius tedy povolal Filipika, který tehdy dlel v kilikijském Tarzu a chystal se co nejdříve odejít do Konstantinopole. Gregorius dále to oznámil imperátorovi spolu s prosbou vojáků, ve které žádali o velitele Filipika. Když tedy Filipicus přišel do Antiochie, vyšli mu vojáci naproti. Ti, kteří si zasloužili božské koupele znovuzrození, poklekl před ním jako prosebníci. Když jim podáním pravice potvrdil, že je vše zapomenuto, vydali se vojáci s ním na výpravu. A takovýto byl výsledek:

14. KAPITOLA

OBLÉHÁNÍ MARTYROPOLE

Mezitím jakýsi desátník v Martyropoli Sittas, který těžce nesl křivdu, kterou mu způsobil kterýsi velitel, vydal město nepřátelům v době, kdy místní posádka měla střídání. Přišel sem perský oddíl v převlečení římských vojáků a obsadil město velmi výhodné pro Římany. V městě ponechali Peršané většinu mladých žen, ostatní krom několika služebných vyhnali. Filipicus tedy přitáhl k městu, obklíčil je, ačkoli neměl potřebných strojů k obléhání. Nicméně použil všeho, co měl po ruce, a začal obléhat město. Podkopal jednu věž a strhl ji. Poněvadž Peršané bděli celou noc a zbořené znovu postavili, nemohli Římané město dobýt. Často udeřili na hradby, ale byli vždy odraženi. Střely totiž z vyššího místa na ně dopadající zřídka se minuly cíle, takže měli Římané více ztrát, než jich

nepřátelům způsobili. Nechali tedy obléhání. Ustoupili trochu dále a tam se utábořili dbajíce starostlivě o jedno: aby obležení Peršané nedostali posilu. Z příkazu imperátora Mauritia přišel k vojákům Gregorius a přemluvil je, aby se vrátili k obléhání města. Vojáci nedokázali nic víc než předtím, poněvadž neměli válečné stroje potřebné k dobytí města. Proto bylo vojsko posláno do zimního tábora. V nejbližších hradech byly zřízeny vojenské posádky, aby Peršanům uzavřely přístup do města. Příkladného léta, kdy bylo shromážděno římské vojsko a Peršané se vypravili proti Římanům, byla u Martyropole svedena velká bitva. Filipicus zvítězil a mnoho Peršanů v bitvě padlo. Mezi nimi velmi statečný velitel. Přesto nezanedbatelné množství Peršanů vstoupilo do Martyropole. Proto se Římané rozhodli upustit od obléhání města. Silou je dobyt nemohli. Zbudovali v hornaté krajině 7 stadií od Martyropole druhé město, aby výpady znepokojovali Peršany. To učinili Římané v létě. V zimě bylo vojsko rozpuštěno.

15. KAPITOLA

VELITEL COMENTIOLUS

Potom poslal imperátor místo velitele Filipika Thráka Comentiola. Ten velmi rázně zaútočil na Peršany. Byl však sražen s koně a téměř by zahynul, kdyby jeden z jeho družiny jej nepřivázal na koně a neodvezl z bitvy. Nicméně Peršané byli poraženi. Když ztratili velitele, dali se na útěk a vrátili se do Nisibim. A poněvadž se neodvažovali vrátit se ke svému králi - pohrozil jim smrtí, nepřivedou-li své velitele zdravé - spikli se pod vedením perského velitele Varana proti Hormisdovi. Varan se krátce předtím vrátil se svým vojskem z války proti Turkům. Mezitím Comentiolus obklíčil silnou armádou Martyropolis. Sám osobně si vybral vojáky a vypravil se s nimi k velmi opevněnému hradu, ležícímu naproti Martyropole¹ na skále, odkud bylo vidět celé město. Přistoupil tedy k dobývání hradu. Dobře vše prozkoumal. Když pak část zdi prorazil katapultem, vnikl dovnitř a hrad dobyl. A tak Peršané se potom zcela vzdali udržet si Martyropolis.

¹ Martyropolis, město ve Větší Arménii na řece Nymphium u Mezopotámie.

16. KAPITOLA

SMRT HORMISDA

Zatímco se toto dělo, Peršané zabili Hormisda. Byl to král velmi nespravedlivý. Na poddaných nejen vymáhal peníze, ale také je různým způsobem trestal.

17. KAPITOLA

CHOSROE MLADŠÍ SE UTEKL K ŘÍMANŮM

Potom si ustanovili králem jeho syna Chosroa.¹ Proti němu se vypravil Varanus se svým vojskem. Chosroe se proti němu postavil s nevelkým počtem vojáků. Když však zpozoroval, že vojáci jej chtějí zradit, dal se na útek. Přišel až do Kirkesia² (Cirsesium) a jak sám řekl, prosil Boha křesťanů, aby jej kůň vedl, kam bude chtít. Když tedy sem přišel s manželkou a dvěma nedávno narozenými dětmi a s několika perskými šlechtici, kteří dobrovolně s ním šli, poslal své posly k imperátorovi Mauritiovi. Mauritius jako ve všem ostatním jednal moudře. Poznal, jak nestálý a měnlivý je život a kolik zvrátů je v lidském životě. A poučen i na tomto příkladu rád svolil Chosroově žádosti. Přijal jej ne jako uprchlíka, ale jako hosta. Ne jako uprchlíka, ale jako svého syna. Královsky jej obdaroval a laskavě přijal. Chosroovým manželům poslal dary nejen on, ale i císařovna a imperátorovy děti se chovaly ke Chosroovým dětem stejně.

1 Asi kolem r. 590.

2 Dnešní Kirkud v sev. Iráku.

18. KAPITOLA

PŘIVÍTÁNÍ CHOSROA

Mauritius rovněž poslal ke Chosroovi svou tělesnou stráž a všechno římské vojsko i se svým velitelem, aby doprovázeli Chosroa, kamkoli bude chtít. Konečně aby ještě více vynikla pocta, poslal k němu svého příbuzného, melitinského biskupa Domitiana. Byl to člověk velmi rozvážný, činný, výmluvný a velmi vhodný ke splnění úkolu. Byl poslán také Gregorius. Ten vzbudil u Chosroa velký obdiv jednak při rozhovoru, jednak svými dary a radami, které byli v tu dobu velmi vhodné.

19. KAPITOLA

CHOSROE ZNOVU ZÍSKAL SVÉ KRÁLOVSTVÍ

Chosroe přišel do metropole eufratské provincie Hierapolis. Odtud se podle rozhodnutí Mauritia vrátil. Mauritius to udělal spíše proto, aby pomohl svému chráněnci než pro svou vlastní slávu. Poslal mu také tolik peněz, kolik pamětníci nepamatovali. Když si zjistil počet perských vojáků, daroval jim peníze ze státní pokladny. Chosroa pak se spojeným římským a perským vojskem poslal mimo římské území. Mauritiovi předtím bylo předáno město Martyropolis i se Sittou. Toho Martyropolitáné kamenovali a pak ukřižovali. Římanům bylo předáno i město Daras, když odtud odtáhli Peršané. Když pak Varanes byl v jediné bitvě pouze Římany poražen a s velkou hanbou se dal na útěk, Chosroe se znovu ujal svého království.

20. KAPITOLA

MUČEDNICE GOLANDUCH

V této době u nás ještě žila mučednice Golanduch¹. Peršané ji velmi krutě mučili. Podstoupila dlouhé a kruté mučení a učinila mnoho zázraků. Její život sepsal hieropolitánský biskup Stefanus Starší.

1 Golanduch, narozená v Babylonii, pocházela z rodiny mágů. Po smrti svého manžela přijala křesťanskou víru. Perští mágové ji uvrhli do vězení, odkud prý ji vysvobodil anděl. Přišla do Hierapole, kde byla u mučena. Na východě slaví její památku 11. července.

21. KAPITOLA

CHOSROE POSLAL DARY PRO CHRÁM MUČEDNÍKA SERGIE

Když Chosroe znovu dostal své království, poslal Gregoriovi kříž zdobený zlatem a drahokamy ke cti nepřemoženého mučedníka Sergia¹. Tento kříž ovšem věnovala tomuto mučedníkovi Justinianova manželka Theodora. Chosroe (Starší) jej však s jinými poklady uchvátil, jak jsem řekl dříve. Krom toho poslal Chosroe (Mladší) jiný zlatý kříž s řeckým nápisem: „Já Chosroe, král králů, syn Hormisdův. V době d'ábelského počínání přeneš'astného Varana a jeho jezdců jsem se uchýlil k Římanům, Přeneš'astný Zadespram zase přitáhl s vojskem do Nisibim a nabádal nisibenské jezdce, aby od nás odpadli a bojovali proti nám, a my jsme u městečka Charchas ztratili jezdce i s jejich velitelem. Slyšeli jsme však, že ctihodný a velmi slavný svatý Sergius splní vše, co bude na něm žádáno. Proto jsme slíbili v prvním roce naší vlády 7. ledna skrze genia (strážného ducha) tohoto světce, zabijí-li naši jezdci Zadesprama nebo aspoň živého jej zajmou, že pošleme do jeho chrámu zlatý kříž s drahokamy ke cti jeho úctyhodného jména. Devátého února přinesli nám naši jezdci

Zadespramovu hlavu. Plníme tedy slib, a všichni to musí vědět a nikdo o tom nesmí pochybovat: Posíláme do chrámu velmi uctívaného svatého Sergia kříž námi zhotovený spolu s křížem, který římský imperátor Justinianus poslal chrámu tohoto Sergia, který však potom ve válce mezi dvěma státy sem přinesl náš otec Chosroe, syn Kabanův, a uložil jej mezi naše poklady".

Tyto kříže jistě ne bez souhlasu imperátora Mauritia přijal Gregorius a s velkou nádherou je přenesl do chrámu svatého mučedníka. Nedlouho potom poslal týž Chosroe témuž kostelu také jiné dary. Na zlaté míse přikázal řecky napsat:

"Já Chosroe, král králů, syn Hormisdův, jsem dal napsat toto. Ne aby to lidé viděli, ani abych velké tvé jméno chtěl svou řečí oslavit, ale proto, že jsi mne tehdy zahrnul četnými velkými dobrodiními. Je pro mne vyznamenáním, že mé jméno se nachází vyryté na posvátných nádobách. Když jsem byl v místě zvaném Beramais, žádal jsem tě, svatý muži, abys mi pomohl a Sira aby počala. Sira byla křestanka, já pohan a náš zákon nám nedovoľoval mít za manželku křestanku. Já však z lásky k této ženě jsem nedbal na zákon a před ostatními manželkami jsem ji miloval obzvláštní láskou a den ze dne ji více miluji. A tak jsem se rozhodl tvou dobrotivost nyní poprosit, svatý muži, aby otěhotněla. Poprosil jsem tedy a slíbil, otěhotní-li Sira, že pošlu darem tvému ctihodnému chrámu kříž, který ona nosí. Já a Sira jsme se však rozhodli tento kříž na památku tvého jména, svatý muži, si ponechat a místo něho, který má cenu nejméně 4 400 statérů (miliarenských), poslat 5 000 statérů. To jsem slíbil, než jsem přišel do Rosumchosdrumu. Neuplynulo však ani 10 dní, když ty, svatý muži, - ne že bych si to zasloužil, ale bylo to z tvé dobrotivosti - jsi se mi v noci ve snách zjevil a třikrát jsi mi potvrdil, že Sira je těhotná. A já pak při témže vidění třikrát jsem odpověděl: "Dobře". A protože jsi splnil, oč jsem tě žádal, od toho dne Sira nezakusila pohlavní styk (ton eithismenon tais gynaxin ouk eiden - non sensit muliebria). Snad bych o tom pochyboval, kdybych nevěřil tvým slovům, protože jsi svatý muž a splníš, oč tě žádají. Poznal jsem sílu vidění i pravdivost toho, co jsi předpověděl. Proto jsem ten kříž a peníze věnoval tvému ctihodnému jménu a přikázal, aby za ty peníze byla zhotovena jedna miska a jedna číše k slavení svatých tajemství. Kříž ať je upevněn na svatém oltáři. Ať je vše ze zlata, i kaditelnice. Krom toho ať je zhotoven hunský závěš zdobený zlatem. Co zbude z uvedených peněz, to věnujeme tvému svatému chrámu, abys skrze

svého genia, svatý muži, ve všem, ale zvláště v této prosbě pomáhal mně a Siře. Co se týče tvé přímluvy za nás, to ať se milosrdnou tvou dobrotivostí splní na nás obou. Abychom totiž, já, Sira a všichni smrtelníci důvěřovali ve tvou pomoc a v tebe věřili".

To bylo napsáno na Chosroových darech a nikterak se to nelišilo od Balaamovy předpovědi. Dobrotivý Bůh to ve své velké moudrosti tak zařídil, aby jazyk pohanů pronesl tato slova.

1 Sergius spolu s Bacchem dosáhli vysokého vojenského postavení za císaře Maximina Daji, který v letech 305-313 ovládal Sýrii. Byli obžalováni, že jsou křesťany. Císař jim přikázal obětovat erově chrámu. Když se zdráhali, přikázal jim projít v ženském oblečení ulicemi města. Když ani to nepomohlo, byl Bacchus ubit a Sergius sťat.

22. KAPITOLA

SARACÉN NAAMANES

V téže době zločinný prokletý pohan, kníže nepřátelských Saracénů Naamanes, který své lidi vlastní rukou obětoval bohům, přijal křest. Zlatou sochu Venuše, která nebyla nic jiného než kus zlata, roztavil a rozdál chudým. Celou svou družinu převedl k uctívání Boha. Gregorius, když Chosroem poslané kříže dal do chrámu, se svolením imperátora odešel na pustinu zvanou Limetum, kde se učení Severovo¹ nejvíce rozmáhalo a mělo četné přívržence, a hlásal tam učení církve. Mnoho hradů, vesnic, celé okresy a kláštery přivedl do Boží církve.

1 Severus byl patriarchou v Antiochii a přívrženec monofysitů v 1. půl. 6. století.

23. KAPITOLA

SMRT SYMEONA STYLITY MLADŠÍHO

V té době, když se Gregorius ode mne dozvěděl, že svatý Symeon je na smrt nemocný, ihned si k němu pospíšil, aby mu poskytl poslední útěchu. Tento Symeon svými ctnostmi daleko předčil všechny své současníky. Od útlého mládí žil na sloupu tak přísným životem, že se mu i zuby změnily. Na sloup vystoupil z tohoto důvodu: Jako velmi mladý si hrál, skotačil a toulal se po horských hřebenech. Jednou se setkal s dravým levhartem. Navlékl šelmě, která zapomněla na svou vrozenou dravost, na krk obojek a vedl ji na řemenu ke klášteru. Když to zpozoroval jeho učitel žijící na sloupu, ptal se chlapce, co to vede. Chlapec odpověděl, že je to kočka, které lidé říkají katta. Učitel z toho usoudil, že Symeon vynikne svými ctnostmi, a dovolil mu žít na sloupu. Na sloupu, i na druhém, který je na samém vrcholu hory, žil 68 let obdařen všemi ctnostmi. Vždyť zaháněl démony, léčil nemoci a různé neduhy a věděl, co se teď děje i co se bude dít. Gregorioví předpověděl, že jej neuvidí umírat, že však neví, co bude po smrti. Po smrti mých dětí napadaly mne různé myšlenky a ptal jsem se, proč se to stalo, proč pohané mají hodně dětí a já ne. Ačkoli jsem se o tom nikomu nezmínil, on poznal mé myšlenky a napsal mi, abych se zdržel takových myšlenek, které se Bohu vůbec nelíbí. Když manželce jednoho z mých písařů se po porodu nedostavilo mléko a děcko bylo ve velkém nebezpečí, vzala Symeonovu ruku a nařídila mu, aby ji položil na její prsy. Když se tak stalo, mléko jako z nějakého pramene vytrysklo, až promočilo celé ženy šaty. Kteréhosi chlapce, kterého zapomněli na cestě, uprostřed noci si lev vzal na hřbet a přinesl jej k Symeonovu klášteru. Chlapce, kterého hlídal lev, vzali pak Symeonovi sluhové dovnitř. A ještě mnoho jiného nadmíru pamětihodného učinil tento muž. To však vyžaduje umět to říci, klid a zvláštní práci. Všichni smrtelníci to velebí. Lidé všech národností, nejen Římané, ale i barbari k němu přicházeli a oč požádali, dostali. Místo nápoje a jídla mu sloužily větve z jakéhosi keře rostoucího na té hoře.

24. KAPITOLA

SMRT ANTIOCHIJSKÉHO BISKUPA GREGORIA

Zanedlouho zemřel Gregorius.¹ Velmi dlouho trpěl dnou, a když jej lékař léčil lékem připraveným z hermadaktylu (Hermovy prsty), zemřel. Zemřel v době, kdy ve starém Římu po Pelagiově byl biskupem Gregorius (Řehoř Veliký)² a v novém Římě (Konstantinopoli) Jan, kdy alexandrijskou církev, jak jsem řekl, řídil Eulogius, antiochijskou církev Anastasius, který po 23 letech byl znovu dosazen na biskupský stolec, a kdy jeruzalémskou církev spravoval biskup Jan, po jehož smrti se nikdo neujal řízení církve.

Zde končí naše Dějiny. Totiž ve 12. roce vlády Mauritia Tiberia³. Písemně vyprávět o dalších událostech ponecháváme těm, kdo to budou chtít učinit. Jestliže jsme něco opomenuli či ne dost přesně vylíčili, to ať nám nikdo nevytká. Rozptýlené události jsme se rozhodli sloučit v jednu knihu k užítku těch, kvůli nimž jsme se ujali této práce.

Kromě toho jsme psali dopisy, zprávy, dekrety, řeči, diskusní příspěvky a jiné. Výše uvedené zprávy, které jsou v této knize, jsme uvedli s vědomím antiochijského biskupa Gregoria. Díky jim jsme dosáhli dvou hodností. Tiberius Konstantinus mne učinil questorem. Mauritus Tiberius kvůli mé knize mne zase učinil prefektem archivu, když byla smyta hanba impéria narozením Theodosia, který dal začátek velkému štěstí jak pro Mauritia tak pro stát.

Evagria Scholastika z Epifaneie z pověření představených Církevní dějiny, knih 6.

1 Baronius klade jeho úmrtí do r. 594.

2 Sv. Řehoř Vel. (590-604).

3 Evagrius skončil své Dějiny rokem 594.

